

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Kętrzyn na lata 2026-2035

Projekt z 17.11.2025

Realizacja i opracowanie:

Idenea Consulting sp. z o.o.
ul. M. Curie-Skłodowskiej 3 lok. 63
15-094 Białystok
www.idenea.pl

Urząd Miasta Kętrzyn
ul. Wojska Polskiego 11
11-400 Kętrzyn
www.miaستoketrzyn.pl

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w
Kętrzynie
ul. Pocztowa 11, 11-400 Kętrzyn
www.mopsketzyn.pl

Kętrzyn 2025

Spis treści

Spis treści	2
Wstęp.....	4
1. Sylwetka miasta.....	6
2. Kapitał społeczny	7
2.1. Demografia.....	7
2.2. Edukacja	11
2.3. Historia i kultura.....	18
2.4. Sport i rekreacja	25
2.5. Organizacje pozarządowe i zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne	28
2.6. Opieka zdrowotna, społeczna, bezpieczeństwo	32
3. Gospodarka.....	46
3.1. Działalność gospodarcza	46
3.2. Turystyka.....	48
3.3. Rynek pracy.....	52
4. Środowisko.....	54
5. Infrastruktura techniczna.....	58
6. Analiza potrzeb organizacji społecznych oraz ich zdolności do realizacji usług społecznych	61
6.1. Informacje o badanych podmiotach	61
6.2. Ogólne warunki działania organizacji pozarządowych w Kętrzynie	63
6.3. Potrzeby organizacyjne i rozwojowe	64
6.4. Zasoby operacyjne / organizacyjne	68
6.5. Współpraca z samorządem.....	72
6.6. Obszary usług społecznych	75
6.7. Wnioski	78
7. Wnioski strategiczne, cele i kierunki działań.....	81
7.1. Analiza strategiczna	81
7.2. Cele i kierunki działań.....	84
8. Prognoza zmian	89
9. Sposób realizacji i ramy finansowe.....	94
9.1. Podmiot wiodący i koordynacja	94
9.2. Zasady realizacji Strategii	95

9.3. Monitoring, sprawozdawczość i ewaluacja.....	96
9.4. Finansowanie.....	102
10. Zgodność Strategii z dokumentami wyższego rzędu	104
Spis tabel i rysunków	106

Wstęp

Dokument opracowano zgodnie z przepisami art. 16b Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283, 1572, z 2025 r. poz. 620).

Strategia zawiera:

- a) diagnozę sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych;
- b) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- c) cele strategiczne projektowanych zmian;
- d) kierunki niezbędnych działań,
- e) sposoby realizacji strategii oraz jej ramy finansowe,
- f) wskaźniki realizacji.

Ponadto w Strategii odniesiono się do usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oraz zadań publicznych, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2023 r. poz. 571 oraz z 2024 r. poz. 834), zleczanych w trybach, o których mowa w tej ustawie.

Prace diagnostyczne, analityczne i badawcze trwały od lipca do listopada 2025 roku. Badania i analizy objęły szeroki obszar zagadnień oraz liczne źródła danych. Raport został opracowany na podstawie trzech grup źródeł danych.

1. Dane wtórne: ogólnodostępne dane statystyczne, dostarczone przez gminę, informacje i dokumenty o charakterze strategicznym, analitycznym. Podstawowymi kryteriami ich wykorzystania były: merytoryczny związek z problematyką diagnozy oraz wiarygodność zawartych danych i wniosków. Były to m.in.:

- Raport o stanie Gminy Miejskiej Kętrzyn za 2023 i 2024 r.,
- dokumenty sprawozdawcze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kętrzynie za lata 2015-2024
- Strategia Rozwoju Powiatu Kętrzyńskiego na lata 2021-2027,
- Gminny Program Rewitalizacji Miasta Kętrzyn na lata 2024-2032,
- Warmińsko-Mazurski Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023-2025,
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2030,
- Warmińsko-Mazurski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2030,
- Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.),
- inne dokumenty.

2. Bazy danych i strony internetowe:

- Bank Danych Lokalnych GUS (<https://bdl.stat.gov.pl/>),
- Monitor Rozwoju Lokalnego (<https://gminy.monitorrozwoju.pl/>,
<https://analizy.monitorrozwoju.pl/>),
- Polska w Liczbach - statystyka w przyjaznej formie (<https://www.polskawliczbach.pl/>),
- Urząd Miasta Kętrzyn (<https://www.miaستoketrzyn.pl/>),
- Centrum Informatyczne Edukacji (<https://mapa.wyniki.edu.pl/>),
- Główny Urząd Geodezji i Kartografii (<https://www.geoportal.gov.pl/>),
- System Ewidencji Wypadków i Kolizji (<https://sewik.pl/>),
- Kętrzyńskie Centrum Kultury w Kętrzynie (<https://kck.ketrzyn.pl/>),
- Dom Pomocy Społecznej w Kętrzynie (<http://dpsketrzyn.pl/>),
- i inne.

3. Badania potrzeb organizacji społecznych Miasta Kętrzyn

Badania zrealizowano na próbie 41 organizacji społecznych w październiku-listopadzie 2025 roku.

Celem badań było określenie potrzeb organizacji społecznych oraz ich zdolności do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

Dane zaprezentowano w układzie dynamicznym. Tam gdzie uznano za uzasadnione i były dostępne dane zaprezentowano także tło powiatowe, regionalne i krajowe. Diagnoza dotycząca części statystyki publicznej została opracowana w połowie 2025 roku i zawiera dane statystyczne za 2024 lub 2023 w zależności od ich dostępności w dniu opracowania.

Ponadto w diagnozie wykorzystano badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców Kętrzyna oraz badania jakościowe (spotkania, debaty) przeprowadzone z różnymi grupami interesariuszy w czasie przygotowywania przez Gminę Miejską Kętrzyn wniosku o dofinansowanie w ramach Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast, w ramach którego także przeprowadzono liczne badania i spotkania oraz debaty pod koniec 2024 roku.

Przeprowadzono wówczas m.in. badania ankietowe wśród mieszkańców:

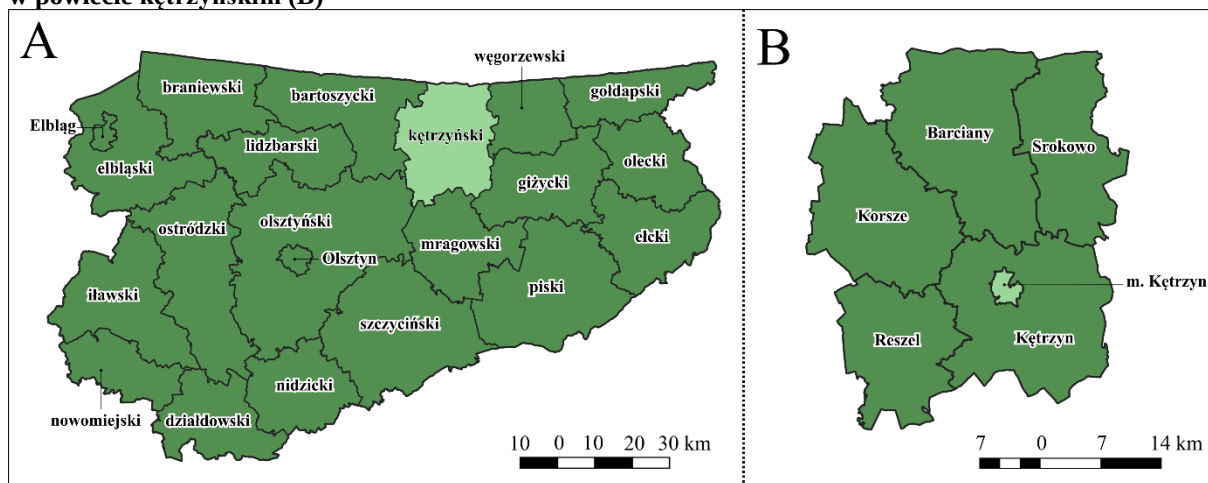
- Badanie na temat potrzeb młodzieży w Kętrzynie,
- Badanie planów edukacyjnych i zawodowych młodzieży,
- Badanie ankietowe liderów opinii,
- Badanie przedsiębiorców.

1. Sylwetka miasta

Miasto Kętrzyn położone jest w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego. Jest ono siedzibą powiatu kętrzyńskiego w skład, którego wchodzi: miasto Kętrzyn, gmina Kętrzyn, miasto i gmina Reszel, miasto i gmina Korsze, gmina Barciany i gmina Srokowo. Miasto Kętrzyn rozciąga się na powierzchni 1 034 ha.

Kętrzyn graniczy tylko z jedną gminą – gminą Kętrzyn, która otacza miasto ze wszystkich stron. Kętrzyn oddalony jest od stolicy województwa, Olsztyna, o około 90 km, położony jest natomiast w sąsiedztwie Mrągowa i Giżycka (odległość od tych miejscowości wynosi ok. 30 km) oraz leży na szlaku turystycznym Gierłoż – Święta Lipka.

Rysunek 1. Położenie powiatu kętrzyńskiego w województwie warmińsko-mazurskim (A) i miasta Kętrzyn w powiecie kętrzyńskim (B)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii

Według danych dostępnych w GUS w Kętrzynie w 2024 roku mieszkało 24 795 mieszkańców, co przełożyło się na gęstość zaludnienia wynoszącą ok. 2,4 tys. osób na 1 km².

Zgodnie z klasyfikacją gmin wg profesorów: P. Śleszyńskiego i T. Komornickiego, Kętrzyn jest gminą miejską typu „E – Miasta ośrodki wielofunkcyjne”¹.

Według typologii miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (powiększających lub pogłębiających swój dystans rozwojowy względem innych miast) w okresie 2008-2018+ Kętrzyn należy do grupy miast stagnujących - umiarkowanie powiększających niekorzystny dystans ze złą sytuacją społeczno-gospodarczą².

W Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2030 (SRWWM 2030) wyznaczono tzw. obszary strategicznej interwencji (OSI), czyli obszary istotne z punktu widzenia priorytetów polityki rozwoju województwa. OSI to obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja

¹ P. Śleszyński, T. Komornicki, Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego, Przegląd Geograficzny, 2016, 88, 4, s. 469-488.

² Śleszyński P. 2019. Aktualizacja Delimitacji Miast Średnich Tracących Funkcje Społeczno-Gospodarcze (Powiększających Dystans Rozwojowy), Warszawa.

publiczna łącząca inwestycje finansowane z różnych źródeł, w tym w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne i w zasoby ludzkie, lub rozwiązania regulacyjne.

Miasto Kętrzyn należy do OSI wyznaczonego w SRWWM 2030: „Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze”. W SRWWM 2030 zidentyfikowano 12 takich miast: Bartoszyce, Braniewo, Działdowo, Elbląg, Ełk, Giżycko, Kętrzyn, Lidzbark Warmiński, Mrągowo, Olecko, Pisz, Szczytno³.

2. Kapitał społeczny

2.1. Demografia

W ramach analizowania sytuacji miasta pod względem demograficznym, wykorzystano dane dotyczące liczby i struktury wieku ludności z prognozą zmian do 2030 roku. Analizę porównawczą przeprowadzono z danymi dostępnymi dla powiatu kętrzyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz całej Polski.

Tabela poniżej służy porównaniu zmian zachodzących w liczebności mieszkańców Miasta Kętrzyn na przestrzeni lat 2013-2024.

Tabela 1. Ludność według płci

Rok	Miasto Kętrzyn		
	ogółem	kobiety	mężczyźni
2013	28 051	14 664	13 387
2014	27 924	14 578	13 346
2015	27 732	14 506	13 226
2016	27 493	14 383	13 110
2017	27 478	14 423	13 055
2018	27 366	14 383	12 983
2019	27 056	14 222	12 834
2020	26 284	13 820	12 464
2021	25 933	13 640	12 293
2022	25 487	13 415	12 072
2023	25 113 ⁴	13 211	11 902
2024	24 795	13 052	11 743

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Zauważalna jest powolna tendencja spadkowa zarówno w przypadku liczebności kobiet, jak i mężczyzn. Dodatkowo kobiety stanowią liczniejszą grupę. Zgodnie ze stanem z dnia 21 sierpnia 2025 roku w Kętrzynie mieszkało 13 052 kobiet (co stanowiło 52.64% ogółu mieszkańców) oraz 11 743 mężczyzn (47.36%) co sprawiło, iż współczynnik feminizacji wyniósł blisko 111 kobiet na 100 mężczyzn. Jest to sytuacja podobna do tej zauważalnej w kraju (112 w miastach). W powiecie kętrzyńskim w 2024 roku współczynnik feminizacji wyniósł 106 kobiet na 100 mężczyzn, w województwie warmińsko-mazurskim 105 kobiet na 100 mężczyzn, w Polsce natomiast 107 kobiet na 100 mężczyzn. Średni wiek mieszkańców

³ Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030.

⁴ Wg danych Urzędu Miasta Kętrzyn liczba mieszkańców wynosiła 24 506. Różnica wynika z faktu uwzględniania przez Urząd Miasta osób zameldowanych na pobyt stały, a GUS ujmuje osoby wg miejsca zamieszkania na podstawie ostatniego spisu powszechnego i w kolejnych latach wartość tę bilansuje przyrostem naturalnym i migracjami.

wynosi 45,3 lata i jest nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski⁵.

Kolejna tabela prezentuje dane dotyczące struktury ludności według ekonomicznych grup wieku dla miasta Kętrzyn na tle powiatu, województwa i kraju.

Tabela 2. Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

obszar	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym
Polska	18,0	58,2	23,8
województwo warmińsko-mazurskie	17,7	58,5	23,8
powiat kętrzyński	16,2	57,0	26,8
<u>miasto Kętrzyn</u>	15,7	54,9	29,4

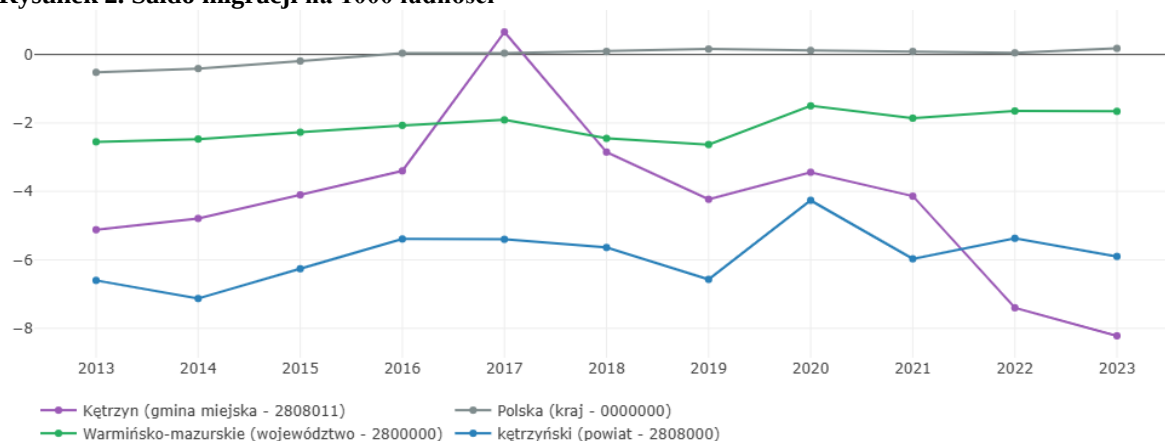
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, stan na 22.05.2025 r.

Według powyższej tabeli miasto Kętrzyn wyróżnia się znacząco na tle innych analizowanych obszarów, z najniższym odsetkiem osób w wieku przedprodukcyjnym (15,7%) i produkcyjnym (54,9%), co sugeruje starzejącą się populację. Wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (29,4%) jest znacznie wyższy niż średnia krajowa (23,8%) i regionalna, co może stwarzać wyzwania związane z opieką społeczną i zdrowotną. W porównaniu z powiatem kętrzyńskim, gdzie odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym wynosi 16,2%, a poprodukcyjnym 26,8%, miasto ma bardziej starzejącą się populację, choć powiat także wykazuje taką tendencję.

Te różnice wskazują na potrzebę dostosowania polityk miejskich i regionalnych do rosnącej liczby osób starszych. Miasto Kętrzyn może potrzebować większego wsparcia w zakresie usług społecznych i zdrowotnych, aby sprostać potrzebom swojej starzejącej się populacji.

Salda migracji w ramach Kętrzyna oraz grupy porównawczej zaprezentowane zostały w sposób graficzny na poniższym rysunku.

Rysunek 2. Saldo migracji na 1000 ludności

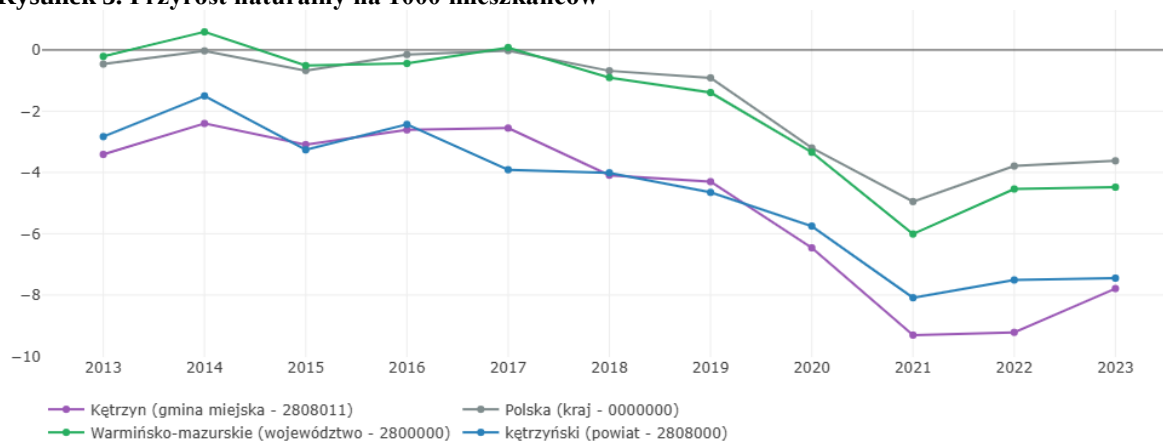
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

⁵ <https://www.polskawliczbach.pl/Ketrzyn#dane-demograficzne>

Zauważalny jest ogólny ujemny trend sald migracji we wszystkich analizowanych jednostkach utrzymujący się w trendzie spadkowym dla Kętrzyna, i delikatnie wzrostowym dla województwa warmińsko-mazurskiego. Dodatkowo saldo migracji jest zauważalne jedynie w 2017 r. W 2023 roku zarejestrowano 197 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 357 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla Kętrzyna -160. W tym samym roku 6 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 54 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące -48⁶. Przeanalizowano także dane dotyczące salda migracji z uwzględnieniem podziału na płeć. Nie odnotowano istotnych różnic ani tendencji. W przypadku kobiet saldo jest wyższe, co jest zgodne ze strukturą ludności ze względu na płeć.

Poniższy rysunek prezentuje poziom przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców w porównaniu do powiatu kętrzyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego i całego kraju w latach 2013-2023.

Rysunek 3. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców

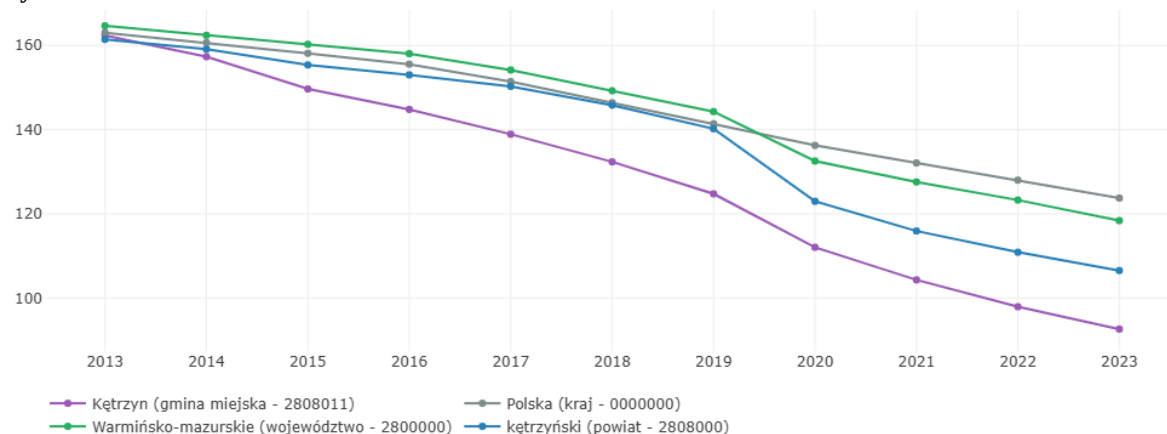
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

Wyraźnie zauważalny jest ogólny trend spadkowy, jeśli chodzi o przyrost naturalny we wszystkich analizowanych jednostkach na przestrzeni lat 2013-2023. Zaobserwować można tendencję minimalnie wzrostową w latach 2021-2023 we wszystkich jednostkach.

W ramach analizowania wskaźników demograficznych dla Kętrzyna warto również zwrócić uwagę na takie zagadnienia jak: liczba mieszkańców w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców, ludność w wieku 70 lat i powyżej na 1000 mieszkańców, saldo migracji osób w wieku 15-39 lat na 1000 mieszkańców, które to dane przedstawiają kolejne wykresy.

⁶ <https://www.polskawliczbach.pl/Ketrzyn#dane-demograficzne>

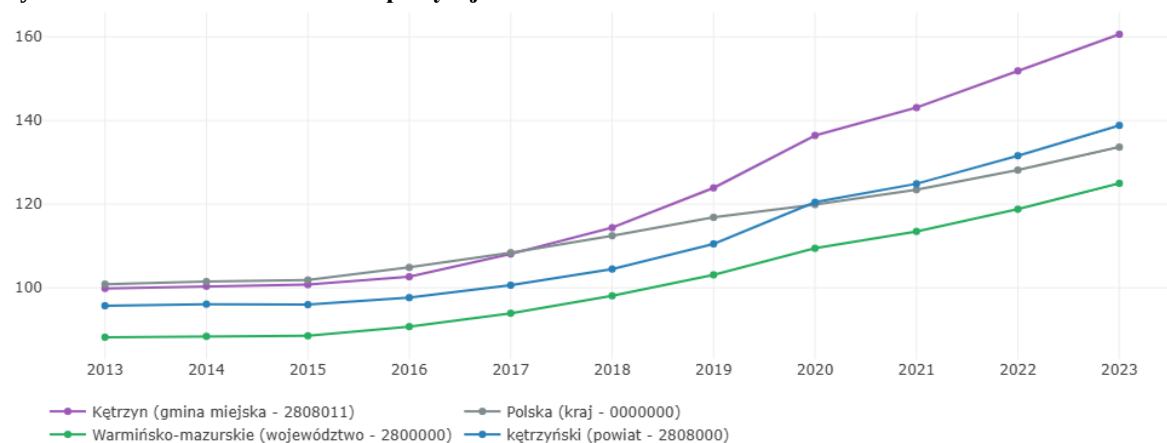
Rysunek 4. Liczba mieszkańców w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

Zauważalny jest podobny przebieg linii trendu dla wszystkich jednostek. Miasto Kętrzyn zajmuje jednak najniższą pozycję w porównaniu do reszty jednostek (92,62%)

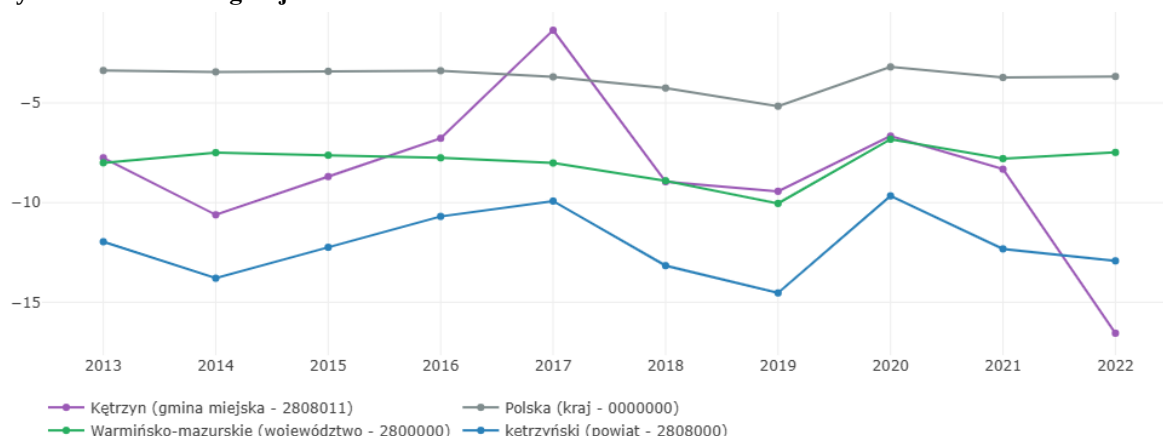
Rysunek 5. Ludność w wieku 70 i powyżej na 1000 mieszkańców

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

Zgodnie z dostępnymi danymi można zaobserwować wzrost, jeśli chodzi o ludność w wieku 70 lat i powyżej we wszystkich analizowanych jednostkach. Na tle grupy porównawczej najwyższy poziom wskaźnika wystąpił w Kętrzynie (160,63%). Najniższe wartości odnotowało województwo warmińsko-mazurskie (124,98%).

Rysunek 6. Saldo migracji osób w wieku 15-39 lat na 1000 mieszkańców

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

W przypadku salda migracji osób w wieku 15-39 lat na 1000 osób, nie jest możliwe jednoznaczne wskazanie trendu wśród analizowanych jednostek. W 2022 roku wskaźnik dla Kętrzyna posiadał najniższy wynik w grupie porównawczej -16,55. Wszystkie jednostki w analizowanym przedziale czasowym odnotowywały zawsze ujemne wartości co świadczy o przewadze osób emigrujących z miasta niż do niego imigrujących.

W przeprowadzonym wśród mieszkańców Kętrzyna badaniu na temat potrzeb tutejszej młodzieży ankietowani mogli ocenić jakość życia młodzieży (osoby od 13 r.ż. do 25 r.ż.) w 3 przedziałach wiekowych. Prawie połowa (49%) oceniła pozytywnie Kętrzyn jako dobre miejsce do życia osób w wieku 13-15. Jednak ankietowani oceniają, że ich miasto „raczej nie jest” i „zdecydowanie nie jest” dobrym miejscem życia dla młodzieży starszej: w wieku 16-19 lat (w sumie 57% negatywnych ocen) i 20-25 lat (78%).

Demografia Kętrzyna wykazuje wyraźne tendencje starzenia się populacji, co jest widoczne w rosnącym odsetku osób w wieku poprodukcyjnym, wynoszącym aż 29,4%, znacznie powyżej średniej krajowej. Liczba mieszkańców Kętrzyna systematycznie maleje, zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet, co znajduje odzwierciedlenie w ujemnym saldzie migracji. Sytuacja ta wskazuje na potrzebę dostosowania polityk miejskich, zwłaszcza w zakresie opieki zdrowotnej i społecznej, aby sprostać rosnącym wymaganiom starzejącej się populacji.

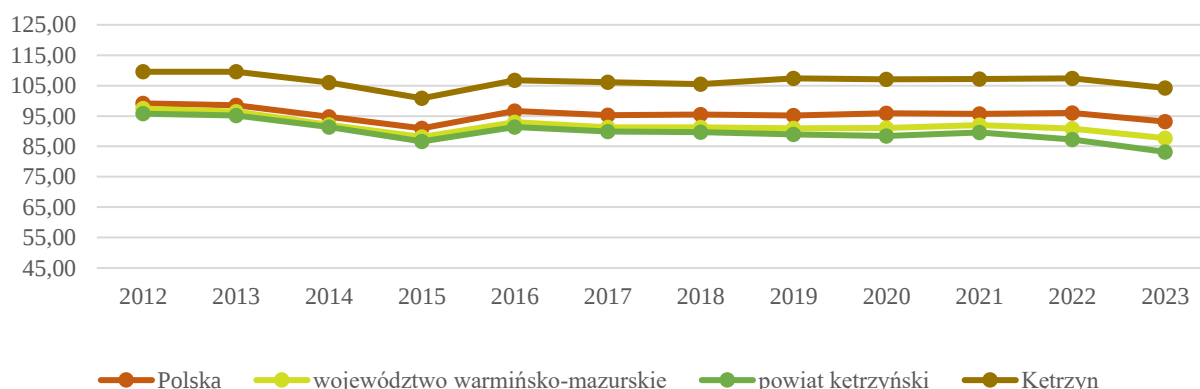
2.2. Edukacja

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku 16,4% mieszkańców Kętrzyna posiada wykształcenie wyższe, 3,4% wykształcenie policealne, 10,2% średnie ogólnokształcące, a 22,4% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 21,5% mieszkańców Kętrzyna, gimnazjalnym 3,8%, natomiast 18,8% podstawowym ukończonym. Ok. 3,4% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. W porównaniu do całego województwa warmińsko-mazurskiego mieszkańcy Kętrzyna mają nieznacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Kętrzynie największy odsetek ma wykształcenie średnie zawodowe (21,0%) oraz wyższe (19,8%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (27,0%) oraz średnie zawodowe (24,3%)⁷.

⁷ <https://www.polskawliczbach.pl/Ketrzyn#dane-demograficzne>

Współczynnik skolaryzacji brutto dla poziomu szkoły podstawowej w latach 2012-2023 zaprezentowany został w tabeli poniżej.

Rysunek 7. Współczynnik skolaryzacji brutto dla poziomu szkoły podstawowej

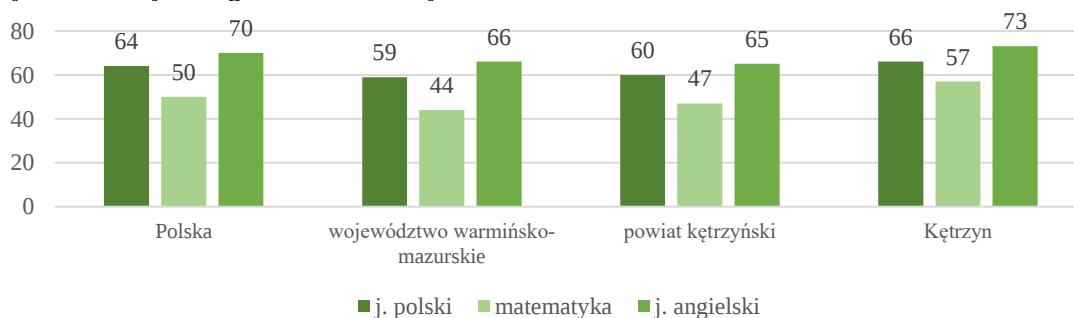

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Współczynnik skolaryzacji brutto Kętrzyna jest wyższy w porównaniu do poziomu skolaryzacji w kraju, województwie i powiecie. Najwyższy poziom skolaryzacji w ramach analizowanego przedziału czasowego odnotowano w 2012 i 2013 roku (109,55%).

Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2025 roku przedstawia rycina poniżej. Warto zaznaczyć, że dane zamieszczone na rycinie nie obejmują zdających, którzy są obywatelami Ukrainy i przyjechali do Polski po 24.02.2022 r. Miasto Kętrzyn osiągnęło wyniki zbliżone do średnich krajowych, z wynikiem 66 w języku polskim, czyli powyżej innych jednostek. W matematyce, Kętrzyn osiągnął wynik 57, co jest powyżej średniej krajowej, wojewódzkiej i powiatowej. Wynik z języka angielskiego w Kętrzynie (73) jest nieznacznie wyższy od średniej krajowej i wyższy niż w powiecie i województwie. Ogólnie, Kętrzyn wypada dobrze na tle pozostałych analizowanych jednostek.

Rysunek 8. Wyniki egzaminu 8-klasisty w 2025 r. [%]

Źródło: CKE, <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow>.

Na terenie miasta Kętrzyn funkcjonuje 6 placówek oświatowych, prowadzonych przez gminę miejską. Są to: 2 przedszkola i 4 szkoły podstawowe (w których utworzono oddziały przedszkolne)⁸. Należą do nich:

⁸ Raport o stanie miasta Kętrzyna za rok 2024.

- Miejskie Przedszkole Integracyjne „Malinka” ul. Obrońców Westerplatte 16 w Kętrzynie,
- Miejskie Przedszkole Integracyjne „Smerfowa Kraina” ul. Wierzbowa 2 w Kętrzynie,
- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Feliksa Nowowiejskiego ul. M. Kopernika 12 i Wojska Polskiego 9 w Kętrzynie,
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Marii Zientary-Malewskiej ul. Bydgoska 1 w Kętrzynie,
- Szkoła Podstawowa nr 4 im. Stanisława Moniuszki ul. S. Moniuszki 1 w Kętrzynie,
- Szkoła Podstawowa nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi im. Macieja Kalenkiewicza „Kotwicz” ul. Kazimierza Wielkiego 12 w Kętrzynie.

W mieście funkcjonują również inne placówki oświatowe takie jak:

- I Liceum Ogólnokształcące im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Kętrzynie,
- Zespół Szkół im. Marii Curie-Skłodowskiej w Kętrzynie (z LO),
- Powiatowe Centrum Edukacyjne w Kętrzynie,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Kętrzynie,
- Powiatowy Ośrodek Wsparcia i Rozwoju Edukacji w Kętrzynie,
- Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Kętrzynie.

W Kętrzynie znajdują się również dwa żłobki miejskie – przy ul. Obrońców Westerplatte 16 oraz przy ul. Wierzbowej 2, do żłobka przyjmowane są dzieci od 20 tygodnia życia do 3 lat.

W Kętrzynie funkcjonuje również 6 przedszkoli niepublicznych oraz 2 niepubliczne szkoły podstawowe i liceum:

- Niepubliczne Przedszkole „Miś Uszatek”,
- Niepubliczne Przedszkole „Akademia Przedszkolaka”,
- Niepubliczne Przedszkole „Mali Odkrywczy”,
- Niepubliczne Przedszkole „Kluczyk”,
- Niepubliczne Przedszkole „Złota Rybka” (dawniej „Mały Prymusik”),
- Niepubliczny Terapeutyczny Punkt Przedszkolny „AKUKU” im. Jespera Juula,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa „Klucz”,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa „Szkoła w Domu”
- II Prywatne Liceum Ogólnokształcące w Kętrzynie.

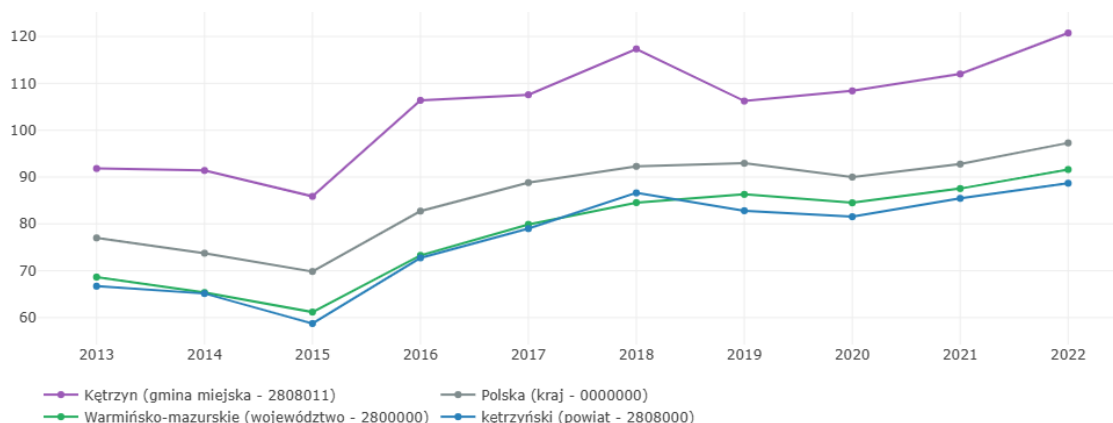
Zgodnie z danymi dostępnymi na stronie GUS, w Kętrzynie w ramach funkcjonujących w 2023 roku 6 szkół podstawowych (w tym 1 specjalna) uczyło się 2 074 uczniów. W 7 liceach⁹ ogólnokształcących, w 44 oddziałach uczyło się 1009 uczniów.

Dodatkowo w mieście znajdują się 2 technika: w Zespole Szkół im. Marii Curie Skłodowskiej w Kętrzynie, Technikum nr 2), w których w 2023 r. w 34 oddziałach uczyło się 864 uczniów. Powiatowe Centrum Edukacyjne w Kętrzynie również oferuje naukę w kierunkach technicznych. W Kętrzynie znajdują się także dwie branżowe szkoły I stopnia i dwie II stopnia, w których w 15 oddziałach uczyło się 310 uczniów.

Poniższy wykres prezentuje dane dotyczące odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w stosunku do liczby dzieci w wieku 3-6 lat.

⁹ Oprócz trzech już wymienionych znajdują się również licea niepubliczne: II Prywatne Liceum Ogólnokształcące w Kętrzynie, I Liceum Ogólnokształcące CN-B im. Polskich Spadochroniarzy w Kętrzynie, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych STOPKA w Kętrzynie, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Kętrzynie.

Rysunek 9. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w stosunku do liczby dzieci w wieku 3-6 lat.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

W ramach analizowanego przedziału czasowego widoczny jest trend wzrostowy w ramach odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Miasto Kętrzyn wyróżnia się na tle pozostałych analizowanych jednostek w całym przedziale czasowym. W 2022 odsetek wyniósł 120,75, co stanowi większą liczbę w porównaniu do całej Polski (97,28), województwa warmińsko-mazurskiego (91,61) oraz powiatu kętrzyńskiego (88,68).

Dokładniejsze dane dotyczące szkół podstawowych funkcjonujących na terenie Kętrzyna (w tym szkoła specjalna) w latach 2012-2023 zawarte zostały w poniższej tabeli.

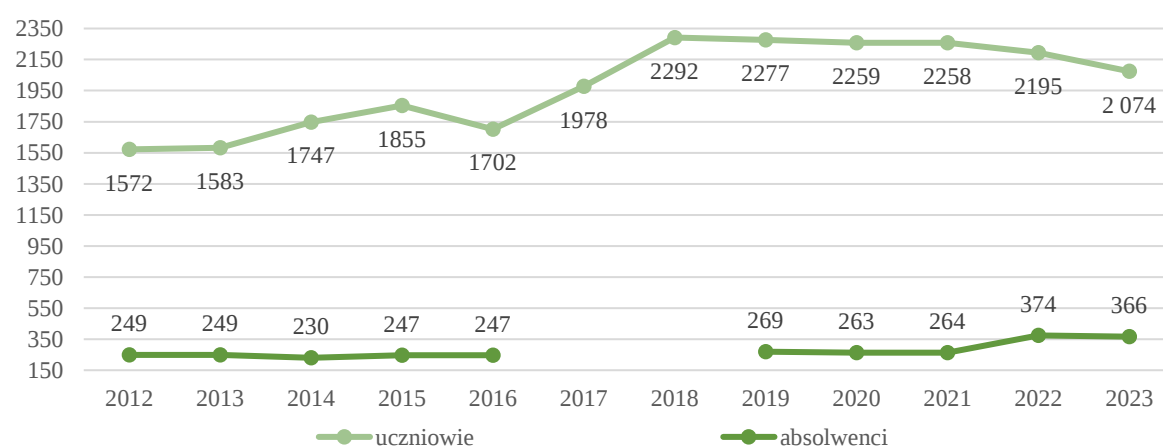
Tabela 3. Szkoły podstawowe

kategoria	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
szkoły podstawowe	5	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
oddziały w szkołach	66	67	76	87	83	97	116	127	127	129	131	127

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Możliwe jest zatem odnotowanie stałego poziomu liczby szkół podstawowych dostępnych w mieście. Liczba oddziałów odnotowuje systematyczny, lecz powolny wzrost od kilku lat.

Rysunek 10. Liczba uczniów i absolwentów szkół podstawowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Dane ukazują stosunkowo stabilny poziom liczby uczniów szkół podstawowych od 2018 roku w Kętrzynie, natomiast jeśli chodzi o liczbę absolwentów to w 2022 roku zauważalny jest wzrost aż o 110. Brak odnotowanej liczby absolwentów w 2017 oraz 2018 roku związany jest z wprowadzoną reformą edukacji, zgodnie z którą zlikwidowane zostały gimnazja i przedłużona została edukacja w ramach szkół podstawowych do 8 lat.

Dokładniejsze dane dotyczące szkół ponadpodstawowych funkcjonujących na terenie Kętrzyna zamieszczone zostały w poniższej tabeli.

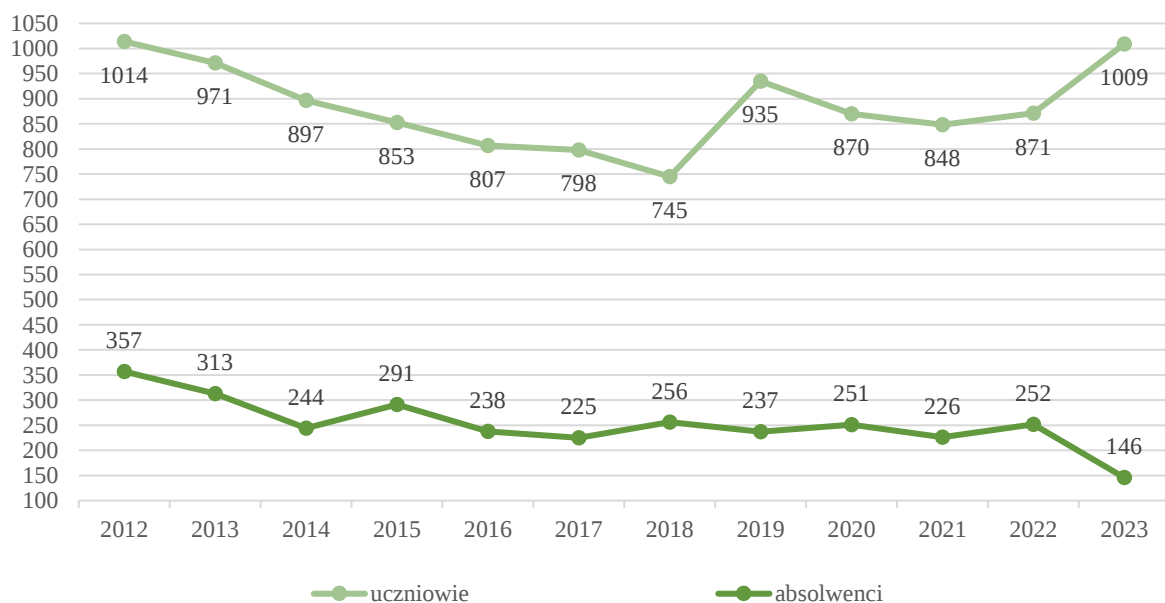
Tabela 4. Licea ogólnokształcące

kategoria	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
licea	6	5	6	7	7	7	7	7	7	7	7	7
oddziały w szkołach	38	35	36	35	35	35	33	41	38	37	38	44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Liczba liceów w analizowanych latach pozostawała stabilna na poziomie 7, natomiast liczba oddziałów w szkołach wykazywała niewielkie wahania, spadając z 38 w 2012 roku do 33 w 2018, a następnie wzrastając do 44 w 2023 roku. Ogólnie liczba liceów była stabilna, a liczba oddziałów wahała się z tendencją do stabilizacji w ostatnich latach.

Rysunek 11. Liczba uczniów i absolwentów liceów ogólnokształcących

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Zarówno pod względem liczby uczniów jak i liczby absolwentów liceów ogólnokształcących zauważalny jest ich spadek na przestrzeni 10 lat. Jedyne w 2019 roku odnotowany został nagły jednorazowy wzrost liczby uczniów. Rok szkolny 2019/2020 był tym, w którym naukę w 3-letnim liceum rozpoczął ostatni rocznik gimnazjalistów, a w 4-letnim liceum pierwsi absolwenci 8-klasowej szkoły podstawowej.

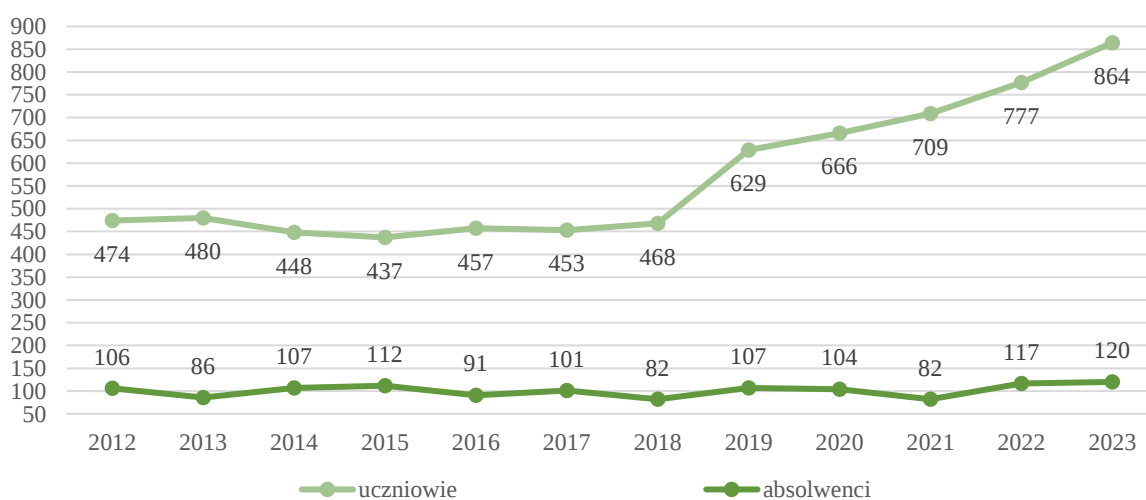
Dokładniejsze dane dotyczące techników (wraz z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe) funkcjonujących na terenie Kętrzyna w latach 2012-2023 zawarte zostały w poniższej tabeli.

Tabela 5. Technika

kategoria	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
technika	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
oddziały w szkołach	21	23	17	19	19	18	19	24	27	30	34	37

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Liczba techników w analizowanych latach pozostaje stabilna na poziomie 2, bez żadnych zmian od 2012 do 2023 roku. Natomiast liczba oddziałów w szkołach technicznych wykazuje wyraźny wzrost, zwiększając się z 21 w 2012 roku do 37 w 2023 roku, co sugeruje rosnące zainteresowanie kształceniem w technikach.

Rysunek 12. Liczba uczniów i absolwentów techników

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Z powyższego wykresu widać, że liczba uczniów była stosunkowo stabilna do 2018 roku, po czym zaczęła znacząco rosnąć, osiągając najwyższy poziom w 2023 roku (864 osób). Natomiast liczba absolwentów w tym okresie oscylowała wokół stałego poziomu, z niewielkimi wahaniami, a w 2023 roku osiągnęła 120 osób.

Tabela 6. Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty

Kategoria	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
przedszkola bez specjalnych	39,84	44,78	37,47	41,30	47,96	41,01	49,40	38,91	44,24	21,76	22,33	48,14	23,77
oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	2,00	3,16	1,10	3,10	3,00	5,00	6,00	7,46	8,00	4,97	5,18	4,78	2,18
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	93,03	88,67	95,42	108,06	103,68	127,66	149,31	160,22	165,70	153,32	142,03	149,38	148,42
szkoły podstawowe specjalne dla dzieci i młodzieży	7,65	7,48	7,53	7,27	7,97	10,91	14,62	17,24	16,79	18,18	22,69	23,98	24,32
licea ogólnokształcące dla młodzieży bez specjalnych	37,99	36,82	35,34	37,20	40,11	43,78	40,83	43,71	45,52	38,87	37,91	46,34	47,76

Kategoria	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
licea ogólnokształcące dla dorosłych	3,80	7,39	6,94	5,13	4,85	4,67	2,52	4,93	1,89	1,15	1,66	0,49	1,33
technika dla młodzieży bez specjalnych	40,64	43,57	37,87	38,60	40,21	36,46	39,42	45,38	49,73	49,93	54,42	54,46	55,26
szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych	8,60	9,24	9,34	9,19	9,16	9,17	9,20	9,16	9,14	9,17	9,73	9,54	9,05

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W ramach etatów nauczycielskich przeważa stosunkowo stabilny poziom, jedynie w ramach zatrudnienia w liceach ogólnokształcących dla dorosłych widoczny jest wyraźny trend spadkowy oraz trend wzrostowy w technikach oraz szkołach podstawowych. Najwięcej etatów przypada na szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez oddziałów specjalnych.

Badania przeprowadzone wśród przedsiębiorców w Kętrzynie wykazały, że: 38% ankietowanych uznało, że w ich mieście w pierwszej kolejności powinna być zapewniona lepsza i szersza oferta edukacyjna (w tym: szkolnictwo zawodowe, podnoszenie kwalifikacji, studia, staże, praktyki); 43% uważa, że priorytetem jest stworzenie przez samorząd specjalnej oferty dla młodych: stypendia, granty, staże, ulgi, inkubatory, doradztwo zawodowe.

Ponadto przedsiębiorcy za słabą stronę Kętrzyna uznają: oferty pracy, rynek pracy - 92%, wysokość zarobków i płac - 88%, możliwość kształcenia uczniów w szkole na terenie Kętrzyna w powiązaniu z praktyczną nauką zawodu i możliwością zatrudnienia w Kętrzynie po skończeniu szkoły - 48%.

Spśród badanych Liderów Kętrzyna 38% ocenia bardzo źle łatwość znalezienia wykwalifikowanych pracowników, a ofertę i jakość kształcenia zawodowego 32% ocenia średnio i 20% - raczej źle.

Edukacja w Kętrzynie charakteryzuje się stosunkowo stabilnym poziomem liczby placówek oświatowych, przy jednoczesnym wzroście liczby oddziałów i uczniów, szczególnie w szkołach podstawowych i technikach. Wykształcenie mieszkańców Kętrzyna jest nieco niższe niż średnie w województwie warmińsko-mazurskim, z dominującym udziałem wykształcenia zawodowego. Wskaźniki skolaryzacji oraz odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wykazują tendencję wzrostową, co wskazuje na poprawę dostępności edukacji na wczesnym etapie. Wyniki egzaminów ósmoklasisty w Kętrzynie są zbliżone do średnich krajowych, z nieco wyższymi wynikami w matematyce i języku angielskim w porównaniu do regionu. Obserwuje się także rosnące zainteresowanie kształceniem technicznym, co może wynikać z potrzeb rynku pracy.

2.3. Historia i kultura

Początki Kętrzyna sięgają XIII wieku, kiedy to tereny te były zamieszkiwane przez pruskie plemię Bartów. W tamtych czasach, w miejscu, gdzie obecnie znajduje się miasto, komtur bałgijski zbudował strażnicę. Jest prawdopodobne, że miejsce to było pierwotnie pruskim grodem o nazwie Rast i stało się załóżkiem osady, która z czasem przekształciła się w dzisiejszy Kętrzyn.

Rastenburg, późniejszy Kętrzyn, został założony w 1329 r. przez rycerzy Zakonu Szpitala Najświętszej Marii Panny Domu Niemieckiego w Jerozolimie (zwanym popularnie Zakonem Krzyżackim). W 1330 roku rozpoczęto budowę kościoła św. Katarzyny, co świadczy o stopniowym rozwoju miejscowości. Niestety, rozwój ten był nieustannie przerywany przez liczne najazdy i konflikty zbrojne. Przykładem takiej sytuacji jest najazd Litwinów w 1345 roku, który spowodował zniszczenie strażnicy. Niemniej jednak, Zakon Krzyżacki szybko podjął się odbudowy osady, co dowodziło jej strategicznego znaczenia w tamtych czasach. Budowa murów obronnych była jednym z kroków podjętych w celu zabezpieczenia osady i jej mieszkańców przed kolejnymi atakami.

W 1357 roku nadanie Rastenburgowi praw miejskich na prawie chełmińskim przez komtura bałgijskiego Henninga Schindekopfa było wydarzeniem kluczowym dla rozwoju miasta. To właśnie wtedy Rastenburg zaczął się rozwijać jako ośrodek administracyjny i handlowy. Decyzja ta była nie tylko formalnym aktem, ale także potwierdzeniem strategicznego znaczenia miasta w tamtych czasach.

Posiadanie 13 baszt oraz dwóch bram w murach obronnych świadczyło o zaawansowanym systemie obronnym Rastenburga. Te potężne fortyfikacje stanowiły nie tylko ochronę przed najazdami zewnętrznymi, ale także symbolizowały siłę i znaczenie miasta. Warowny kościół św. Jerzego oraz zamek krzyżacki były integralnymi częściami tej obronnej struktury, a ich istnienie podkreślało dominującą rolę Rastenburga w regionie.

W okresie panowania Zakonu Krzyżackiego, Rastenburg pełnił funkcję siedziby prokuratora, co dodatkowo podkreślało jego znaczenie jako centralnego punktu administracyjnego. Mieszczanie mieli również swojego przedstawiciela w Związku Pruskim, co świadczyło o aktywnym udziale miasta w życiu politycznym regionu.

W XVI wieku losy Rastenburga były ściśle związane z wynikami wojen i układami pokojowymi. Po podpisaniu pokoju toruńskiego w 1466 roku, miasto pozostało w granicach Prus Zakonnych, lecz jako lenno Królestwa Polskiego. Ta specyficzna pozycja wiązała się z pewnymi korzyściami, ale również ograniczeniami, które wpływały na jego rozwój.

Po przekształceniu Prus Zakonnych w lenne Prusy Książęce w 1525 roku, Rastenburg zaczął doświadczać dynamicznego rozwoju. Ten okres charakteryzował się wzrostem gospodarczym i kulturalnym, a miasto stawało się coraz ważniejszym ośrodkiem na mapie regionu. Jednakże rozwój ten został częściowo zatrzymany na skutek serii wojen, z których najpoważniejszą była ta ze Szwecją.

W XVIII i XIX wieku Rastenburg kontynuował swoją egzystencję, mimo różnych przeciwności losu. Stał się siedzibą powiatu, co podkreślało jego znaczenie administracyjne i polityczne. Ponadto w tym czasie nastąpił rozwój przemysłu, co przyczyniło się do dalszego wzrostu miasta. Powstawały nowe zakłady produkcyjne, takie jak cukrownia, browar czy młyn, które przyciągały nowych mieszkańców i stymulowały lokalną gospodarkę. Powstawały nowe

instytucje oświatowe i kulturalne, a miasto stawało się centrum życia intelektualnego Mazur. W tym czasie do tutejszego gimnazjum uczęszczał Wojciech Kętrzyński, który później stał się znanym historykiem i dyrektorem Ossolineum.

Okres II wojny światowej przyniósł Kętrzynowi dramatyczne zmiany, które na zawsze odcisnęły piętno na historii tego miasta. W sąsiedztwie, w gierłoskim lesie, Hitler wybudował swoją kwaterę, znaną jako Wilczy Szaniec. To strategiczne umocnienie nazistowskiego przywódcy miało bezpośrednie konsekwencje dla mieszkańców Rastenburga i okolicznych terenów.

Bombardowania i intensywne walki, które towarzyszyły II wojnie światowej, przyniosły miastu ogromne zniszczenia. Żołnierze Armii Czerwonej, wkraczając do miasta, spalili zamek i zabudowę staromiejską, które stanowiły nie tylko architektoniczne arcydzieła, ale także nieodłączny element kulturowego dziedzictwa miasta.

Po zakończeniu wojny, w 1946 roku, Rastenburg znalazł się pod polską administracją. Jednakże zmiana przyniosła także upadek dla niemieckojęzycznej ludności, która została wysiedlona do Niemiec. To wydarzenie, choć bolesne dla ówczesnych mieszkańców, przyczyniło się do kolejnego rozdziału w historii miasta.

Ważnym momentem po wojnie było nadanie miastu nowej nazwy – Kętrzyn (7 maja 1946 r.). Decyzja ta była hołdem dla znanego historyka Wojciecha Kętrzyńskiego, który w XIX wieku zaciekle sprzeciwiał się germanizacji Mazur i walczył o zachowanie ich tożsamości narodowej. Nowa nazwa miała także symboliczne znaczenie, podkreślając, że Kętrzyn nie tylko odzyskał niepodległość, ale także kontynuuje swój rozwój jako integralna część Polski.

W okresie Polski Ludowej, pomimo zmian politycznych i gospodarczych, Kętrzyn kontynuował swoją drogę rozwoju. Powstawanie nowych zakładów przemysłowych było kluczowym czynnikiem wspierającym ekonomiczny rozwój miasta. Wraz z powstawaniem tych nowych miejsc pracy, Kętrzyn stopniowo stawał się ważnym ośrodkiem przemysłowym w regionie, przyczyniając się do wzrostu jego znaczenia oraz wpływów w gospodarce lokalnej.

Administracyjnie, miasto było częścią województwa olsztyńskiego aż do roku 1998, kiedy to Polska przeszła kolejną zmianę w podziale administracyjnym, a teren Kętrzyna znalazł się w województwie warmińsko-mazurskim.

Obecnie Kętrzyn jest dynamicznie rozwijającym się miastem, które nie tylko czerpie z bogatej historii, ale również inwestuje w przyszłość¹⁰.

Na terenie miasta prężnie działają instytucje upowszechniające kulturę i sztukę, takie jak¹¹:

- Kętrzyńskie Centrum Kultury w Kętrzynie w tym Galeria Sztuki „RastArt”, którą odwiedziło ok. 1200 osób w 2023 roku oraz kino „GWIAZDA”, z którego skorzystało 33 996 widzów na 1088 seansach filmowych,
- Muzeum im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Kętrzynie, w którym łączna ilość osób korzystających z oferty muzeum w 2023 roku wyniosła 28 335,
- Miejska Biblioteka Publiczna im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Kętrzynie, którego wskaźnik zakupionych książek na 100 mieszkańców wyniósł w 2023 roku - 18,50 (w

¹⁰ <https://zso.ketrzyn.pl/krotka-historia-ketrzyna/>

¹¹ Raport o stanie Gminy Miejskiej Kętrzyn za 2023 r.

2022 roku - 15,40), a ilość wypożyczonych książek wyniosła 77 798 (w 2022 roku 74 829) co wynosi 3,2 wolumina na jednego mieszkańca.

Na terenie miasta najistotniejszym animatorem życia kulturalnego jest Kętrzyńskie Centrum Kultury (KCK). Misją KCK jest hasło *„Współtworzymy i rozwijamy kulturę w społeczności, kształtujemy i zaspokajamy potrzeby, pasje i umiejętności, kreujemy postawy aktywnego uczestnictwa w kulturze”*. KCK zajmuje się krzewieniem twórczości i sztuki oraz wspiera rozwój zamiłowań i pasji w każdym obszarze kulturowym poprzez zajęcia taneczne, teatralne, plastyczne, wokalne i wiele innych. W okresie od maja do końca sierpnia KCK organizuje cykl imprez kulturalno-rozrywkowych oraz projekcje kina plenerowego w amfiteatrze przy ulicy Kajki w Kętrzynie. W budynku kina „GWIAZDA”, znajduje się wyremontowana sala kinowo-teatralna, wyposażona w nowoczesne nagłośnienie, kinotechnikę oraz oświetlenie, z możliwością projekcji filmów w technice 3D. Kętrzyńskie Centrum Kultury prowadzi również Punkt Informacji Turystycznej (w 2023 roku odwiedzony 3114 razy) oraz jest wydawcą dwutygodnika Nasze Miasto Kętrzyn.pl¹¹.

Przy Kętrzyńskim Centrum Kultury działają, m.in.:¹²

- pracownie: fotograficzna, muzyczna, plastyczna, breakdance, Hip Hop Dance, tańca współczesnego, teatralna,
- Kętrzyński Teatr Czarno-Biała Strefa Tańca,
- Studio Wokalne Sukces,
- kluby: Seniora „Pod Niedźwiadkiem” i szachowy „Hetman Pionier”,
- Chór Uniwersytetu Trzeciego Wieku,
- koła: Fotograficzne przy UTW w Kętrzynie i Filatelistyczne.

W sezonie plenerowym 2023 zrealizowano zaplanowane wydarzenia na terenie amfiteatru takich jak Dni Miasta Kętrzyna, w których wystąpili: Majka Jeżowska, After Party, Magness, Mateusz Mijał, zespół Kombi, Zalia, Sorry Boys, zaprezentowały się też kabarety podczas Kętrzyńskiego Wieczoru Satyry, w lipcu wystąpiły przed kętrzyńską publicznością zespoły: Spare Bricks a Pink Floyd Tribute Band, Scream INC Tribute to Metallica, Dziani i Gwiazdy Cygańskie, Kazik, w sierpniu wystąpiły gwiazdy takie jak m.in. Red Lips czy Korteż¹³.

Muzeum im. Wojciecha Kętrzyńskiego w 2023 roku, dzięki współpracy z Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie zorganizowało na I piętrze Zamku wystawę „Mortem bonam vitae esse initium. Epitafia z terenu Prus”, której wernisaż odbył się podczas Inauguracji Nocy w Muzeum. Innym cieszącym się ogromnym zainteresowaniem wydarzeniem był XVIII Jarmark Średniowieczny na Św. Jakuba. Podczas jarmarku, po raz pierwszy, zorganizowano I Turniej Wojów o skarb Diwana – woja Bartów. W roku 2023 do zbiorów Muzeum, na drodze darowizny trafił unikatowy obiekt – dziennik hrabiny Angeliki zu Dohna z 1848 roku, ostatniej właścicielki pałacu w Drogoszach. Pozyskany zabytek stanowi doskonałe źródło do poznania historii XIX-wiecznych Prus, życia codziennego oraz krajobrazu przyrodniczego i kulturowego¹².

¹² <https://kck.ketrzyn.pl/>

¹³ Raport o stanie Gminy Miejskiej Kętrzyn za 2023 r.

Najważniejsze informacje dotyczące posiadanej infrastruktury kultury w Kętrzynie zaprezentowane zostały w tabeli poniżej.

Tabela 7. Zasoby biblioteczne, centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice

kategoria	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Biblioteki												
biblioteki i filie	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
księgozbiór	78 399	102776	82 840	83461	86 826	88 327	83 590	83 893	87 111	88 771	92 428	96 209
czytelnicy w ciągu roku	4 016	4 176	5 036	5 551	5 488	5 433	5 412	4 748	3 563	3 846	3 988	4 004
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	76 594	72 322	83 098	102153	111081	98 673	91 906	72 229	58 845	75 693	81 093	78 805
obiekt przystosowany do potrzeb OzN	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2	2
centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice												
ogółem	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
imprezy	216	209	166	160	155	187	184	55	109	116	166	167
uczestnicy imprez	79 343	102462	63 971	72 173	54 159	61 467	61 484	20 580	29 619	41 427	32 625	36 249
grupy artystyczne	15	20	18	30	28	28	12	20	15	15	16	19
członkowie grup artystycznych	337	348	336	440	544	405	167	233	231	284	296	330
koła / kluby / sekcje	24	26	25	33	27	34	38	48	8	6	5	5
członkowie kół / klubów / sekcji	501	470	427	508	437	466	554	472	119	81	163	155

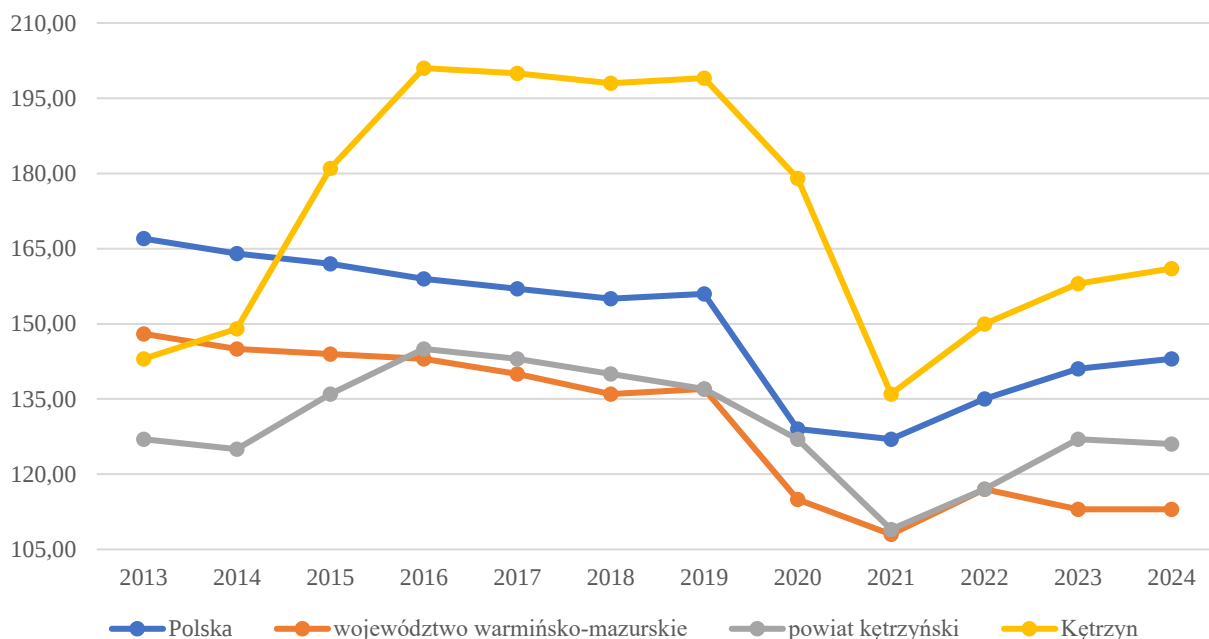
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W latach 2013-2024 liczba bibliotek i ich filii w Kętrzynie pozostała na stałym poziomie 4 placówek, co sugeruje stabilność infrastruktury bibliotecznej. Księgozbiór w tym okresie stopniowo się zwiększał, od około 78 tysięcy do ponad 96 tysięcy woluminów, co wskazuje na systematyczne wzbogacanie zasobów bibliotecznych. Natomiast liczba czytelników w ciągu roku wykazywała pewne wahania, osiągając szczyt w 2016 roku (5 551 osób), po czym nastąpił spadek, co sugeruje zmieniające się nawyki czytelnicze mieszkańców.

Liczba centrów, domów i ośrodków kultury oraz klubów i świetlic w Kętrzynie w latach 2013-2024 pozostała stabilna na poziomie 2 jednostek. Mimo stabilnej liczby placówek, liczba imprez i ich uczestników znacząco się zmieniała, z wyraźnym spadkiem w 2020 roku, co prawdopodobnie było związane z pandemią COVID-19, a następnie częściowym odbudowaniem aktywności kulturalnej. Grupy artystyczne i członkowie kół oraz klubów również wykazywali fluktuacje, z zauważalnym spadkiem w 2020 roku, co wskazuje na trudności w utrzymaniu zaangażowania społeczności w działalność kulturalną w okresie pandemii.

W celu obiektywnego porównania czytelnictwa w ramach analizowanej grupy porównawczej na skalę województwa i kraju warto przyjrzeć się wskaźnikowi czytelników w przeliczeniu na 1000 ludności.

Rysunek 13. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności

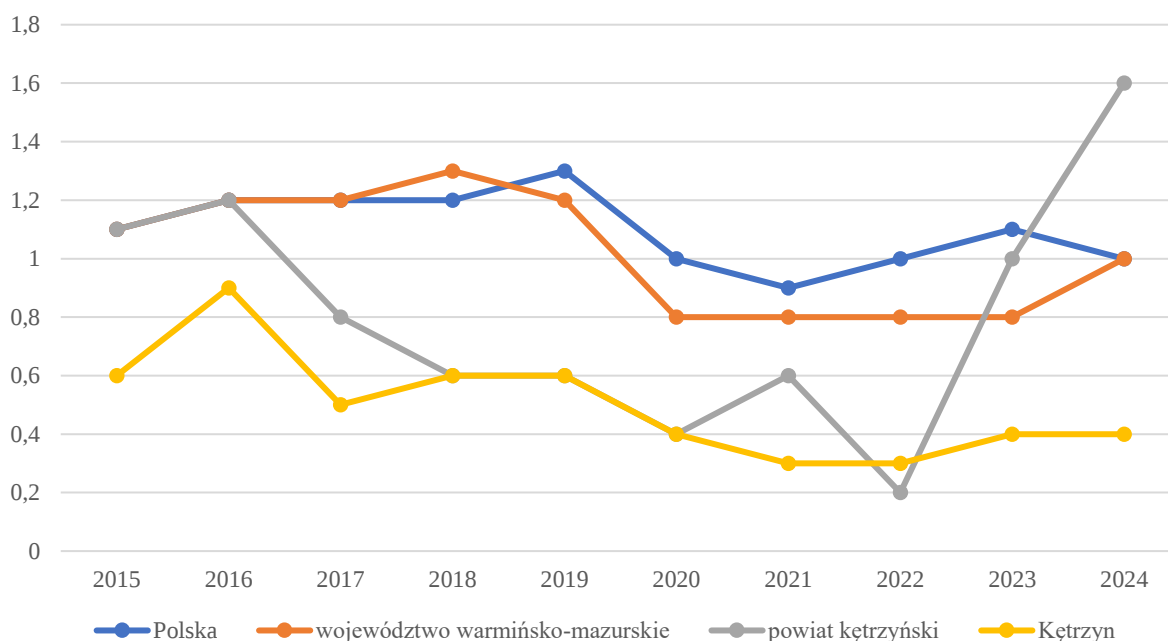

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W Kętrzynie widać wyraźny wzrost liczby czytelników do roku 2016, gdzie osiągnęła ona najwyższą wartość 201 czytelników na 1000 mieszkańców, co wskazuje na silne zainteresowanie usługami bibliotecznymi w tym okresie. Od 2017 do 2019 roku liczba ta była stabilna, aż do 2020, kiedy zaczęła drastycznie spadać, osiągając minimum w 2021 roku (136 czytelników / 1000 mieszkańców), co można wiązać z ograniczeniami związanymi z pandemią COVID-19. W latach 2021-2022 zauważalna jest stopniowa odbudowa liczby czytelników, jednak wartości te są nadal niższe, niż w latach 2016-2018. Liczba czytelników na 1000 mieszkańców w Kętrzynie przez większość lat była wyższa, niż średnia dla Polski, województwa warmińsko-mazurskiego i powiatu kętrzyńskiego.

W związku z problemem starzejącego się społeczeństwa panującym w całym kraju, poddano analizie m.in. udział osób powyżej 60. roku życia w kołach, klubach i sekcjach.

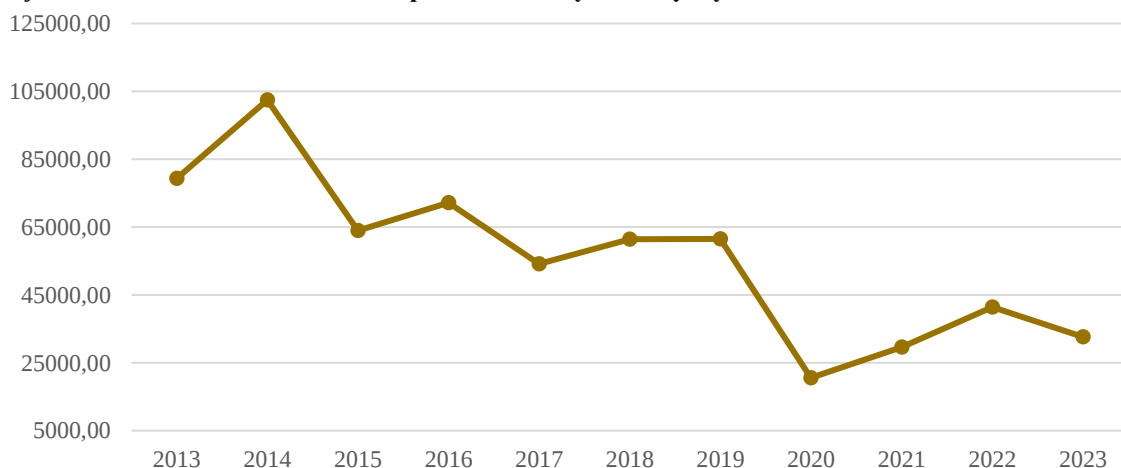
Rysunek 14. Udział osób, będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W ramach grupy porównawczej udział osób, będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej na terenie Kętrzyna jest niższy. Zauważalna jest tendencja spadkowa na przestrzeni lat 2015-2024.

Rysunek 15. Liczba uczestników imprez kulturalnych w Kętrzynie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W latach 2013-2023 liczba uczestników imprez kulturalnych w Kętrzynie wykazuje dużą zmienność. Najwięcej uczestników zanotowano w 2014 roku (102 462), ale od tego czasu liczba ta regularnie malała, osiągając poziom 32 625 w 2023 roku.

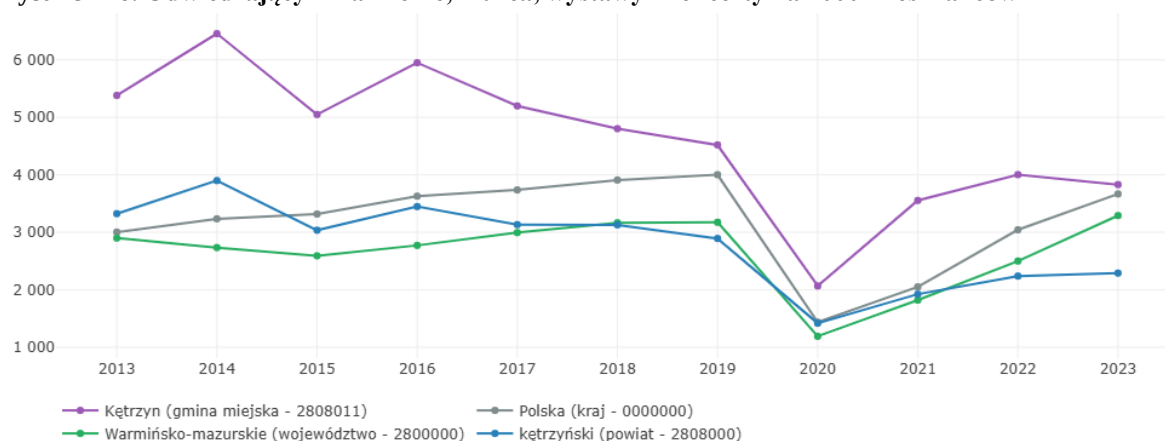
Tabela 8. Imprezy organizowane przez domy kultury w Kętrzynie w 2023 roku

Kategoria	Liczba imprez
festiwale i przeglądy artystyczne	8
koncerty	30
prelekcje, spotkania, wykłady	18
imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne	0
konkursy	11
pokazy teatralne	13
seanse filmowe	1
wystawy	12
konferencje	0
interdyscyplinarne	3
warsztaty	67
inne	3
Ogółem	166

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W 2023 roku Kętrzyn zorganizował 166 imprez kulturalnych. Najwięcej imprez miało formę warsztatów, zorganizowano ich 67. Kolejną liczną kategorią wydarzeń były koncerty (30), odbyło się również 18 prelekcji, spotkań i wykładów. Na podobnym poziomie liczebności zorganizowano pokazy teatralne (13), wystawy (12) oraz konkursy (11). W kategoriach takich jak: festiwale i przeglądy artystyczne (8), imprezy interdyscyplinarne (3) i inne (3) Kętrzyn nie organizował dużej ilości wydarzeń. Nie odnotowano w GUS żadnych wydarzeń w formie konferencji oraz imprez turystycznych i sportowo-rekreacyjnych na terenie Kętrzyna. Miasto wykazuje się więc umiarkowaną różnorodnością w zakresie odbywających się imprez.

Ostatecznie w ramach zagadnień kulturowych warto przyjrzeć się liczbie osób odwiedzających instytucje kultury w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Dane te przedstawione zostały poniżej.

Rysunek 16. Odwiedzający filharmonie, muzea, wystawy i koncerty na 1000 mieszkańców

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

Wykres pokazuje liczbę odwiedzających filharmonie, muzea, wystawy i koncerty na 1000 mieszkańców w latach 2013-2023, z uwzględnieniem różnych jednostek administracyjnych. Kętrzyn wykazuje stabilność w liczbie odwiedzających, z umiarkowanym wzrostem od 2020 roku, przewyższając inne jednostki. Ogólnie, pandemia COVID-19 spowodowała spadek odwiedzin w 2020 roku, ale dane wskazują na stopniową odbudowę.

Pomimo posiadanej infrastruktury i szerokiej oferty kulturalnej, w przeprowadzonym w 2024r. badaniu na temat potrzeb kętrzyńskiej młodzieży, ankietowani słabo ocenili ofertę skierowaną do młodych ludzi: negatywnie odbierana przez 47% (zsumowane odpowiedzi „zdecydowanie źle” i „raczej źle”). Badani (66% osób do 25 r.ż. i 49% powyżej) upatrują przyczyny słabego zainteresowania ofertą miasta dla młodzieży w braku różnorodnej oferty dostosowanej do wieku i panujących trendów, za małej ilości zajęć i miejsc.

Podsumowując, Kętrzyńskie Centrum Kultury (KCK) jest kluczowym animatorem życia kulturalnego w mieście, oferując szeroki wachlarz zajęć artystycznych i organizując liczne imprezy kulturalno-rozrywkowe. W 2023 roku Galerię Sztuki „RastArt” odwiedziło około 1200 osób, a kino „GWIAZDA” przyciągnęło 33 996 widzów na 1088 seansach filmowych. KCK również prowadzi Punkt Informacji Turystycznej, który w 2023 roku odwiedziło 3114 osób. Muzeum im. Wojciecha Kętrzyńskiego zorganizowało w 2023 roku wystawę „Mortem bonam vitae esse initium”, przyciągającą wielu odwiedzających. Miejska Biblioteka Publiczna w Kętrzynie odnotowała wzrost liczby wypożyczeń książek w 2023 roku, osiągając 77 798 wypożyczeń, co przekłada się na 3,2 wolumina na mieszkańca. W Kętrzynie liczba grup artystycznych w 2023 roku wynosiła 16, co jest wynikiem porównywalnym z sąsiednimi miastami. Pomimo zmiennej liczby imprez kulturalnych, Kętrzyn pozostaje ważnym ośrodkiem kultury w regionie.

2.4. Sport i rekreacja

Według najnowszych dostępnych danych GUS, w Kętrzynie działało 10 klubów sportowych (włącznie z klubami wyznaniowymi i UKS), które zrzeszały 624 członków z czego 318 ćwiczących do 18 roku życia (chłopcy: 259, dziewczęta: 59). Aktywnych było 16 sekcji sportowych.

Główną jednostką organizacyjną, która realizuje zadania z zakresu sportu i rekreacji jest Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Kętrzynie. Do najważniejszych obiektów sportowych i terenów sportowo-rekreacyjnych, którymi zarządza MOSiR należy zaliczyć¹⁴:

- „Kętrzynianka” obiekt sportowy przy ulicy Szpitalnej,
- Hala widowiskowo-sportowa przy ulicy Kazimierza Wielkiego,
- obiekt sportowy („Hala Mistrzów”) przy ulicy Stanisława Moniuszki,
- Stadion Miejski przy ulicy Chopina/Bydgoskiej,
- Lodowisko Miejskie przy ulicy Michała Kajki,
- Bałtyckie Centrum Bilardowe przy ulicy Moniuszki,
- Park Rozrywki (skatepark, plac zabaw) przy ulicy Moniuszki,
- Pumptrack i street workout przy ulicy Wierzbowej.

Priorytetowymi dyscyplinami sportu szkolnego i kwalifikowanego w mieście Kętrzynie są:

- Bilard – SEVEN Kętrzyn,
- Boks – LKS „Niedźwiedź” Kętrzyn,
- Jazda na rolkach - „Blue Bear” Kętrzyn,
- Kettlebell – „Giria” Kętrzyn,
- Lekkoatletyka – Fundacja Drużyna ML,
- Piłka nożna – KKS „Granica” Kętrzyn,
- Piłka ręczna – MKS MOSIR Kętrzyn,

¹⁴ www.mosir-ketrzyn.pl

- Piłka siatkowa – MKS MOSIR Kętrzyn, UKS „Bad-Max”,
- Szachy – „Hetman-Pionier” Kętrzyn,
- Taekwondo olimpijskie – KKT „Tygrys”,
- Tenis stołowy – UKS „Olimp” Kętrzyn,
- Zapasy – UKS „Olimp” Kętrzyn,
- Żeglarstwo – KKŻ „Kaper”.

W przeprowadzonym wśród mieszkańców badaniu na temat potrzeb młodzieży ankietowani dość dobrze ocenili ofertę sportowo-rekreacyjną - 50% udzielonych odpowiedzi pozytywnych.

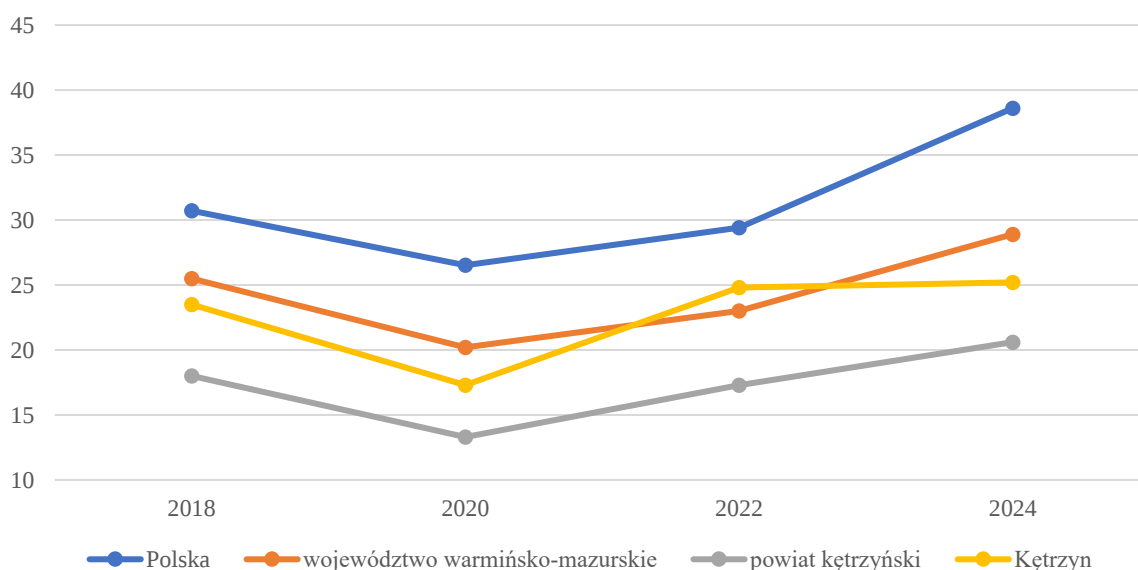
W 2023 roku odbyło się 45 imprez sportowych o zasięgu lokalnym na terenie obiektów administrowanych przez Ośrodek, przy współorganizacji klubów sportowych, dedykowanych dla dzieci, młodzieży i dorosłych. W sportowych wydarzeniach uczestniczyło około 1600 osób. Ośrodek był organizatorem rozgrywek szczebla miejskiego, powiatowego, półfinałów i finałów w ramach rywalizacji Igrzysk Dzieci, Igrzysk Młodzieży Szkolnej, Licealiady Warmińsko-Mazurskiego Szkolnego Związku Sportowego. Dotyczyło to rozgrywek piłki nożnej, piłki siatkowej, piłki ręcznej, siatkówki plażowej¹⁶.

Miasto realizuje projekt „Lokalny Animator Sportu”, którego celem jest upowszechnianie aktywności fizycznej i sportu wśród dzieci i młodzieży poprzez umożliwienie udziału w sportowych zajęciach pozalekcyjnych i pozaszkolnych, dofinansowanych ze środków Ministerstwa Sportu. Zajęcia te realizowane są przez lokalnych animatorów sportu w oparciu o infrastrukturę, powstałą w ramach rządowego programu „Moje Boisko Orlik 2012” oraz pozostałą bazę lokalnej infrastruktury sportowej. W Kętrzynie zajęcia prowadzone były na boiskach typu „Orlik” przy szkołach podstawowych nr 1, 3 i 4. Na boiskach zatrudnionych było 5 animatorów: po dwóch animatorów przy SP 1 i SP 3 oraz jeden animator przy SP 4¹⁶.

W ramach kampanii „Rowerowy Maj 2023” w mieście Kętrzyn uczestniczyło łącznie 1092 dzieci ze szkół podstawowych: Szkoły Podstawowej nr 1 im. Feliksa Nowowiejskiego, Szkoły Podstawowej nr 3 im. Marii Zientary-Malewskiej, Szkoły Podstawowej nr 4 im. Stanisława Moniuszki, Szkoły Podstawowej nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi im. Macieja Kalenkiewicza "Kotwicz", NSP „Klucz” w Kętrzynie, Oddział Przedszkolny przy SP 3 oraz przedszkoli: Przedszkola Miejskiego "Malinka" i Miejskiego Przedszkola Integracyjnego "Smerfowa Kraina". W maju 2023 r. odnotowano łącznie 31 010 aktywnych przejazdów za pomocą środka transportu w postaci roweru, hulajnogi, rolek i deskorolki. Z uwagi na rosnące zainteresowanie kampanią wśród dzieci przedszkolnych, uczniów szkół podstawowych, grona nauczycielskiego oraz rodziców i opiekunów, miasto Kętrzyn postanowiło zorganizować „Kętrzyński Rowerowy Maj” w 2024 r.¹⁶

Poniższy rysunek w sposób graficzny przedstawia wskaźnik dotyczący liczby członków klubów sportowych na 1000 mieszkańców.

Rysunek 17. Liczba członków klubów sportowych na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Pod względem liczby członków klubów sportowych przypadających na 1000 mieszkańców w ramach analizowanej grupy porównawczej województwo warmińsko-mazurskie nieznacznie przewyższa Kętrzyn. W porównaniu do całej Polski wskaźnik jest niższy, natomiast wyższy niż w powiecie kętrzyńskim.

Dane wskazujące trendy w ramach kultury fizycznej i sportu zostały zaprezentowane w tabeli poniżej. Są to wartości obliczone na podstawie estymacji bezpośredniej z uwzględnieniem imputacji, które zamieszczone zostały na stronie GUS wg aktualizacji z 05.06.2025.

Tabela 9. Kultura fizyczna i sport

kluby			
2018	2020	2022	2024
9	7	9	10
sekcje sportowe			
2018	2020	2022	2024
13	11	13	16
ćwiczący ogółem			
2018	2020	2022	2024
642	455	632	625
ćwiczący na 1000 mieszkańców			
2018	2020	2022	2024
23,5	17,3	24,8	25,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W latach 2018-2024 liczba klubów sportowych w Kętrzynie była stabilna, z wyjątkiem spadku w 2020 roku, gdzie wyniosła 7, by w 2022 wrócić do 9 i w 2024 wzrosnąć o 1. W przypadku liczby sekcji sportowych – analogicznie, w 2020 odnotowano niewielki spadek, następnie wzrost, co wskazuje na niewielkie zmiany w działalności sportowej. Liczba ćwiczących ogółem spadła znacząco w 2020 roku, jednak w 2024 niemal wróciła do poziomu z 2018 roku. Pomimo

tych fluktuacji, wskaźnik ćwiczących na 1000 mieszkańców w Kętrzynie wzrósł w 2024 roku do 25,2, co sugeruje poprawę aktywności sportowej po trudniejszym okresie pandemii. Kętrzyn utrzymuje stabilną bazę sportową, mimo pewnych trudności w 2020 roku.

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji odgrywa kluczową rolę w zarządzaniu licznymi obiektami sportowymi, które są intensywnie użytkowane przez mieszkańców. Priorytetowymi dyscyplinami sportowymi w Kętrzynie są m.in. piłka nożna, siatkówka, bilard, boks i szachy.

2.5. Organizacje pozarządowe i zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne

Zgodnie z dostępnymi danymi na stronie monitora rozwoju lokalnego, w 2023 roku w Kętrzynie było 119 zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. W 2013 roku było ich na terenie miasta 81, ich liczba wzrastała do 2017 roku (osiągnęła wtedy wartość 98). W 2018 odnotowano spadek do 89, jednakże liczba systematycznie wzrasta.

Tabela 10. Liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
81	85	92	95	98	89	93	98	101	102	119

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

Do głównych obszarów aktywności organizacji Kętrzyna zaliczyć można: pomoc społeczną, ochronę zdrowia, edukację, upowszechnianie kultury i sportu, wychowanie, sztukę, ochronę dziedzictwa narodowego, krajoznawstwo. Organizacje te zajmują się także organizacją wypoczynku dla dzieci i młodzieży, ochroną bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałaniu patologiom społecznym.

Miasto należy do Związku gmin "Barcja" założonego 5 października 1993 roku. W skład Związku wchodzi 6 gmin: Gmina Miejska Kętrzyn, Gmina Wiejska Kętrzyn, Gmina Miejsko-Wiejska Reszel, Gmina Miejsko-Wiejska Korsze, Gmina Barciany oraz Gmina Srokowo. Zadaniem Związku jest przede wszystkim podejmowanie wspólnych przedsięwzięć społeczno-kulturalnych, mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców. Najważniejszym z nich jest realizacja zadania pn. „Budowa ścieżki rowerowej na terenie powiatu kętrzyńskiego”¹⁵.

Jednym ze stowarzyszeń, działającym w obszarze edukacyjno-kulturalnym jest Stowarzyszenie im. Arno Holza dla Porozumienia Polsko-Niemieckiego w Kętrzynie działające od 1996 roku. Zrzesza ono ludność polską i niemiecką (przedwojennych mieszkańców Kętrzyna) organizując sympozja naukowe, wykłady, spotkania literackie, imprezy muzyczne i przedstawienia teatralne oraz wystawy. Współpracuje z innymi organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz porozumienia polsko-niemieckiego (m.in. Wspólnotą Kulturową „Borussia”) oraz szkołami powiatu kętrzyńskiego¹⁶.

Wykaz najbardziej aktywnych organizacji prezentuje poniższa tabela.

¹⁵ <http://www.barcja.org.pl/>

¹⁶ http://leksykonkultury.ceik.eu/index.php/Stowarzyszenie_im._Arno_Holza_dla_Porozumienia_Polsko-Niemieckiego_w_K%C4%99trzynie

Tabela 11. Wykaz organizacji pozarządowych na terenie miasta

nazwa	adres
Stowarzyszenie Kulturalne „Konik Mazurski”	Plac Zamkowy 1
Stowarzyszenie Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej Oddział w Kętrzynie	ul. Słowackiego 2/7
Towarzystwo Miłośników Ziemi Kętrzyńskiej im. Zofii Licharewej	ul. Chrobrego 12
Bractwo Rycerskie Strażnicy „Rast” przy Zamku Kętrzyn	Plac Zamkowy 1
Kętrzyńskie Stowarzyszenie Integracji Społecznej – Klub Abstynenta „Dromader” w Kętrzynie	ul. Dworcowa 10/1
Klub Seniora „Pod Niedźwiadkiem”	ul. Dworcowa 10/8
Fundacja „Przełamywania Barier”	ul. Łokietka 25A/13
Związek Sybiraków Koło w Kętrzynie	ul. Powstańców Warszawy 5
Uniwersytet III Wiek w Kętrzynie	ul. A. Asnyka 10
Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i Ich Rodzin „RAZEM”	ul. Klonowa 2 B
Stowarzyszenie Rowerowe „Cyklista”	ul. Pocztowa 13
Miejski Klub Szachowy „Hetman-Pionier”	ul. Sikorskiego 24a
Miejski Klub Sportowy MOSIR	ul. Kazimierza Wielkiego 12A
Fundacja Akademia Piłkarska SOCCER Kętrzyn	ul. Limanowskiego 25
Stowarzyszenie HIP-HOP Mazury	ul. Sikorskiego 24A
Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami Oddział w Kętrzynie	ul. Wojska Polskiego 4/5
Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski w Kętrzynie	ul. Wojska Polskiego 9/1
Kętrzyńskie Towarzystwo „AMAZONKI”	ul. Dworcowa 10/3
Kętrzyński Klub Taekwondo TYGRYS	ul. Bydgoska 20
TPD Koło Pomocy Dzieciom o Niepełnej Sprawności Ruchowej	ul. Dworcowa 10/6

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.miastoketrzyn.pl/>

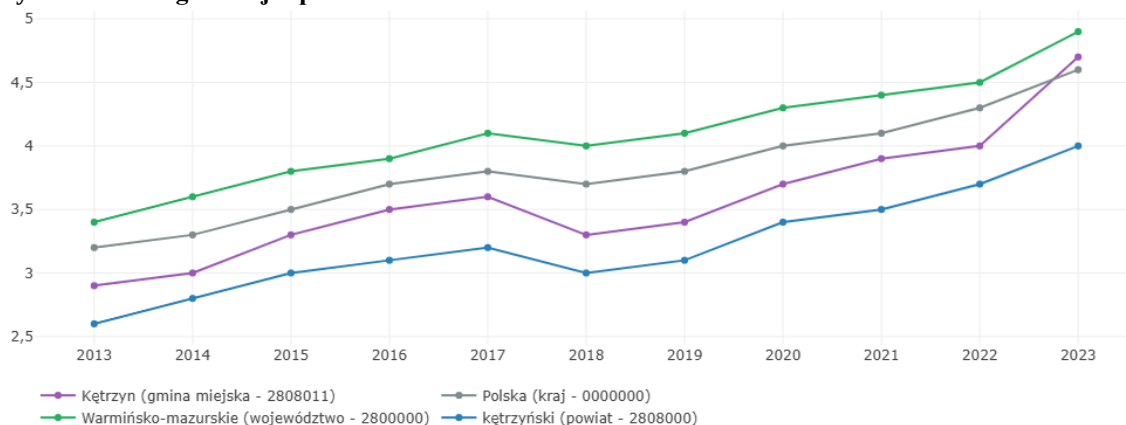
Na terenie miasta funkcjonuje jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej. Ochotnicza Straż Pożarna w Kętrzynie została utworzona 2008 roku. Od tego czasu uczestniczyła w działaniach kulturalno-oświatowych realizowanych na terenie miasta Kętrzyn np. coroczne konkursy plastyczne kierowane do dzieci i młodzieży. Wspólnie z Komendą Powiatową Straży Pożarnej w Kętrzynie zorganizowała i wyposażyla salę edukacyjną „Ognik”. W roku 2022 r. Ochotnicza Straż Pożarna w Kętrzynie zrealizowała wydarzenie kulturalne „Strażak od kuchni”. OSP Kętrzyn w 2022 roku posiadało 12 jednostek i skupiała 244 członków, w tym 209 uprawnionych do działań ratowniczych. W 2023 roku strażacy ratownicy OSP w Kętrzynie uczestniczyli 28 razy w działaniach ratowniczych lub akcjach ratowniczych na terenie miasta Kętrzyn i gmin sąsiednich¹⁷.

Od 2023 r. w mieście funkcjonuje Kętrzyńskie Centrum Spotkań Seniora, którego celem jest m.in. wzmacnianie działań na rzecz osób starszych.

W ramach porównania liczby organizacji społecznych przypadających na 1000 mieszkańców warto zwrócić uwagę na poniższy wykres.

¹⁷ Raport o stanie Gminy Miejskiej Kętrzyn za 2023 r.

Rysunek 18. Organizacje społeczne na 1000 mieszkańców

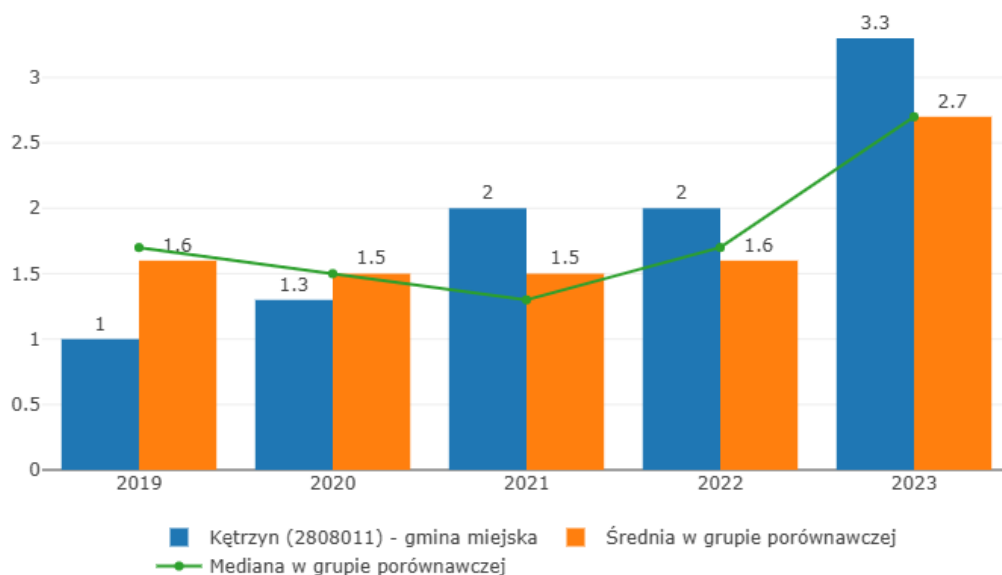

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

W Kętrzynie liczba organizacji społecznych na 1000 mieszkańców wzrastała stopniowo od 2013 roku, wykazując stabilny wzrost szczególnie po 2018 roku. W 2023 roku Kętrzyn osiągnął wartość zbliżoną do 4,7 organizacji na 1000 mieszkańców, co plasuje miasto powyżej średniej dla powiatu kętrzyńskiego (4) i na podobnym poziomie co krajowy. Trend wzrostowy w Kętrzynie może wskazywać na rosnącą aktywność obywatelską lub lepsze warunki dla rozwoju organizacji społecznych w ostatnich latach.

Poniższy wykres ukazuje inny wskaźnik poziomu partycypacji społecznej – nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 000 mieszkańców w Kętrzynie na tle miast podobnych.

Rysunek 19. Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 000 mieszk.

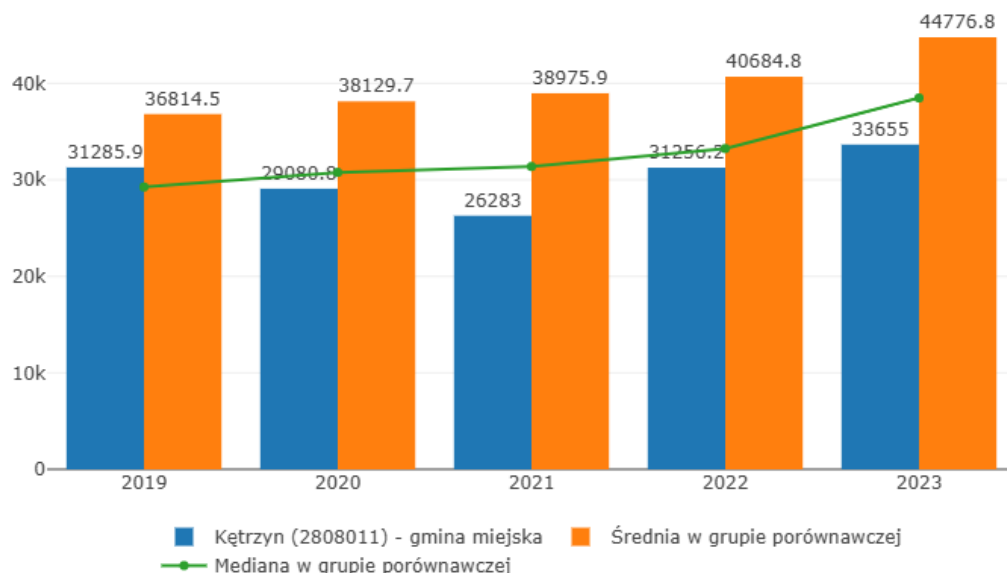
Źródło: MRL, 29.08.2025 r.

Wskaźnik pokazuje dynamikę rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, gotowość do samodzielnego poszukiwania rozwiązań lokalnych problemów społecznych, gotowość dzielenia się czasem i kompetencjami dla dobra społeczności lokalnej. Dla Kętrzyna wartość wyniosła 3,3 w ostatnich analizowanych latach i od roku 2019 zdecydowanie wzrastała,

podczas gdy średnia dla miast podobnych ulegała tylko niewielkim wahaniom do roku 2022. W 2023 roku nastąpił widoczny wzrost zarówno w przypadku Kętrzyna jak i miast podobnych.

Poniższy wykres obrazuje stan wydatków z budżetu Kętrzyna na dotacje dla organizacji pożytku publicznego na 1000 mieszkańców na tle miast podobnych.

Rysunek 20. Wydatki z budżetu JST na dotacje dla OPP na 1000 mieszk.

Źródło: MRL, 29.08.2025 r.

Wydatki z budżetu miasta na organizacje pożytku publicznego od 2018 r. utrzymują się na podobnym poziomie, w przeciwieństwie do średniej w grupie miast podobnych, gdzie w tym samym okresie (2019-2023) widoczny jest trend wzrostu wydatków. W 2023 r. wydatki Kętrzyna wyniosły 33 655,20 zł, zaś średnio w miastach podobnych wydano 44 776,80 zł.

Na terenie miasta działalność religijną prowadzą następujące kościoły i związki wyznaniowe¹⁸:

1. Parafia rzymskokatolicka pw. św. Jerzego,
2. Parafia rzymskokatolicka pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej,
3. Parafia rzymskokatolicka pw. św. Jacka Odrowąza,
4. Parafia rzymskokatolicka pw. św. Brata Alberta Chmielowskiego,
5. Parafia Straży Granicznej pw. św. Mateusza Ewangelisty,
6. Parafia Ewangelicko-Augsburska św. Jana,
7. Parafia Prawosławna – Cerkiew Narodzenia Przenajświętszej,
8. Parafia greckokatolicka pw. św. Bazylego Wielkiego,
9. Zbór Kościoła Chrześcijan Baptystów w Kętrzynie,
10. Kościół Zielonoświątkowy w Kętrzynie.

¹⁸ <https://www.miaستoketrzyn.pl/>

2.6. Opieka zdrowotna, społeczna, bezpieczeństwo

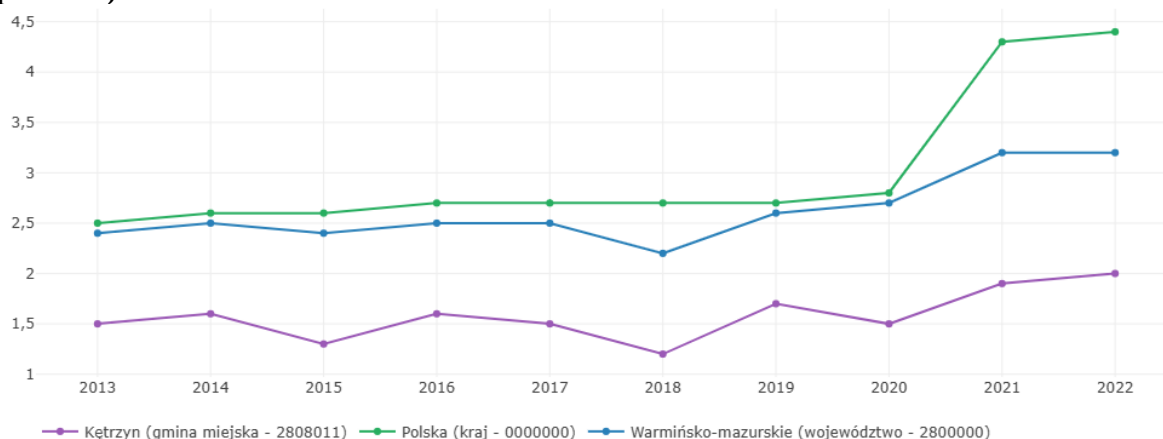
W ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2024 roku liczba udzielonych porad lekarskich w Kętrzynie zmalała w stosunku do roku poprzedniego i wyniosła 262 724, osiągając tym samym poziom podobny do tego z 2022 roku (265 528). Brak jest zauważalnego jednoznacznego trendu, jeśli chodzi o ilość udzielonych porad lekarskich. W analizowanym przedziale czasowym (lata 2013-2024) najmniej porad udzielono w 2020 roku w liczbie 253 461. Najwięcej porad lekarskich udzielono natomiast w 2015 roku i było ich wtedy 292 341. W mieście funkcjonują 22 przychodnie (spadek o 2 w stosunku do poprzedniego roku), w tym 1 podległa samorządowi (stały poziom od 2004 roku) i 11 aptek (spadek o 1 aptekę w stosunku do roku ubiegłego).¹⁹ W zakresie lecznictwa mieszkańcy korzystają z usług świadczonych m.in. przez:

- Szpital Powiatowy w Kętrzynie; ul. M. Skłodowskiej-Curie 2, 11-400 Kętrzyn,
- NZOZ Medicor Krzysztof Wronisz – Kardiolog; ul. Romualda Traugutta 7, 11-401 Kętrzyn,
- NZOZ "O.K.Med" S.C. Praktyka Grupowa Lekarzy Rodzinnych; ul. Fryderyka Chopina 1, 11-400 Kętrzyn,
- NZOZ "Eskulap"; ul. Krótka 4, 11-400 Kętrzyn,
- Medyk s.c. NZOZ; ul. Kołobrzeska 1g, 11-400 Kętrzyn,
- Ignatowa Krystyna. Poradnia leczenia uzależnień NZOZ; ul. Ignacego Daszyńskiego 30, 11-400 Kętrzyn.

Zgodnie z raportem o stanie miasta za 2023 rok, Kętrzyn realizował dwa programy zdrowotne:

- Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Kętrzyn na lata 2024-2025,
- Program Profilaktyki Zakażenia Wirusem Brodawczaka Ludzkiego (HPV) na lata 2023-2024.

Rysunek 21. Liczba lekarzy i dentystów na 1000 mieszkańców (dane powiatowe, dane dla miasta tożsame z powiatem)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

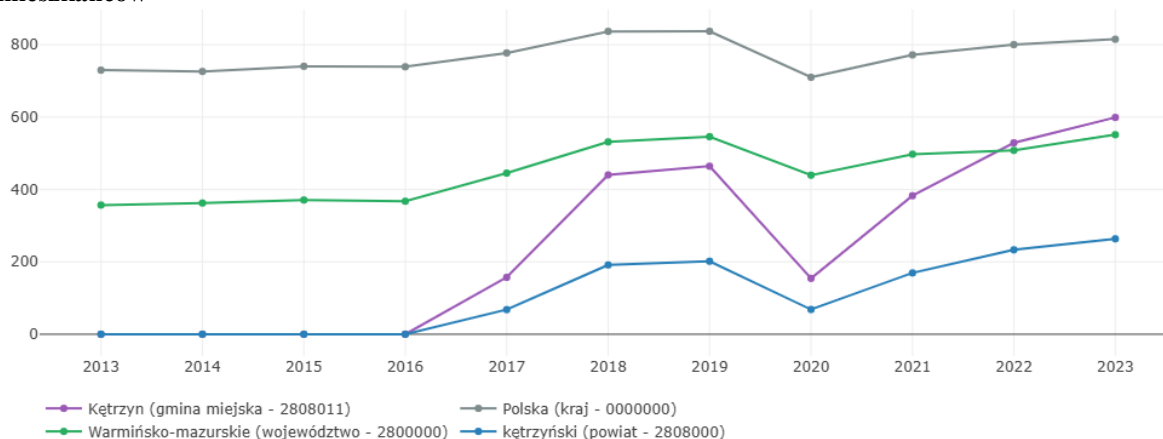
W latach 2013-2022 Kętrzyn posiadał stabilny poziom liczby lekarzy i dentystów na 1000 mieszkańców, oscylujący wokół wartości 1,5. W latach 2015 i 2018 odnotowano niewielki

¹⁹ <https://bdl.stat.gov.pl/>

spadek, ale wskaźnik szybko wrócił do poprzedniego poziomu, co wskazuje na stabilność w dostępie do opieki medycznej. W porównaniu do województwa oraz kraju wskaźnik jest jednak zauważalnie niższy. Ogólnie rzecz biorąc, Kętrzyn cechuje umiarkowana i stabilna dostępność opieki zdrowotnej, bez większych wahań w analizowanym okresie tak jak w całym województwie osiągając w 2022 roku wartość 2.

Sytuację w ramach analizowanej grupy porównawczej, co do liczby porad lekarskich udzielanych na 1000 mieszkańców, prezentuje poniższy rysunek.

Rysunek 22. Liczba porad lekarskich w przychodniach podległych samorządowi terytorialnemu na 1000 mieszkańców

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

W latach 2017-2023 liczba porad lekarskich w Kętrzynie stopniowo rośnie dorównując do poziomu województwa w 2023 roku. Spadek nastąpił w trakcie trwania pandemii COVID-19 w 2020 roku do poniżej 200 porad na 1000 mieszkańców. W porównaniu do powiatu wskaźnik dla Kętrzyna jest znacznie wyższy, natomiast utrzymuje się poniżej średniej krajowej, co wskazuje na umiarkowaną dostępność opieki zdrowotnej.

Głównym ośrodkiem pomocy społecznej w Kętrzynie jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. MOPS realizuje zadania ustawowe, w szczególności dotyczące pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, świadczeń alimentacyjnych, ubezpieczeń społecznych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, dożywiania dzieci, pracy socjalnej i innych²⁰. Placówka prowadzi także działania mające na celu zintegrowanie ludzi starszych oraz zaktywizowanie bezrobotnych.

W mieście funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej w Kętrzynie prowadzony przez Starostwo, zapewniający całodobową opiekę i przeznaczony dla 78 osób przewlekle somatycznie chorych, niepełnosprawnych, niemogących samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu²¹.

Ponadto pomoc społeczną świadczą: Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne „Kętrzyński Dom Wsparcia”, będący ośrodkiem wsparcia dla dorosłych niepełnosprawnych, w formie pobytu dziennego i całodobowego oraz Środowiskowy Dom Samopomocy w Kętrzynie (jednostka organizacyjna gminy miejskiej). Jednostki powiatu kętrzyńskiego to: Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Ciężu w Kętrzynie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Dom Dziecka, Zakład Aktywności Zawodowej i prowadzone przez Mazurskie

²⁰ Raport o stanie Gminy Miejskiej Kętrzyn za 2023 r.

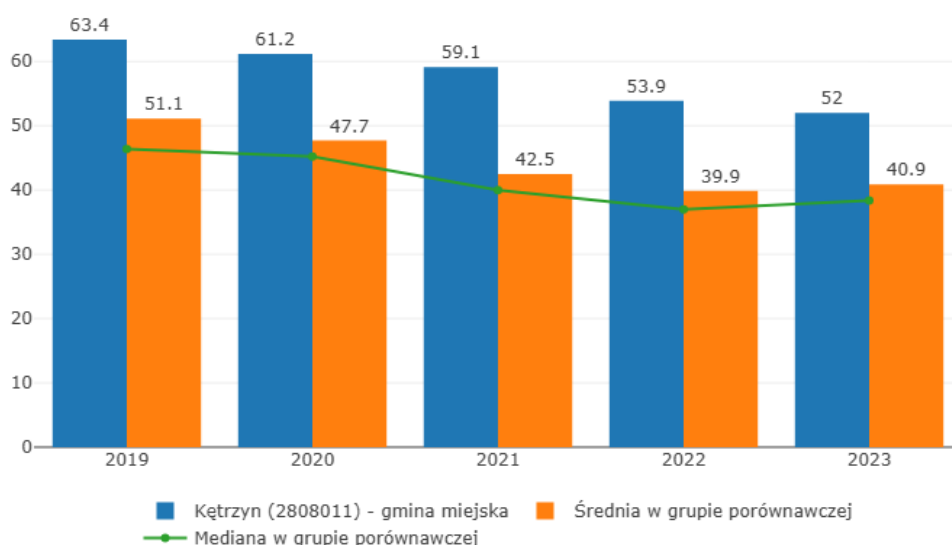
²¹ <http://dpsketczyn.pl/>

Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Kętrzynie – Warsztaty Terapii Zajęciowej.

Od 2024 r. na terenie powiatu kętrzyńskiego funkcjonuje Centrum Integracji Społecznej prowadzone przez stowarzyszenie Kobieta na Plus, we współpracy z Miastem Kętrzyn i Starostwem Powiatowym w Kętrzynie. W Centrum prowadzone są warsztaty: opiekuńcze, gastronomiczno-artystyczne, porządkowo-opiekuńcze, biurowe.

W ramach zagadnień dotyczących pomocy społecznej warto przyrzeć się liczbie osób, które faktycznie korzystają ze środowiskowej pomocy społecznej. Dane te, na tle podobnych jednostek, przedstawia wykres poniżej.

Rysunek 23. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców

Źródło: MRL, 08.09.2025.

Zauważalny jest spadek na przestrzeni lat 2019-2023, jeśli chodzi o liczbę osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców. Na tle grupy porównawczej wskaźnik dotyczący Kętrzyna jest wyższy, natomiast systematycznie różnica ta ulega zmniejszeniu. W tabeli poniżej zawarto dane prezentujące sytuację Kętrzyna, jeśli chodzi o rodziny korzystające ze świadczeń i liczbę dzieci objętych wsparciem.

Tabela 12. Świadczenia na rzecz rodziny

obszar	rodziny otrzymujące zasiłki											
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kętrzyn	983	924	832	762	807	812	774	730	603	486	427	346
obszar	dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny											
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kętrzyn	1 700	1 614	1 468	1 366	1 479	1 487	1 450	1 374	1 172	997	897	711

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Analizując dane dotyczące rodzin otrzymujących zasiłki w Kętrzynie na przestrzeni lat 2012-2023, widać wyraźny spadek zarówno liczby rodzin, jak i dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłki, liczba rodzin korzystających z zasiłków zmniejszyła się o około 65%.

Podobny trend można zaobserwować w liczbie dzieci objętych zasiłkami – liczba ta spadła o 58%. Te dane pokazują, że Kętrzyn podąża za ogólnym trendem obserwowanym w regionie i kraju, gdzie systematycznie maleje liczba rodzin i dzieci korzystających z zasiłków rodzinnych.

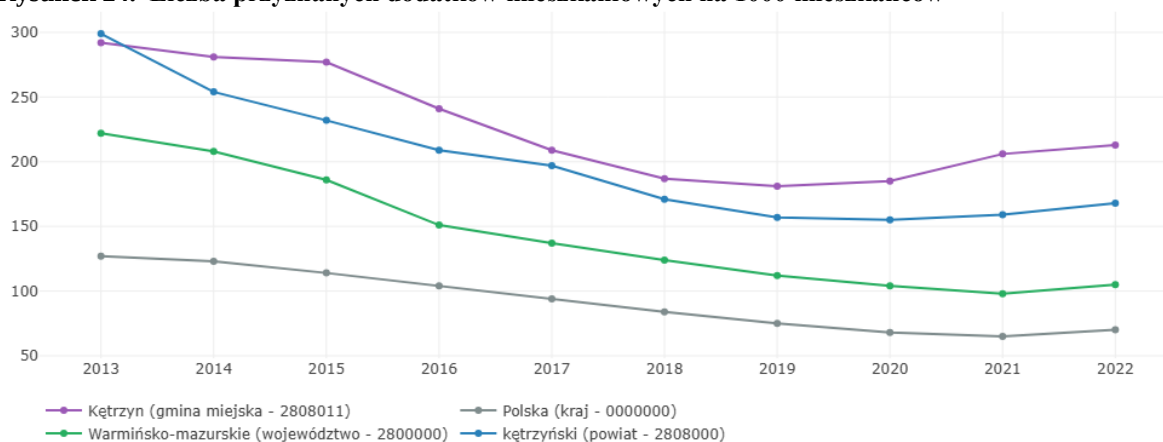
Zgodnie z danymi dostępnymi na stronie GUS, w 2021 roku w ramach realizacji Programu 500+ świadczeniem wychowawczym na terenie Kętrzyna objętych zostało miesięcznie średnio 4 063 dzieci. Świadczenia wychowawcze zostały wypłacone w łącznej kwocie 24 557 092 zł.

Osobom w trudnej sytuacji życiowej udzielane jest również wsparcie w formie możliwości korzystania z mieszkania treningowego (prowadzone przez powiat kętrzyński) lub z mieszkania wspomagane lub treningowe (prowadzone przez Miasto Kętrzyn). Osoby tam przebywające są przygotowywane pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub oczekują na miejsce w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną.

Wg danych PSP 2021 w Kętrzynie przypada 2 605 jednoosobowych gospodarstw domowych i 2 907 2-osobowych na 9 979 gospodarstw łącznie. W 2022 roku 1-osobowych gospodarstw było 2 521 i 2-osobowych 2 736 na 10 507 łącznie. Nakłada się trend wzrostu liczby jedno i dwuosobowych gospodarstw i spadkowy liczby gospodarstw ogółem.

W ramach udzielanych dodatków warto również przyrzeć się liczbie dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców Kętrzyna i grupy porównawczej.

Rysunek 24. Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców

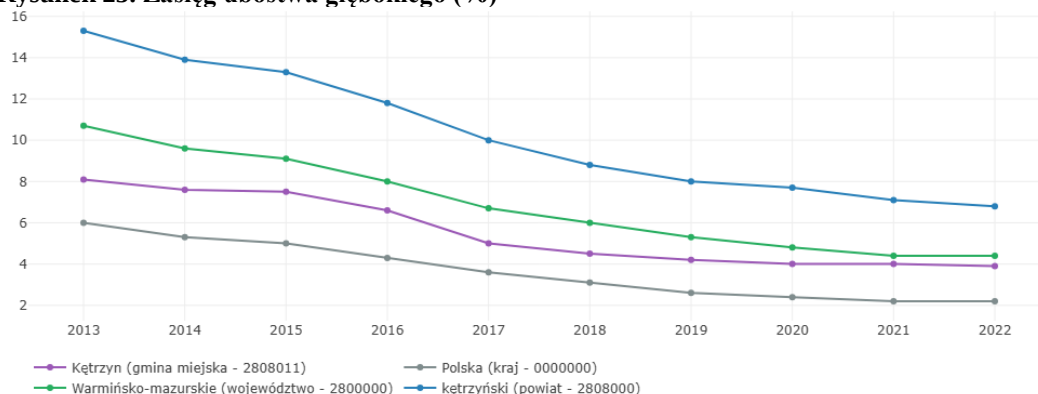

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

W analizowanym przedziale czasowym 2013-2022 ogółem w ramach grupy porównawczej zauważalna jest tendencja spadkowa. Kętrzyn od 2014 roku odnotowywał najwyższe wartości wskaźnika, osiągając w 2022 roku poziom 213 przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców. W porównaniu do innych analizowanych obszarów wskaźnik dla powiatu kętrzyńskiego jest najbardziej zbliżony do miasta (w 2022 – 168). Średnie dla województwa warmińsko-mazurskiego i całej Polski znajdują się znacznie poniżej wskaźnika dla Kętrzyna.

Aby dowiedzieć się czym jest spowodowany spadek – czy ubóstwo maleje czy wsparcie jest niewystarczające warto przyrzeć się wskaźnikowi zasięgu ubóstwa głębokiego.

Rysunek 25. Zasięg ubóstwa głębokiego (%)

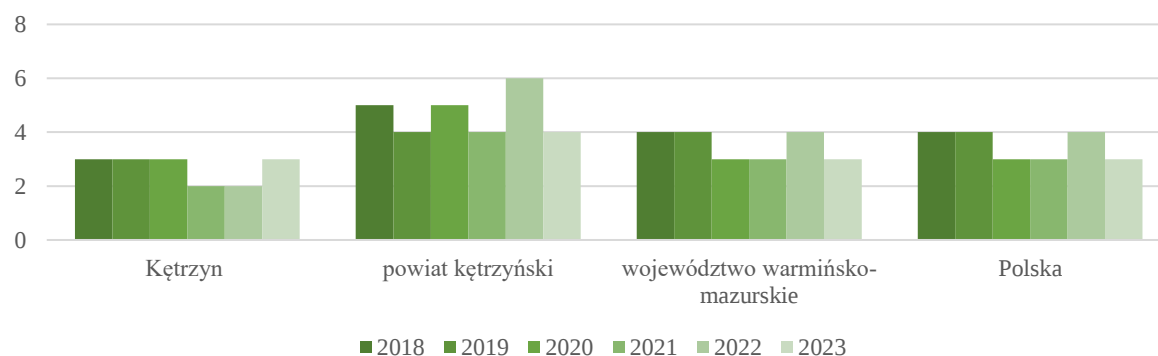

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego.

Również w przypadku zasięgu ubóstwa głębokiego jego wskaźniki maleją dla wszystkich analizowanych jednostek. Kętrzyn w 2022 roku uplasował się na jednej z niższych pozycji w porównaniu do pozostałych jednostek osiągając poziom 3,9% – podobny do województwa (4,4%). Stanowi to niższy procent w odniesieniu do powiatu kętrzyńskiego (6,8%). Wszystkie jednostki są jednak powyżej średniej krajowej (2,2%). Mimo że w Kętrzynie wskaźnik ten na przestrzeni lat maleje, społeczeństwo staje się bogatsze i zagrożenie skrajnym ubóstwem jest mniejsze, to mimo wszystko ludność cały czas wymaga wsparcia w ramach pomocy społecznej.

Problemami związanymi z bezpieczeństwem zajmuje się m.in. Powiatowa Państwowa Straż Pożarna w Kętrzynie oraz jednostka OSP, na terenie gminy wiejskiej otaczającej miasto znajdują się dwie jednostki OSP. Poniższy rysunek przedstawia

Rysunek 26. Pożary przypadające na 1000 ludności

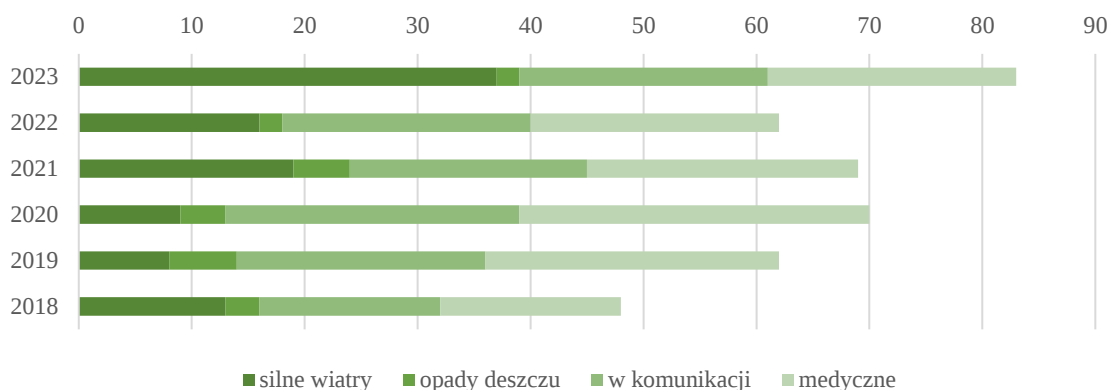

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych.

Można zatem zauważyć, że przez większość lat najniższy współczynnik pożarów przypadających na 1000 mieszkańców występował ogółem w Kętrzynie. Najwyższy wskaźnik w 2022 roku występował w powiecie kętrzyńskim (6). W ostatnim analizowanym roku wskaźnik był bardzo zbliżony we wszystkich jednostkach i mieścił się w granicach 3-4 pożarów na 1000 mieszkańców.

Dane dotyczące Kętrzyna i występujących w nim zagrożeń w ostatnich latach prezentuje wykres poniżej.

Rysunek 27. Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych.

Zdecydowanie zauważalna jest dominacja zagrożeń dotyczących wypadków medycznych i komunikacyjnych, do najrzadziej występujących natomiast można zaliczyć te związane z opadami śniegu (nie uwzględnione w tabeli, ponieważ w analizowanym okresie brak jest tego typu zagrożeń). W ramach analizowania zagrożeń medycznych należy pamiętać, że są to zdarzenia medyczne, w których pomocy udzielają jednostki ochrony przeciwpożarowej. Zauważalny jest również ogólny wzrost liczby występujących zagrożeń, zwłaszcza silnego wiatru. Najwyższą ich liczbę w analizowanym przedziale czasowym odnotowano w 2023 roku.

Rysunek 28. Liczba wypadków przy pracy na 1000 zatrudnionych (dane powiatowe do 2022 r.)

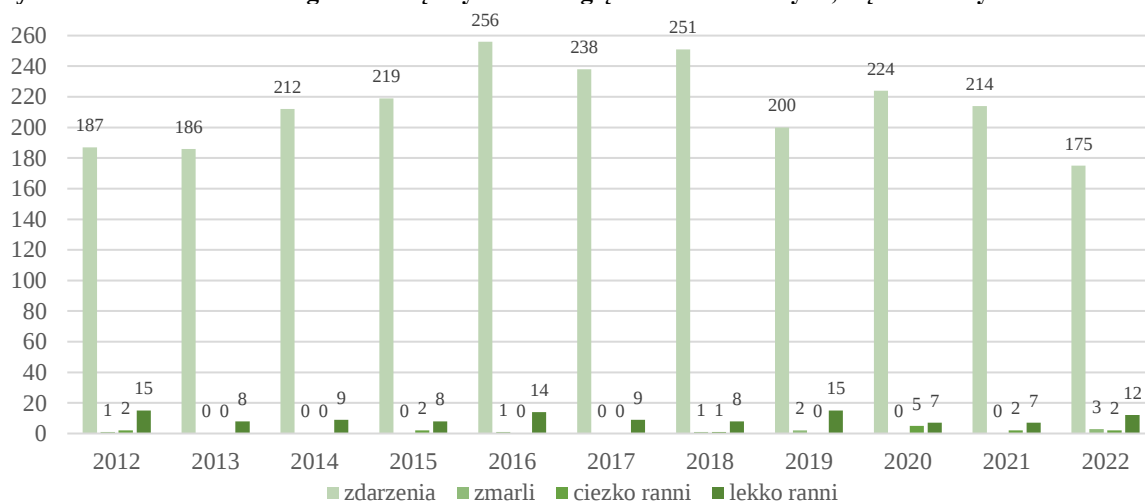
obszar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Polska	8	7,9	7,8	7,6	7,5	7	6,8	5,8	6,3	4,39
województwo warmińsko-mazurskie	10	10	10,1	9,9	9,2	8,4	8,1	6,8	7,5	4,90
powiat kętrzyński	14,3	15	14,8	13,4	14,9	11,9	10,2	8,5	11,3	5,22

Źródło: oprac. własne na podst. Monitora Rozwoju Lokalnego.

Wskaźnik określający liczbę wypadków przy pracy na 1000 zatrudnionych dostępny jest tylko dla powiatów. W ramach analizowanych jednostek w latach 2013-2022 powiat kętrzyński charakteryzował się największą liczbą wypadków przy pracy na 1000 zatrudnionych w porównaniu do województwa i kraju. Spadkowy trend widoczny we wszystkich jednostkach spowodował, że w roku 2022 liczba wypadków na 1000 zatrudnionych znacznie zmniejszyła się do 5,22, co stanowi już wartość zbliżoną do średniej wojewódzkiej (4,90) i krajowej (4,39).

Dane dotyczące Kętrzyna i wypadków drogowych na jego terenie zamieszcza System Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWiK). Dane z tego systemu zostały zobrazowane na rysunku poniżej.

Rysunek 29. Zdarzenia drogowe w Kętrzynie z uwzględnieniem zmarłych, ciężko rannych i lekko rannych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych SEWiK.

W mieście zdecydowanie dominują wypadki, w których nie odnotowano uszczerbku na zdrowiu wśród uczestników zdarzenia. Jeśli jednak dochodzi do obrażeń to są to najczęściej rany lekkie. Najwięcej zdarzeń ogółem zanotowano w ramach analizowanego przedziału czasowego w 2016 roku, najmniej natomiast w 2022, brak jest wyraźnej tendencji spadkowej lub rosnącej.

Dane GUS dotyczące przestępstw stwierdzonych przez policję podawane są na poziomie powiatu. Dlatego w tabeli poniżej zaprezentowano główne wskaźniki dotyczące przestępczości uwzględniając dostępne dane dla kraju, województwa i powiatu.

Tabela 13. Wskaźniki dotyczące przestępczości

obszar	wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję – ogółem [%]											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Polska	67,0	65,2	64,7	66,5	71,7	73,4	73,1	73,3	71,2	71,1	71,5	69,8
województwo warmińsko-mazurskie	67,5	68,4	64,9	67,2	71,5	75,3	75,5	75,3	72,5	74,9	75,9	76,5
powiat kętrzyński	68,3	64,7	66,1	73,0	74,1	79,8	84,1	75,2	76,6	82,7	85,0	76,6
obszar	przestępstwa stwierdzone przez Policję ogółem na 1000 mieszkańców											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Polska	27,56	22,55	20,80	19,48	19,62	19,99	20,75	20,05	21,61	22,80	21,01	20,57
województwo warmińsko-mazurskie	22,78	21,08	18,80	18,76	17,07	17,61	18,12	18,92	18,41	19,85	18,64	20,74
powiat kętrzyński	16,01	14,05	10,86	11,68	11,43	12,66	14,81	14,44	15,34	17,32	17,51	11,63
obszar	przestępstwa stwierdzone przez Policję o charakterze kryminalnym na 1000 mieszkańców											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Polska	18,90	15,31	13,59	12,76	12,07	12,80	13,21	12,31	12,87	12,98	12,37	11,25
województwo warmińsko-mazurskie	16,39	14,40	13,10	12,58	10,98	11,63	11,76	11,96	11,52	11,34	10,22	11,56
powiat kętrzyński	10,30	9,53	7,12	7,15	7,51	8,87	9,37	10,23	9,79	10,06	10,04	6,71
obszar	przestępstwa stwierdzone przez Policję przeciwko mieniu na 1000 mieszkańców											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Polska	14,71	12,28	11,44	10,20	9,70	9,08	9,85	9,69	11,00	11,37	10,85	9,86
województwo warmińsko-mazurskie	14,71	12,28	11,44	10,20	9,70	9,08	9,85	9,69	11,00	11,37	9,28	9,18

powiat kętrzyński	8,78	8,26	5,95	5,89	5,81	5,88	4,97	6,42	7,21	6,96	6,67	5,38
obszar	przestępstwa stwierdzone przez Policję drogową na 1000 mieszkańców											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Polska	3,66	2,25	1,99	1,91	1,78	1,72	1,86	1,74	1,86	1,82	1,62	1,55
województwo warmińsko-mazurskie	3,42	2,54	2,12	2,24	2,10	2,15	2,13	2,08	2,18	2,01	1,72	1,56
powiat kętrzyński	3,06	1,84	1,45	1,98	1,82	1,44	2,01	1,53	2,14	2,94	2,09	1,47

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

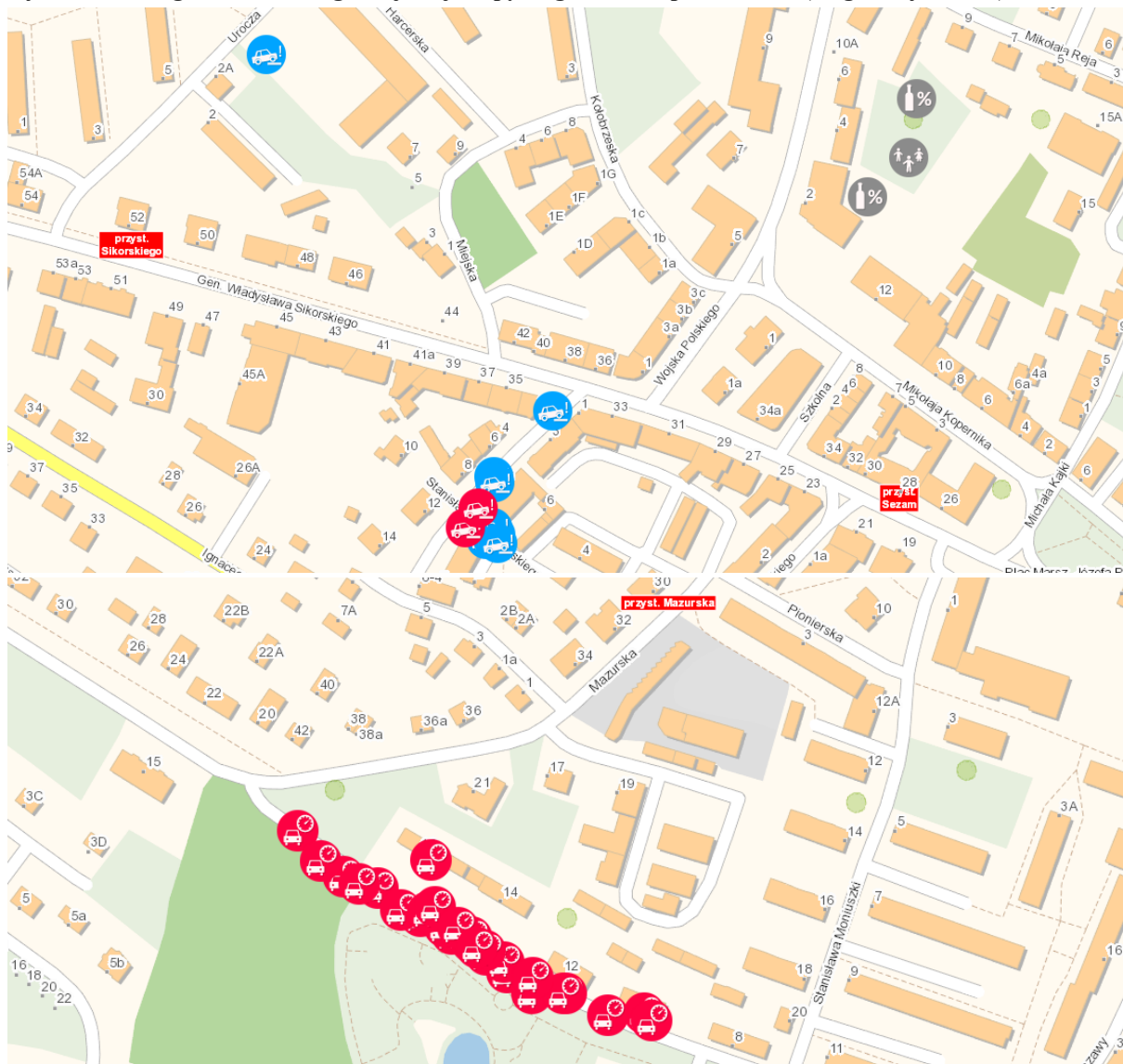
Analiza powyższych danych dla powiatu kętrzyńskiego pokazuje, że wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw znacząco wzrósł z 68,3% w 2013 roku do 76,6% w 2024 roku, co stanowi podobną wartość do średniej wojewódzkiej i nieznacznie przewyższającą średnią krajową. W tym samym okresie liczba przestępstw stwierdzonych na 1000 mieszkańców początkowo spadła, ale od 2017 roku zaczęła rosnąć, osiągając 17,51 w 2023 roku, co wskazuje na wzrost przestępczości w tych latach. W roku 2024 odnotowano ponownie niższą liczbę przestępstw stwierdzonych na 1000 mieszkańców (11, 63). Wartości te znajdują się poniżej średnich dla województwa i kraju. Przestępstwa o charakterze kryminalnym w powiecie kętrzyńskim utrzymują się na stosunkowo niskim poziomie, ale z lekką tendencją wzrostową, z 7,12 w 2015 roku do 10,06 w 2022 roku. Następnie zauważalna jest tendencja spadkowa (2024 – 6,71). Wskaźnik przestępstw przeciwko mieniu zmniejszył się, osiągając 5,38 na 1000 mieszkańców w 2024 roku, co jest zgodne z ogólnym trendem spadkowym w regionie. W przypadku przestępstw drogowych na 1000 mieszkańców, po okresie wahań, wskaźnik ten wzrósł z 1,45 w 2015 roku do 2,94 w 2022 roku, co mogło wskazywać na rosnące wyzwania w zakresie bezpieczeństwa na drogach w tym okresie. W latach 2023-2024 wskaźnik ponownie spadł osiągając wartość 1,47, co stanowi podobną tendencję w stosunku do województwa. Ogólnie, powiat kętrzyński charakteryzuje się poprawą wykrywalności przestępstw, jednakże wzrost przestępczości w latach 2017-2023 sugeruje potrzebę dalszej uwagi i działań prewencyjnych.

Rysunek poniżej obrazuje zidentyfikowane zagrożenia bezpieczeństwa dla Kętrzyna na stan z 08.09.2025 r.

Odnotowane do tego dnia zagrożenia, łącznie 72 zgłoszenia, dotyczyły głównie przekraczania dozwolonej prędkości, grupowania się małoletnich zagrożonych demoralizacją, niedozwolonego parkowania oraz spożywania alkoholu w miejscach niedozwolonych.

W badaniu z 2024 r. na temat potrzeb młodzieży, ankietowani wypowiedzieli się na temat wyeliminowania sytuacji niepożądanych takich jak: napady, pobicia, handel narkotykami, uzależnienia młodzieży, dyskryminacja ze względu na płeć, status społeczny, itp. Przeważająca część odpowiedzi dotyczyła edukowania młodzieży na temat problemów społecznych i zagrożeń w oparciu o przekazywanie istotnych informacji oraz wsparcie psychologiczne (40%). Inne często pojawiające się pomysły to zwiększenie liczby patroli policyjnych (16%), monitoring (15%) i tworzenie alternatyw do spędzania czasu wolnego (15%).

Rysunek 30. Zagrożenia według Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa (fragmenty miasta)

Źródło: Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa: <https://mapy.geoportal.gov.pl/iMapLite/KMZBPublic.html>.

Problemami dostrzeganymi od lat dotyczącymi dzieci i młodzieży są m.in. brak świetlic osiedlowych, ograniczony dostęp do zajęć pozalekcyjnych (również ze względu na płatności) oraz do specjalistów zajmujących się problemami młodzieży. Obserwuje się również wśród tej grupy mieszkańców niechęć do aktywności fizycznej oraz niesamodzielność.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące porównania wydatków Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kętrzynie w latach 2018-2023.²²

Tabela 14. Wydatki Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej [mln]

Kategoria	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Zadania własne gminy, w tym:	8,95	9,84	9,58	9,78	10,83	11,90
Odpłatność za pobyt w DPS	0,68	0,88	0,87	0,90	0,98	1,12
Dodatki mieszkaniowe	0,78	0,75	0,90	0,93	1,25	1,62
Usługi opiekuńcze świadczone w domu osoby chorej (w tym Opieka 75+) (usługi wykonuje firma EL-MED. – opłata faktur)	0,62	0,59	0,83	0,89	0,78	0,82
Zadania zlecone gminie	25,47	31,04	37,01	35,84	30,00	12,75
Wypłata świadczeń rodzinnych, pielęgnacyjnych, SZO, ZDO, rodzicielskich, Za Życiem itp. oraz koszty obsługi	9,79	10,07	10,79	10,79	11,19	11,73

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

W przypadku wydatków na realizację zadań własnych gminy, zauważalna jest tendencja wzrostowa od 8,95 milionów złotych w roku 2018 do 11,90 milionów w 2023 roku. Wartości dotyczące poszczególnych najważniejszych kategorii (odpłatność za pobyt w DPS, dodatki mieszkaniowe, usługi opiekuńcze świadczone w domu osoby chorej) rosną analogicznie. Wydatki przeznaczone na realizację zadań zleconych gminie rosły do roku 2020 (od 25,47 mln w 2018 roku do 37,01 mln), po którym zaobserwować można znaczną tendencję spadkową – w roku 2023 osiągnęły 12,75 mln zł. W tej kategorii wydatków znajduje się m. in. wypłata świadczeń rodzinnych, pielęgnacyjnych, SZO, ZDO, rodzicielskich, Za Życiem itp. oraz koszty obsługi, gdzie zauważalna jest niewielka tendencja wzrostowa.

W celu poszerzenia analizy warto przyrzeć się danym dotyczącym liczby osób korzystających z pomocy społecznej.

Tabela 15. Mieszkańcy objęci z różnych form świadczeń pieniężnych i niepieniężnych pomocą społeczną w ramach zadań własnych i zleconych

Kategoria	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba osób	2 409	2 595	2 450	2 110	2 290	2 226
Liczba rodzin	1 366	1 349	1 227	1 141	1 314	1 254
% mieszkańców miasta	9	9,8	9,3	8,3	9,17	8,92

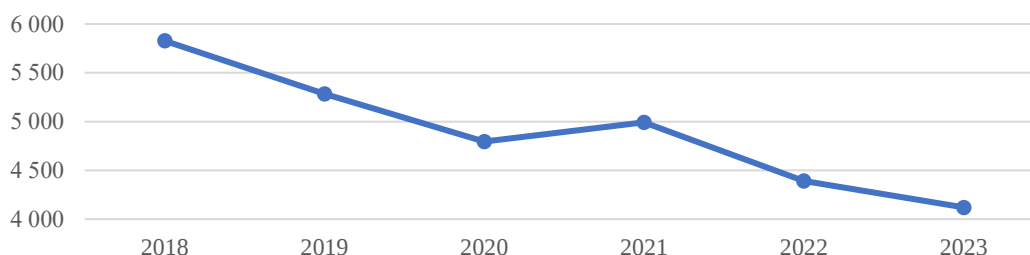
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Na przestrzeni lat 2018-2023 występowały niewielkie wahania liczby osób, a zatem także liczby rodzin, objętych różnymi formami pomocy społecznej. W roku 2018 liczba takich osób wynosiła 2 409, a w 2023 – 2 226.

Następny wykres przedstawia liczbę wydanych decyzji administracyjnych w ramach systemu pomocy społecznej. Liczba ta wyraźnie spada – w roku 2018 przekraczała 5,8 tys., a w roku 2023 osiągnęła ok. 4,1 tys.

²² <https://www.mopsketrzyn.pl/index.php/sprawozdania/9-uncategorised/366-dzialalnosc-osrodka>

Rysunek 31. Liczba wydanych decyzji administracyjnych w ramach systemu pomocy społecznej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Następnie przedstawiono powody trudnej sytuacji rodzin korzystających z pomocy MOPS w latach 2018 – 2023.

Tabela 16. Porównanie powodów trudnej sytuacji rodzin korzystających z pomocy MOPS w latach 2018-2023

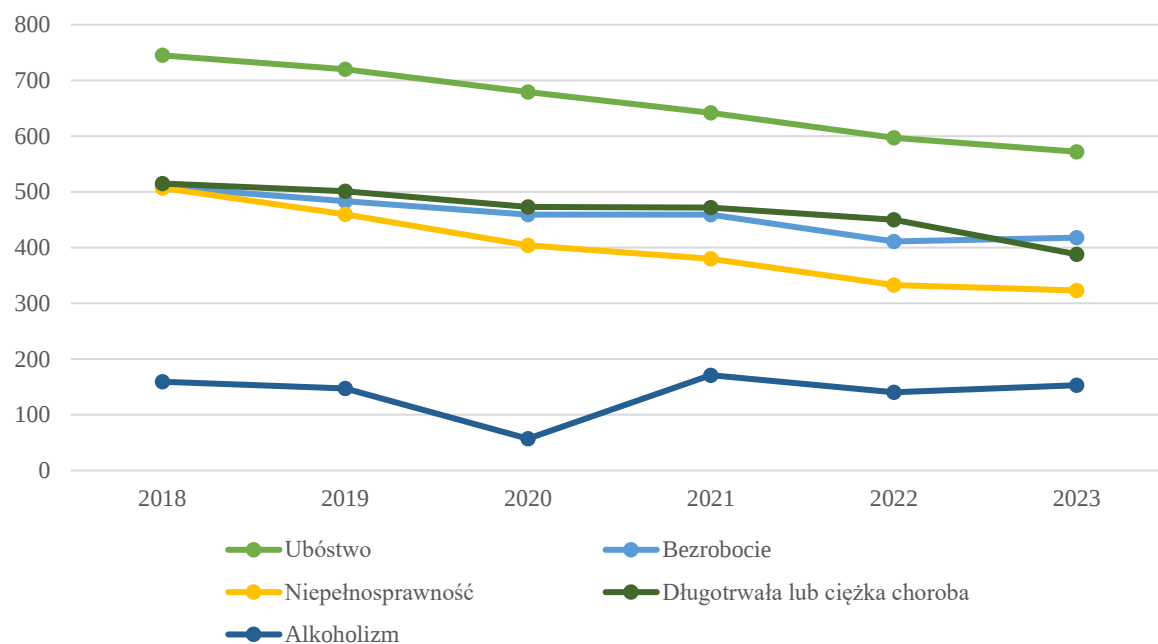
Powód trudnej sytuacji życiowej	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ubóstwo	745	720	679	642	597	572
Bezdomność	42	35	26	32	24	25
Potrzeba ochrony macierzyństwa	88	86	71	70	76	71
W tym: Wielodzietność	65	66	63	62	56	54
Bezrobocie	509	483	459	459	411	418
Niepełnosprawność	507	460	404	380	333	323
Długotrwała lub ciężka choroba	515	501	473	472	450	388
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	100	112	102	93	97	113
W tym:						
Rodziny niepełne	95	106	95	85	92	105
Rodziny wielodzietne	2	2	1	4	4	9
Przemoc w rodzinie	24	19	5	8	7	8
Alkoholizm	159	147	57	171	140	153
Narkomania	10	9	3	18	14	14
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	10	6	10	2	10	13
Zdarzenie losowe	1	8	0	0	1	2
Sytuacja kryzysowa	3	2	1	4	4	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Wśród najczęstszych powodów znalazły się: ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz alkoholizm. Natomiast najmniej istotne czynniki to: zdarzenie losowe, sytuacja kryzysowa, rodziny wielodzietne oraz przemoc w rodzinie z tendencją spadkową w ostatnich latach. W celu lepszego zobrazowania tendencji w tym zakresie najważniejsze czynniki przedstawiono na poniższym wykresie.

Zdecydowanie największym problemem w tej kategorii jest ubóstwo, które na przestrzeni lat wyróżnia się tendencją spadkową w porównaniu do pozostałych powodów trudnej sytuacji mieszkańców Kętrzyna. Wartość w latach 2018-2023 spadła z 745 do 572. Wartości dotyczące pozostałych czynników także spadają, jednak w wolniejszym tempie. W przypadku alkoholizmu wskaźnik utrzymuje się na podobnym poziomie z niewielkim spadkiem w roku 2020.

Rysunek 32. Najczęstsze powody trudnej sytuacji rodzin korzystających z pomocy MOPS w latach 2018 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela 17. Typy rodzin objętych pomocą społeczną

	Liczba rodzin					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rodziny ogółem w tym:	1 348	1 349	1 227	1 141	1 314	1254
O liczbie osób 1	799	794	746	694	797	746
- „ - 2	274	213	149	189	266	259
- „ - 3	127	122	113	101	121	119
- „ - 4	82	135	95	87	74	73
- „ - 5	47	51	77	45	40	39
- „ - 6 i więcej	19	34	47	25	16	18
W tym rodziny z dziećmi ogółem	337	377	388	331	305	297
O liczbie dzieci 1	150	167	159	141	131	124
- „ - 2	116	124	114	109	111	109
- „ - 3	52	64	69	55	37	41
- „ - 4	14	17	40	20	19	17
- „ - 5	4	4	5	5	6	3
- „ - 6	1	1	1	1	1	3
Rodziny niepełne ogółem	168	178	166	151	138	134
O liczbie dzieci 1	79	86	76	66	59	57
- „ - 2	43	49	50	41	41	40
- „ - 3	38	34	29	29	23	22
- „ - 4 i więcej	8	9	11	15	15	15
Rodziny rencistów i emerytów ogółem	312	323	270	299	300	273
O liczbie osób 1	187	192	188	190	226	196
- „ - 2	65	67	42	57	51	53
- „ - 3	43	42	21	32	17	19
- „ - 4 i więcej	17	22	19	20	6	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

Na przestrzeni lat 2018-2023 liczba rodzin objętych pomocą społeczną maleje w każdej z kategorii. Wahaniom ulegała jedynie liczba wspieranych rodzin rencistów i emerytów, wśród których najliczniej reprezentowane są rodziny jednoosobowe.

Tabela 18. Porównanie wypłaty zasiłków celowych za lata 2020 - 2023

Formy pomocy	2020	2021	2022	2023
Zasiłki celowe ogółem, w tym przyznane m.in. na:	262	303	145	182
zakup leków i leczenie	54	62	11	46
zakup ogrzewania, w tym opału	131	171	40	66
zakup żywności	6	35	37	61

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

Liczba wypłacanych zasiłków celowych ogółem spada, jednak w pogłębionej analizie widoczny jest silny wzrost zasiłków przeznaczonych na zakup żywności. Od roku 2020 do 2023 wsparcie to zwiększyło liczbę dziesięciokrotnie z 6 do 61. O ponad połowę natomiast zmalała liczba wypłat na zakup ogrzewania.

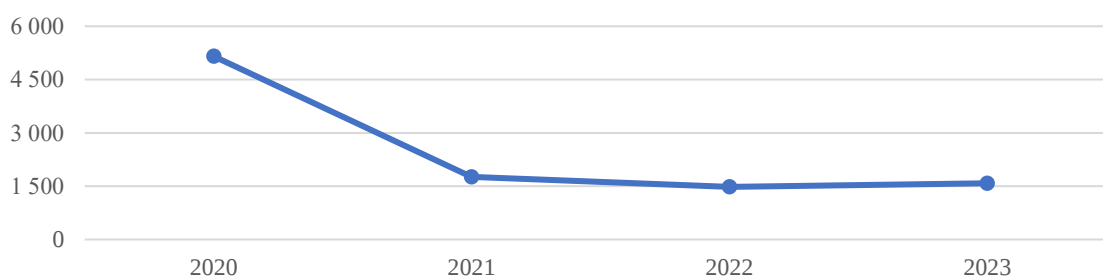
Tabela 19. Liczba osób przebywających w DPS

Rok	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba osób	35	37	36	28	32	33

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

Liczba osób przebywających w DPS utrzymuje się na podobnym poziomie w granicach 28-37 osób na przestrzeni lat 2018-2023. Jest duże prawdopodobieństwo, że w związku ze starzejącym się społeczeństwem zapotrzebowanie na tego typu pomoc będzie rosło i konieczne będzie zwiększenie liczby miejsc w DPS.

Rysunek 33. Liczba decyzji administracyjnych wydanych w ramach systemu świadczeń rodzinnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

Liczba decyzji administracyjnych wydanych w ramach systemu świadczeń rodzinnych utrzymuje się na podobnym poziomie w latach 2021-2023 – osiągając 1 585 decyzji w roku 2023. Stanowi to znacznie mniejszą liczbę w porównaniu do roku 2020 (5 155 wydanych decyzji).

Tabela 20. Liczba zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami

Rok	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba zasiłków	24 392	21 062	18 820	15 912	14 953	12 109

Na przestrzeni lat 2018-2023 liczba zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami systematycznie maleje. W 2023 roku osiągnęła ok. 12 tysięcy, co stanowi liczbę dwa razy mniejszą niż w roku 2018.

W przypadku zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami wypłaconych wyłącznie na podstawie art. 5 ust.3 Ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych zauważalne są inne tendencje.

Tabela 21. Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami wypłacone wyłącznie na podstawie art. 5 ust.3 ustawy

Rok	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Zasiłki rodzinne z dodatkami	2 200	2 129	623	917	1 097	1 014
Dodatki do zasiłków rodzinnych	1 058	1 065	637	1 075	586	538

Również można zaobserwować spadek liczby wypłacanych świadczeń. Największy spadek nastąpił w roku 2020, następnie widać niewielki wzrost i utrzymującą się liczbę wypłacanych zasiłków na poziomie ok. tysiąca świadczeń.

Tabela 22. Świadczenia wypłacane mieszkańcom

Rok	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba świadczeń opiekuńczych	13 307	13 667	12 941	13 117	13 262	13 350
Zasiłki pielęgnacyjne	11 612	11 640	11 095	11 204	11 261	11 212
Świadczenia pielęgnacyjne	1 284	1 413	1 496	1 642	1 816	2 051
Liczba świadczeń alimentacyjnych wypłaconych z funduszu alimentacyjnego	3 933	3 632	3 596	3 298	2 997	2 585

W przypadku liczby świadczeń opiekuńczych oraz zasiłków pielęgnacyjnych wartość utrzymuje się na podobnym poziomie. Liczba wypłacanych świadczeń pielęgnacyjnych stopniowo rośnie od 1,3 tys. w 2018 roku do ok. 2 tys. w roku 2023. Natomiast przy liczbie świadczeń alimentacyjnych wypłaconych z funduszu alimentacyjnego zauważalna jest tendencja spadkowa od 3,9 tys. do 2,6 tys.

Tabela 23. Uprawnieni do korzystania z „Karty Dużej Rodziny” z terenu Gminy Miejskiej Kętrzyn

Rok	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba osób	1 381	1 924	2 146	2 355	2 799	3 132
Liczba rodzin	279	530	602	685	920	1 086

Na przestrzeni lat 2018-2023 liczba uprawnionych do korzystania z „Karty Dużej Rodziny” z terenu Gminy Miejskiej Kętrzyn stopniowo rośnie. Zaobserwować można zdecydowany wzrost z 1,4 tys. osób do 3,1 tys. w roku 2023. Należy również zauważyć, że w 2018 na 279 rodzin korzystających z Karty przypadało 1381 osób, co dawało prawie 5 osób na rodzinę. W roku 2023 na rodzinę przypada średnio tylko 2,9 osoby, co prawdopodobnie jest spowodowane możliwością korzystania od 2019 roku z Karty np. seniorów, którzy wychowali co najmniej 3 dzieci.

Tabela 24. Liczba gospodarstw domowych korzystających z wypłaty dodatku mieszkaniowego

Rok	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba gospodarstw	570	560	556	530	775	849

W latach 2018-2021 liczba gospodarstw domowych korzystających z wypłaty dodatku mieszkaniowego utrzymywała się w granicach 530-570. W kolejnych latach widoczny jest wzrost liczby wspieranych gospodarstw domowych – w roku 2023 osiągnęła ona wartość 849.

3. Gospodarka

3.1. Działalność gospodarcza

W Kętrzynie w 2023 roku funkcjonowało 2 843 podmiotów gospodarczych. W tym 1,3% (37) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 17,34% (493) podmiotów, a 81,43% (2 315) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. W tabeli zamieszczone zostały dane z lat 2013-2023 w celu zobrazowania zmian rodzajów działalności, które funkcjonowały w gminie.

Tabela 25. Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007

podmioty	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ogółem	2 544	2 588	2 556	2 550	2 562	2 546	2 641	2 709	2 744	2 794	2 843
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	26	28	29	31	31	28	31	34	34	34	37
przemysł i budownictwo	416	404	401	403	406	404	439	448	457	481	491
pozostała działalność	2 102	2 156	2 126	2 116	2 125	2 114	2 171	2 227	2 253	2 279	2 315

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W latach 2013-2023 liczba podmiotów gospodarczych w Kętrzynie wykazuje ogólny wzrost, co wskazuje na rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Ogólna liczba podmiotów wzrosła o 11,8%, z 2 544 w 2013 roku do 2 843 w 2023 roku. W sektorze "Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo" liczba podmiotów wzrosła o 42,3%, z 26 w 2013 roku do 37 w 2023 roku, co sugeruje rosnące zainteresowanie działalnością w tym obszarze, choć jest to nadal stosunkowo niewielki sektor.

Zaledwie 10,9% uczestników badania młodzieży deklaruje chęć prowadzenia własnej działalności lub gospodarstwa, a taki sam odsetek nie jest jeszcze zdecydowany. Optymistyczne jest, że 21% badanej młodzieży skłoniłoby do podjęcia działalności dobry pomysł na biznes.

Aktualne uwarunkowania: „Rynek pracy i wysokość zarobków” dla ponad 48%, a „Warunki do prowadzenia własnej firmy, gospodarstwa rolnego” dla 36% badanych, to słaba strona miasta i zachęca do opuszczenia Kętrzyna.

Atrakcyjną pracą wg 26,4% badanej młodzieży jest „Praca zdalna, z elastycznym czasem pracy”, 22,7% „Praca w usługach”, po 21,8%: „Własna działalność gospodarcza”, „Praca w firmie rodzinnej (poza rolnictwem)” i „Praca w kulturze i rozrywce”.

Przeprowadzone w lipcu 2024 r. badanie kętrzyńskich przedsiębiorców wykazało, że biorący w nim udział dość umiarkowanie ocenili Kętrzyn, jako miejsce do prowadzenia działalności gospodarczej: 26,7% dobrze, ani dobrze ani źle 30%, dostatecznie - 23%. W perspektywie najbliższych 3 lat dopuszczają wdrożenie w swojej firmie poniższe rozwiązania. Zwiększenie tzw. „digitalizacji” firmy planuje ok. 35%, Wprowadzenie innych elementów tzw. „zrównoważonego rozwoju” - 26,7%.

Przedsiębiorcy uważają za słabą stronę miasta: „Oferty pracy, rynek pracy” (92%), „Wysokość zarobków i płac” (88%), „Warunki do otwarcia i prowadzenia własnej firmy” (48%). Wg badanych w Kętrzynie powinny zostać zrealizowane w pierwszej kolejności „Lepsze warunki i wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości, zakładania własnych firm, samozatrudnienia” – tak uważa 66,7%.

Badania liderów przeprowadzone w mieście w czerwcu 2024 r. wykazały, że 44% badanych średnio ocenia „Przedsiębiorczość i aktywność gospodarczą mieszkańców”, a jednocześnie 29% – raczej dobrze lub bardzo dobrze. Dostępność nieruchomości inwestycyjnych (uzbrojone tereny, lokale, obiekty przemysłowe) 35% ocenia średnio, Dostępność usług doradczych i finansowych tyle samo (26,5%) raczej źle lub średnio, Instytucje otoczenia biznesu (np. banki, inkubatory) tyle samo (26,5%) średnio lub raczej dobrze.

Liderzy sytuację na lokalnym rynku pracy oceniają raczej przeciętnie i słabo: możliwość znalezienia dobrze płatnej pracy (odpowiedzi bardzo lub raczej źle – 82%), łatwość znalezienia wykwalifikowanych pracowników 59%.

Badania planów edukacyjnych młodzieży przeprowadzone w Kętrzynie w 2024 r. ujawniły, że „rynek pracy i wysokość zarobków” zachęca 48% młodych do opuszczenia miasta; tylko ¼ badanych podziela zdanie, że szkoła dobrze przygotowuje do zawodu lub dalszej nauki. Atrakcyjną pracą wg 26,4% badanych jest „Praca zdalna, z elastycznym czasem pracy”, 22,7% „Praca w usługach”, po 21,8% „Własna działalność gospodarcza”, „Praca w firmie rodzinnej (poza rolnictwem)” i „Praca w kulturze i rozrywce”.

Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki decydują o sytuacji ekonomicznej mieszkańców oraz wyznaczają możliwości rozwojowe obszaru. Istotnym wskaźnikiem prezentującym kondycję lokalnej gospodarki jest liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców. Wskaźnik ten określa zdolność lokalnej społeczności do podejmowania ryzyka gospodarczego i prowadzenia działalności gospodarczej. Poniższa tabela prezentuje dane pod względem liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców w latach 2013-2023.

Analizując tabelę dotyczącą liczby podmiotów wpisanych do rejestru na 1000 mieszkańców, zauważamy, że miasto Kętrzyn od 2013 do 2023 roku odnotowało wzrost z 91 do 113 podmiotów, co stanowi wzrost o około 24,2%. W kontekście porównania z innymi jednostkami, wzrost liczby podmiotów w Kętrzynie jest nieco mniejszy niż w powiecie kętrzyńskim, gdzie liczba podmiotów wzrosła o około 33,3%, z 69 do 92. W województwie warmińsko-mazurskim w tym samym okresie odnotowano wzrost o 28,6%, z 84 do 108 podmiotów na 1000 mieszkańców, co pokazuje, że dynamika wzrostu w Kętrzynie była nieco mniejsza w porównaniu do całego regionu, co może wskazywać na pewne ograniczenia lub wyzwania w lokalnym klimacie biznesowym, które wpływały na tempo zakładania nowych podmiotów gospodarczych. Niemniej jednak, wzrost liczby podmiotów w Kętrzynie jest spójny z ogólną tendencją wzrostową w regionie i kraju.

Tabela 26. Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności

Obszar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	106	107	109	110	112	114	117	122	128	132	137
województwo warmińsko- mazurskie	84	85	86	87	87	89	93	98	102	105	108
powiat kętrzyński	69	70	70	71	72	73	76	83	86	89	92
Kętrzyn	91	93	92	93	93	93	98	103	106	110	113

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Dane dotyczące liczby osób fizycznych, które prowadzą działalność gospodarczą przypadającą na 1000 ludności zaprezentowane zostały w tabeli poniżej.

Tabela 27. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności

Obszar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	77	77	77	77	78	81	84	87	91	94	97
województwo warmińsko- mazurskie	61	61	61	60	61	63	66	71	74	76	78
powiat kętrzyński	48	48	48	48	49	50	52	56	58	60	62
Kętrzyn	61	62	61	61	61	62	65	68	70	73	74

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Analiza przedstawionych danych dotyczących osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w Kętrzynie w porównaniu z innymi jednostkami administracyjnymi pokazuje pewne interesujące trendy. W latach 2013-2023 liczba tych podmiotów w Kętrzynie wzrosła z 61 do 74, co stanowi wzrost o około 21,3%. Warto zauważyć, że w latach 2013-2017 liczba podmiotów w Kętrzynie utrzymywała się na stałym poziomie, jednak po 2017 roku nastąpił wzrost, co może wskazywać na poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej lub większą aktywność przedsiębiorców. W porównaniu z Polską, gdzie liczba osób fizycznych prowadzących działalność wzrosła o 25,9%, Kętrzyn nieznacznie odstaje od ogólnopolskiej średniej. Natomiast na tle województwa warmińsko-mazurskiego, które zanotowało wzrost o 27,9%, Kętrzyn plasuje się nieco powyżej średniej powiatowej (powiat kętrzyński wzrósł o 29,2%). Ogólnie rzecz biorąc, dane te sugerują, że Kętrzyn rozwija się stabilnie, choć dynamika wzrostu jest umiarkowana.

3.2. Turystyka

Kętrzyn jest obszarem o wysokiej atrakcyjności turystycznej. Jednak oprócz walorów turystycznych potrzebne są warunki do zakwaterowania, wyżywienia i miłego spędzenia czasu przez turystów.

Na terenie miasta znajdują się bardzo liczne zabytki objęte ochroną konserwatorską. Obiekty najcenniejsze zostały ujęte w rejestrze zabytków, który dla Kętrzyna zawiera 100 pozycji. Rejestr zabytków obejmuje obiekty o największej wartości historycznej i nakłada największe rygory ochronne. Oprócz wpisu do rejestru, ochronę obiektów zabytkowych zapewnia także wpis do ewidencji zabytków (wojewódzkiej i gminnej). W Kętrzynie zlokalizowanych jest 51

obiektów w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz 437 obiektów w gminnej ewidencji zabytków. Część najważniejszych obiektów to m.in.²³:

- Zamek w Kętrzynie wybudowany w drugiej połowie XIV w.,
- Bazylika mniejsza pw. św. Jerzego wybudowana w 1359 roku w miejscu strażnicy krzyżackiej, świątynia stanowiła część systemu fortyfikacji miejskich,
- Kościół ewangelicki św. Jana wzniesiony w 1480 roku i początkowo służył za kaplicę cmentarną,
- Budynek dawnej Łoży Masońskiej wybudowany w stylu neogotyckim w latach 1860-1864 na miejscu fosy
- Kościół pw. św. Katarzyny wybudowany w 1896 roku w stylu neogotyckim,
- Ratusz wybudowany w latach 1885 – 1886,
- Fragmenty XIV-wiecznych murów obronnych z basztą,
- kompleks budynków stadniny koni „Stado Ogierów”, który powstał w 1877 roku.

Na terenie miasta Kętrzyn znajduje się 16 stanowisk archeologicznych wskazanych przez wojewódzką ewidencję zabytków. Trzy ze stanowisk znajdują się w rejestrze zabytków. Listę stanowisk archeologicznych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28. Wykaz stanowisk archeologicznych w Kętrzynie

lp.	nr obszaru AZP	stanowisko w miejsc.	stanowisko na obszarze	nr zarządzenia	Uwagi
1.	17-69	VIII	56	IZAR.5135.121. 2019.jn	znalezisko luźne (bełt kuszy), Średniowiecze?
2.	18-69	VII	42	42/2013	
3.	18-69	VI	41	42/2013	
4.	18-69	V	40	42/2013	
5.	18-69	IV	39	42/2013	
6.	18-69	III	38	42/2013	miasto poza murami
7.	18-69	(zamek)	38		rejestr zabytków nr C-147, nawarstwienia kulturowe
8.	18-69	II	37		rejestr zabytków nr C-147, nawarstwienia kulturowe
9.	18-69	I	9.		rejestr zabytków nr C-147, nawarstwienia kulturowe
10.	18-70	VI	24	42/2013	
11.	18-70	V	23	42/2013	
12.	18-70	IV	22	42/2013	
13.	18-70	III	21	42/2013	
14.	18-70	II	20	42/2013	
15.	18-70	I	19	42/2013	

źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kętrzyna, 2023

Największe skupisko zabytków, w tym obiektów najcenniejszych historycznie, zlokalizowanych jest w centrum, w najstarszej dzielnicy miasta. Wiele zabytków wpisanych do rejestru zabytków znajduje się w otoczeniu zamku i starych murów miejskich.

²³ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kętrzyna, 2023

Na terenie miasta Kętrzyna zlokalizowany jest fragment Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber. Powierzchnia całkowita Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber wynosi 14 447,99 ha. Położony jest w centralno-północnej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie bartoszyckim na terenie gmin: Sępopól i Bisztynek, w powiecie kętrzyńskim na terenie gmin: Korsze, Barciany, Reszel, Kętrzyn i miasta Kętrzyn, w powiecie olsztyńskim na terenie gminy Kolno oraz w powiecie giżyckim na terenie gminy Ryn. Tereny tego obszaru bywają podmokłe z uwagi na zalegające tam nieprzepuszczalne dla wody tłuste ropy i czerwone. Jedynie w północnej i południowej części zlewni występują lasy. Wzdłuż całej rzeki znajdują się ślady bytowania bobrów, dla których jest to dogodne środowisko do życia. Południowo-wschodnia część Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber zasięgiem obejmuje kilka jezior m.in.: Hawki, Forsznit, Mój, a także jezioro Guber odtworzone przed 1945 r. z wcześniej już zarośniętego jeziora²⁴.

Na terenie miasta znajduje się również fragment użytku ekologicznego „Rozlewisko Wopławka”. Cały użytk zajmuje powierzchnię 66 ha z czego w granicach miasta znajduje się niespełna 1 ha, reszta – na terenie gminy Kętrzyn. Jest to rozlewisko śródpolne – ostoja wielu rzadkich gatunków ptaków.

Na terenie miasta znajduje się 8 pomników przyrody obejmujących drzewa, wymienionych w poniższej tabeli.

Tabela 29. Wykaz pomników przyrody na terenie miasta Kętrzyna

lp.	data utworzenia	lokalizacja	typ - gatunek
1	1977-01-01	zieleniec w pobliżu ul. Kajki	jednoobiektowy - 1 dąb szypułkowy (początkowo grupa 2 drzew - kasztanowiec i dąb, pomnik w tej postaci zniesiono w 1987 r., ale dąb powołano ponownie jako pomnik w 1991 r.)
2	1986-12-30	zieleniec przy ZPO "Warmia"	wielooobiektowy - grupa 2 klonów srebrzystych w tym jeden o kilku pniach)
3	1997-11-26	przy placu Grunwaldzkim 1	jednoobiektowy – klon jawor
4	1997-11-26	park miejski przy ul. Szpitalnej	jednoobiektowy – klon srebrzysty
5	1997-11-26	park miejski przy ul. Kościuszki	jednoobiektowy – olsza czarna
6	1997-11-26	park miejski przy ul. Szpitalnej	jednoobiektowy – dąb szypułkowy
7	1997-11-26	przy ul. Cmentarnej	jednoobiektowy – jarząb szwedzki
8	1997-11-26	przy ul. Cmentarnej	jednoobiektowy – jarząb szwedzki

źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kętrzyna, 2023

Zgodnie ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, na terenie miasta znajdują się 4 szlaki turystyczne (rowerowe):

- szlak herbowy (24 km): Kętrzyn – Nowa Wieś – Windykajmy – Sławkowo – Góra Herbowia – Godzikowo – Nakomiady – Wajsznory – Kętrzyn,
- szlak im. Zofii Licharewej (40km): Kętrzyn – Stara Różanka – Wopławka – Góry – Czerniki – Gierłoż – Kwiedzina – Owczarnia – Nakomiady – Godzikowo – Zalesie – Sławkowo – Nowa Wieś,
- fragment szlaku św. Jakuba – Camino Polaco (36 km): Gierłoż – Kętrzyn – Św. Lipka – Reszel,

²⁴ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kętrzyna, 2023

— Kętrzyn – Gierłoż – Parcz – Nowa Różanka – Solanka – Srokowo – Śluza Leśniewo Dolne – Trygort – Węgorzewo.

Przez Kętrzyn przebiega również Szlak Fortyfikacji Mazurskich, który liczy ponad 400 km, jednak główna część szlaku ma 286 km i prowadzi od Reszla, przez Kętrzyn, Węgorzewo, Giżycko, Orzysz, Pisz, Ruciane-Nida, Mikołajki, Ryn²⁵.

Dla zobrazowania sytuacji w turystyce warto przywołać dane dotyczące działalności gospodarczej w sekcji I (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi), która jest reprezentowana przez 120 jednostek gospodarczych w powiecie kętrzyńskim, w tym przez 57 w Kętrzynie (19 podmiotów przynależało do działu 55 – zakwaterowanie i 38 do działu 56 - działalność usługowa związana z wyżywieniem).

Tabela poniżej prezentuje dane dotyczące sekcji I podmiotów gospodarczych w Kętrzynie oraz w powiecie kętrzyńskim.

Tabela 30. Podmioty gospodarcze sekcji I w roku 2023

Obszar	ogółem	sekcja I		sekcja I dział 55		sekcja I dział 56	
		liczba	%	Liczba	%	liczba	%
powiat kętrzyński	5 237	120	2,29%	41	0,78%	79	1,51%
Kętrzyn	2 843	57	2,00%	19	0,67%	38	1,34%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W Kętrzynie znajduje się ponad połowa podmiotów zlokalizowanych w powiecie ogółem. Podmioty z sekcji I w Kętrzynie to mniej niż połowa liczby przypadającej na powiat. Liczba podmiotów w ramach działu 56 (działalność usługowa związana z wyżywieniem) jest około dwukrotnie większa niż z działu 55 (zakwaterowanie) zarówno w mieście jak i powiecie.

Pod względem baz noclegowych, zgodnie z danymi dostępnymi na stronie GUS w 2023 roku, w zasobach noclegowych Kętrzyna znajdowało się 6 obiektów noclegowych (w tym 3 hotele) oraz ogółem 510 miejsc noclegowych. Baza noclegowa w mieście jest słabo rozwinięta.

W tabeli poniżej zawarto kluczowe dane dotyczące turystycznych obiektów noclegowych w Kętrzynie w ciągu lat 2013-2023.

Tabela 31. Obiekty noclegowe ogółem w latach 2013- 2023

miasto	obiekty ogółem lipiec										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kętrzyn	5	5	6	7	5	4	4	3	4	5	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W ramach dostępnych danych nie można jednoznacznie zidentyfikować trendu wzrostowego ani spadkowego, gdyż brak jest większej ilości danych dotyczących m.in. liczby turystów odwiedzających miasto. Liczba obiektów jest stabilna, ale bardzo niewielka.

W tabeli poniżej zawarto kluczowe dane dotyczące turystycznych obiektów noclegowych. Ze względu na brak danych dostępnych na poziomie miast, zaprezentowane zostały dane dla powiatu kętrzyńskiego.

²⁵ <https://mazury.travel/szlak-fortyfikacji-mazurskich/>

Tabela 32. Wskaźniki turystycznych obiektów noclegowych

obiekty ogółem										
2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
11	10	11	10	9	9	9	7	9	9	10
miejsca noclegowe na 1000 ludności										
2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
8,11	11,63	9,56	9,27	10,22	8,63	6,96	6,36	8,38	9,27	11,12
udzielone noclegi na 1000 ludności										
2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
525,63	521,89	556,68	585,88	457,17	410,93	484,47	392,48	496,11	798,45	749,33
turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności										
2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
367,14	362,82	373,89	382,81	249,92	257,00	318,39	258,55	264,21	359,04	370,96

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Powiat kętrzyński wykazuje stosunkowo stabilną, ale niską liczbę turystycznych obiektów noclegowych w latach 2013-2023, wahającą się między 9 a 11. Liczba miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców powiatu pozostaje na niskim poziomie, osiągając w 2023 roku wartość 11,12. Również liczba udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców w powiecie kętrzyńskim jest niska, chociaż odnotowano pewien wzrost w latach 2022-2023, osiągając 749,33 noclegów w 2023 roku. Wskaźnik turystów korzystających z noclegów wyniósł 370,96 w 2023 roku, co wskazuje na niską popularność turystyczną tego regionu. Pomimo pewnych wzrostów w ostatnich latach, Kętrzyn wciąż pozostaje na uboczu głównych szlaków turystycznych regionu. Wskazuje to na potrzebę intensyfikacji działań promujących turystykę i rozwój infrastruktury noclegowej w powiecie kętrzyńskim, aby przyciągnąć większą liczbę turystów.

3.3. Rynek pracy

Wysokość przeciętnego wynagrodzenia brutto w powiecie kętrzyńskim wzrosła dość wyraźnie w okresie 2013-2024, z 2 816,29 zł do 7 110,81 zł. Było ono ok. 420 zł niższe w 2024 roku od średniej wartości dla województwa (7 529,41 zł) i ok. 1 500 zł niższe niż w kraju (8 630,27 zł). Poniższa tabela prezentuje dane dotyczące przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w ramach powiatu kętrzyńskiego w porównaniu do Polski i województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2013-2024.

Tabela 33. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w latach 2013 – 2024

obszar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Polska [tys. zł]	3,88	4,00	4,15	4,29	4,53	4,84	5,18	5,52	6,00	6,71	7,60	8,63
warmińsko-mazurskie [tys. zł]	3,26	3,39	3,50	3,62	3,80	4,09	4,32	4,71	5,13	5,67	6,45	7,53
powiat kętrzyński [tys. zł]	2,92	3,03	3,17	3,26	3,47	3,72	4,04	4,56	4,88	5,24	5,81	7,11
jako % w kraju	75,26	75,75	76,39	75,99	76,60	76,86	77,99	82,61	81,33	78,09	76,45	82,39
jako % w regionie	89,57	89,38	90,57	90,06	91,32	90,95	93,52	96,82	95,13	92,42	90,08	94,42

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Warto zauważyć w ramach tych danych, że relacja wynagrodzenia otrzymywanego średnio w powiecie kętrzyńskim w porównaniu do średnich dla kraju i regionu ulega ciągłym wahaniom. Na niekorzyść powiatu przemawia fakt, że przez wszystkie analizowane lata w powiecie osiągnęte są niższe wartości wynagrodzenia niż w regionie. W ramach analizowania rynku pracy warto przywrócić się danym dotyczącym udziału zarejestrowanych bezrobotnych.

Tabela 34. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]

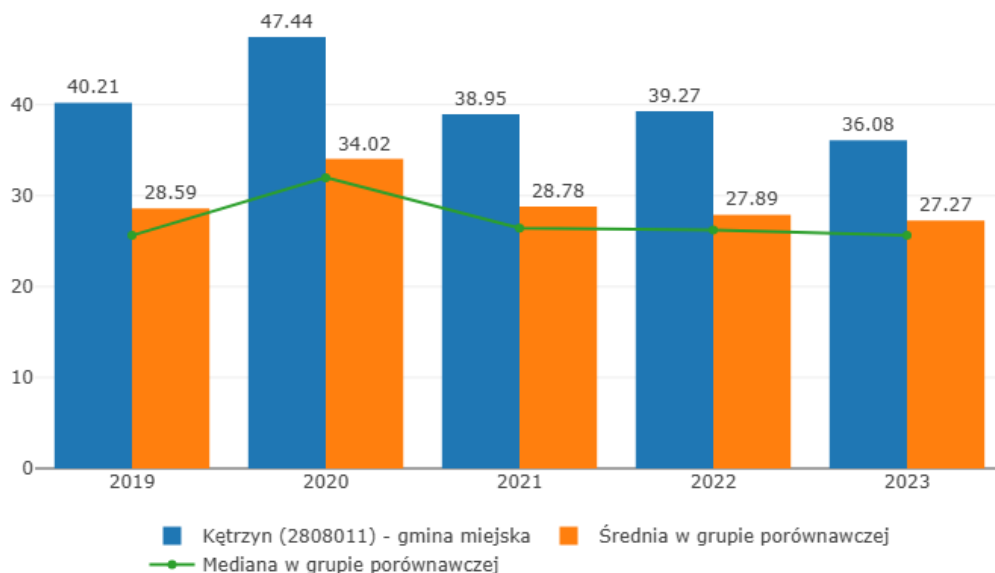
Obszar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Polska	8,8	7,5	6,5	5,6	4,6	4,2	3,8	4,6	4,0	3,7	3,6	3,6
województwo warmińsko- mazurskie	12,4	10,6	9,1	8,1	6,7	6,0	5,2	6,2	5,2	5,1	4,9	4,9
powiat kętrzyński	15,5	14,8	13,3	11,3	8,7	8,9	8,9	10,6	9,4	9,4	8,5	8,6
Kętrzyn	12,6	11,7	10,3	8,6	6,6	6,7	6,8	8,3	6,9	7,0	6,5	6,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Bezrobocie dynamicznie spadało w latach 2013-2019 we wszystkich analizowanych obszarach. Dopiero w 2020 r. odnotowano niewielki wzrost bezrobocia. Bezrobocie rejestrowane w Kętrzynie wynosiło w 2024 roku 6,5% (kraj – 3,6%, województwo – 4,9%), co oznacza że miasto wypada gorzej na tle kraju i województwa. W porównaniu do powiatu (8,6%) Kętrzyn wypada natomiast lepiej.

Rysunek poniżej obrazuje wskaźnik – liczba zarejestrowanych bezrobotnych na 1000 mieszkańców miasta na tle miast podobnych wg MRL w latach 2019-2023.

Rysunek 34. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na 1000 mieszkańców

Źródło: MRL, 08.09.2025 r.

Tabela 35. Udział zarejestrowanych bezrobotnych ogółem na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

Obszar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	88,36	75,33	65,13	56,18	46	41,64	37,63	46,24	39,99	36,64	35,85
województwo warmińsko- mazurskie	123,83	105,82	91,03	80,57	66,94	60,09	52,49	61,93	51,99	50,82	49,26
powiat kętrzyński	155,46	148,22	133,05	113,2	87,33	89,09	88,6	106,31	93,66	93,53	84,73
Kętrzyn	125,88	117,48	102,95	86,42	66,14	66,87	68,36	83,09	68,86	70,13	65,17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na 1000 mieszkańców w grupie miast podobnych jest dość stabilna w latach 2019-2023, w Kętrzynie jest w każdym roku jest wyraźnie wyższa niż średnia w grupie porównawczej, z jednorazowym skokiem w roku 2020, co prawdopodobnie miało związek z pandemią.

Z przeprowadzonych badań i konsultacji wynika, że istnieje potrzeba tworzenia nowych, atrakcyjnych miejsc pracy, przy czym atrakcyjność jest związana nie tylko z wysokością wynagrodzenia, ale zakresem pracy. Istnieje zatem potrzeba wsparcia nowych lub działających firm w branżach atrakcyjnych dla młodych: w usługach, w kulturze i rozrywce w tym w formie pracy zdalnej, z elastycznym czasem pracy. Młodzi ludzie są również zainteresowani prowadzeniem działalności ale oczekują wsparcia w poszukiwaniu dobrego pomysłu na biznes.

4. Środowisko

Obszar ziemi kętrzyńskiej, na której zlokalizowana jest Gmina Miejska Kętrzyn, leży na styku trzech krain fizyczno-geograficznych: Równiny Sępopolskiej, Pojezierza Mrągowskiego i Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Do Niziny Sępopolskiej należą nizinne tereny na północy, pozbawione większych kompleksów leśnych. Równina tworzy rozległą nieckę, wzniesioną na brzegach i obniżającą się ku środkowi. W jej powierzchnię wcinają się doliny Gubra i Liwny. Obszary nizinne na południu przechodzą we wzgórze moreny czołowej. Ta część należy do Pojezierza Mrągowskiego. Liczne zagłębienia bezodpływowe zajęte są przez jeziora lub wypełnione torfami. Pomiędzy tymi pasmami moren czołowych występują dość duże obszary płaskiej lub falistej o niewielkich spadkach, gliniastej moreny dennej. Pojezierze Mrągowskie i Nizina Sępopolska od wschodu łączą się z leśno-bagiennymi terenami Krainy Wielkich Jezior Mazurskich²⁶.

Przez teren Gminy Miejskiej Kętrzyn przepływa rzeka Guber stanowiąca prawy dopływ rzeki Łyny. Rzeka Guber wypływa na wysokości około 180 m n.p.m. ze źródeł znajdujących się na południowy zachód od jeziora Guber. Długość przedmiotowego ciek wodnego wynosi 80,2 km, a jej średni spadek około 1,33‰. Rzeka Guber posiada dopływy: rzeka Dajna, rzeka Sajna, rzeka Liwna. Na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn występuje Jezioro Kętrzyńskie (pot. Jezioro Miejskie) o powierzchni 8,2 ha, które posiada status zbiornika przepływowego. Usytuowane

²⁶ Program Ochrony Środowiska dla gminy miejskiej Kętrzyn na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029

jest pomiędzy Rozlewiskiem Wopławka a rzeką Guber. Zbiornik odbiera wody opadowe od okolicznych kolektorów deszczowych²⁷.

Poniższa tabela ukazuje użytkowanie gruntów w mieście Kętrzyn w 2021 r.

Tabela 36. Użytkowanie gruntów

Rodzaj	Powierzchnia [ha]
Użytki rolne razem:	386
Grunty orne	310
Łąki trwałe	11
Pastwiska trwałe	44
Grunty rolne zabudowane	3
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	14
Grunty pod wodami płynącymi	14
Grunty zabudowane i zurbanizowane razem:	619
Tereny mieszkaniowe	181
Tereny przemysłowe	73
Tereny inne zabudowane	150
Tereny zurbanizowane niezabudowane	42
Tereny rekreacyjne i wypoczynkowe	40
Tereny komunikacyjne – drogi	115
Tereny komunikacyjne – tereny kolejowe	17
Nieużytki	16

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Powiatu Kętrzyńskiego na lata 2021-2027

W 2021 roku struktura użytkowania gruntów wskazuje na dominację terenów zurbanizowanych, co jest typowe dla obszarów o intensywnym zagospodarowaniu. Użytki rolne zajmują 386 hektarów, z czego większość stanowią grunty orne, a mniejsza część przypada na sady, łąki i pastwiska.

Z kolei tereny zabudowane i zurbanizowane zajmują aż 619 hektarów, co sugeruje intensywny rozwój infrastrukturalny i urbanistyczny. Duża część tych gruntów to tereny mieszkaniowe oraz przemysłowe, co wskazuje na dobrze rozwiniętą infrastrukturę mieszkalną i przemysłową. Obecność znacznych obszarów przeznaczonych na drogi i inne komunikacyjne tereny podkreśla rozwój sieci transportowej.

Natomiast obszary leśne i zadrzewione zajmują jedynie 14 hektarów, co jest stosunkowo niewielką częścią całości powierzchni. Wskazuje to na ograniczone zasoby leśne, co może być skutkiem intensywnego zagospodarowania przestrzennego na rzecz rolnictwa i urbanizacji.

Wnioskując, teren ten charakteryzuje się przewagą użytkowania urbanizacyjnego co jest typowe dla miasta. Zauważalny jest też relatywnie niski udział obszarów zielonych i ochronnych. Taka struktura może mieć wpływ na lokalną bioróżnorodność oraz na kształtowanie się warunków życia mieszkańców, podkreślając potrzebę zrównoważonego planowania przestrzennego w przyszłości.

Gmina Miejska Kętrzyn pod względem występowania form ochrony przyrody i bioróżnorodności biologicznej jest terenem dość ubogim. Na obszarze tym znajdują się: Obszar

²⁷ Program Ochrony Środowiska dla gminy miejskiej Kętrzyn na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029

Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber oraz użytek ekologiczny Rozlewisko Wopławka i 8 pomników przyrody.

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber – położony jest w centralno-północnej części województwa warmińsko-mazurskiego. Głównym przedmiotem ochrony jest rzeka Guber, która prowadzi swe wody głównie wśród łąk i pól uprawnych pokrywających ok. 50% powierzchni Obszaru. Wzdłuż całej rzeki znajdują się ślady bytowania bobrów, dla których jest to dogodne środowisko do życia. Na rzece funkcjonuje kilka elektrowni wodnych. Jest ona bardzo dobrym szlakiem dla zaawansowanych kajakarzy, dla których przyjemnością jest pokonywanie licznych progów wodnych. Nadzór nad niniejszym obszarem sprawuje Wojewoda Warmińsko-Mazurski²⁸.

Rozlewisko Wopławka, graniczące z miastem, jest użytkiem ekologicznym, na który składają się: oczka wodne, trzcinowiska i podmokłe łąki. Użytek rozciąga się od Kętrzyna w kierunku wsi Wopławki. Utworzenie użytku ekologicznego wiązało się z potrzebą ochrony miejsc gniazdowania i żerowania ptaków, głównie wodnych i błotnych. Użytek ekologiczny znajduje się na terenie wyschniętego jeziora o nazwie Jezioro Ślepe. Poziom wody na terenie rozlewiska podniesiony został po wybudowaniu tamy w 1993. Tamy wybudowano, aby zwolnić odpływ wód wiosennych do Jeziora Kętrzyńskiego w Kętrzynie²⁹.

Główna przyczyna zanieczyszczenia powietrza na terenie jednostki w wyniku emisji liniowej na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn występuje w obrębie dróg wojewódzkich: nr 591 (Bartoszyce-Kętrzyn-Giżycko), 592 (Bartoszyce-Kętrzyn-Giżycko), 591 (Mrągowo-Kętrzyn – Barciany – Michałkowo - przejście graniczne) oraz 594 (Bisztynek – Robawy – Kętrzyn). Natomiast źródłem emisji powierzchniowej, pochodzącej z sektora bytowego, są lokalne kotłownie i paleniska domowe.

W ramach informacji o zanieczyszczeniach gazowych dostępne są dane dla powiatu kętrzyńskiego. Dane dotyczące poszczególnych rodzajów gazów emitowanych na terenie powiatu zostały zaprezentowane w tabeli poniżej.

Tabela 37. Emisja zanieczyszczeń gazowych w powiecie kętrzyńskim w latach 2014-2023 [t/rok]

Gazy	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	28 508	26 402	28 611	31 154	30 287	29 632	27 701	31 907	30 374	30 037
ogółem (bez dwutlenku węgla)	305	288	317	330	327	1 459	301	347	324	327
dwutlenek siarki	77	73	82	82	78	77	72	85	77	83
tlenki azotu	51	48	53	56	53	971	51	58	53	54
tlenek węgla	169	163	179	185	183	403	171	202	185	182
dwutlenek węgla	28 203	26 114	28 294	30 824	29 960	28 173	27 400	31 560	30 050	29 710
zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń	312	301	338	358	359	346	355	399	369	440

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl.

W latach 2014-2023 emisja zanieczyszczeń gazowych w powiecie kętrzyńskim była zmienna, z najwyższą wartością 31 907 ton odnotowaną w 2021 roku. Dominującym zanieczyszczeniem

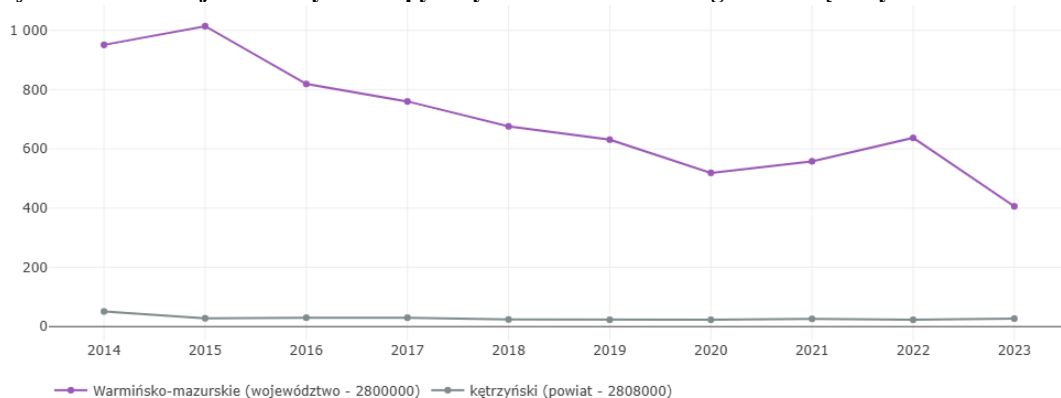
²⁸ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody <http://crfop.gdos.gov.pl/>

²⁹ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kętrzyn, 2023

był dwutlenek węgla (CO₂), którego emisja wynosiła od 26 114 ton w 2015 roku do 31 560 ton w 2021 roku. Emisja innych gazów, takich jak dwutlenek siarki (SO₂), tlenki azotu (NO_x) i tlenek węgla (CO), była znacznie mniejsza, choć stabilna. W 2019 roku odnotowano nagły wzrost emisji NO_x i CO, co mogło wynikać z intensyfikacji działalności przemysłowej. W 2023 roku całkowita emisja gazów wyniosła 30 037 ton, co było zbliżone do wartości z 2022 roku. Zanieczyszczenia zatrzymywane lub neutralizowane przez urządzenia do redukcji zanieczyszczeń wzrosły z czasem, osiągając 440 ton w 2023 roku. Dane te mogą wskazywać na niewystarczające działania w zakresie monitorowania i kontroli emitowanych gazów.

Wykres poniżej w sposób obrazowy pokazuje sytuację powiatu kętrzyńskiego w porównaniu do województwa warmińsko-mazurskiego pod względem emisji pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych w tonach w ciągu roku. Wykres ten uwzględnia dane powiatowe.

Rysunek 35. Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, 2025.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego widoczny jest znacznie wyższy niż w powiecie, lecz wyraźnie spadający, poziom emisji zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych. Powiat kętrzyński osiąga wartości w latach 2014-2023 roku oscylujące w granicach 23-51 t/r.

Głównym źródłem emisji hałasu komunikacyjnego do środowiska na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn jest ruch na drogach wojewódzkich nr 591 (Bartoszyce-Kętrzyn-Giżycko), 592 (Bartoszyce-Kętrzyn-Giżycko), 591 (Mrągowo- Kętrzyn – Barciany – Michałkowo - przejście graniczne) oraz 594 (Biszynek – Robawy – Kętrzyn). Źródło hałasu może stanowić również linia kolejowa relacji Olsztyn-Ełk-Białystok, która przebiega przez ten obszar. Dodatkowo na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn funkcjonuje kilka większych zakładów, mogących powodować hałas przemysłowy w ich otoczeniu. Są to m.in. MTI Furninova Polska Sp. z o.o., MST Sp. z o.o. Sp. k., Signify Poland sp. z o.o. Oddział w Kętrzynie oraz „MAJONEZY” Spółdzielnia Pracy Produkcyjno-Handlowa w Kętrzynie³⁰.

Według map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego, dostępnych na stronie Informatycznego Systemu Osłony Kraju, w obszarach administracyjnych Gminy Miejskiej Kętrzyn występuje zagrożenie powodziowe od strony rzeki Guber. Obszarami szczególnego zagrożenia powodziowego na tym terenie są obszary i tereny zalewowe wzdłuż rzeki Guber z jej dopływami. Najbardziej zagrożone są obszary zamieszkałe i zurbanizowane, które bezpośrednio sąsiadują z obszarami szczególnego zagrożenia powodzią.

³⁰ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Kętrzyn na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029

Do możliwych zagrożeń mogących wpłynąć na zasoby i jakość wód na terenie Gminy Miejskiej Kętrzyn należy zaliczyć m.in.:

- występowanie potencjalnego ryzyka niekontrolowanego przedostania się ścieków komunalnych do środowiska, w wyniku potencjalnej nie szczelności zbiorników bezodpływowych (szamb) lub awarii przydomowych oczyszczalni ścieków,
- odprowadzanie ścieków nieoczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych do środowiska naturalnego, np. w wyniku wystąpienia awarii oczyszczalni ścieków,
- spływ powierzchniowy zanieczyszczeń, obciążonych głównie związkami biogennymi (azotem i fosforem) pochodzenia rolniczego. Zjawisko to jest potęgowane przez nadmierne stosowanie chemicznych środków ochrony roślin oraz ryzyko niewłaściwego wykonywania zabiegów agrotechnicznych.

5. Infrastruktura techniczna

Zasoby mieszkaniowe

W 2024 roku w Kętrzynie oddano do użytku 6 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 0,24 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Całkowite zasoby mieszkaniowe w Kętrzynie to 11 258 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 454 mieszkań. Jest to wartość znacznie większa od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz większa od średniej dla całej Polski. 100% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne. Tabela poniżej stanowi porównanie przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania w porównaniu do powiatu, województwa i kraju.

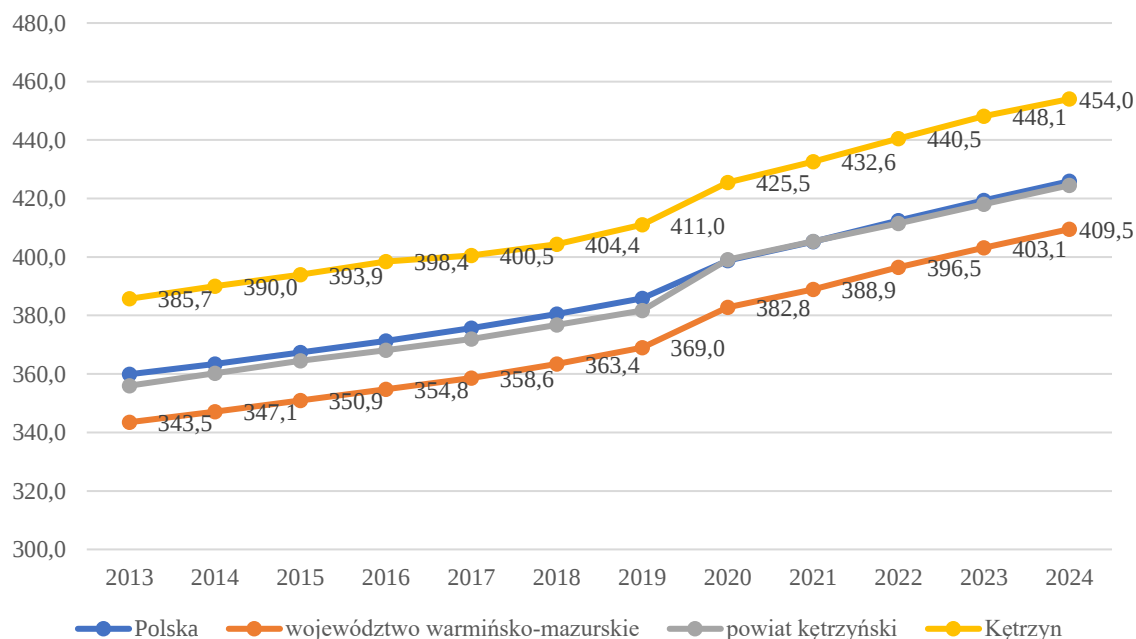
Tabela 38. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m²]

obszar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Polska	73,1	73,4	73,6	73,8	74,0	74,2	74,4	74,9	75,1	75,3	75,5	75,6
województwo warmińsko-mazurskie	67,7	67,9	68,2	68,3	68,5	68,7	68,9	69,2	69,4	69,6	69,8	69,9
powiat kętrzyński	60,7	60,8	61,0	61,0	61,1	61,2	61,2	61,3	61,4	61,6	61,6	61,7
miasto Kętrzyn	57,5	57,5	57,6	57,7	57,7	57,7	57,7	57,9	57,9	58,0	58,0	58,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W latach 2013–2024 przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w Polsce wzrosła z 73,1 m² do 75,6 m². W województwie warmińsko-mazurskim wzrost był wolniejszy, z 67,7 m² do 69,9 m². W powiecie kętrzyńskim powierzchnia mieszkań wzrosła z 60,7 m² do 61,7 m², a w Kętrzynie z 57,5 m² do 58,0 m². Oznacza to, że powierzchnia mieszkań w Kętrzynie i powiecie kętrzyńskim rośnie, ale znacznie wolniej niż średnie wartości krajowe i wojewódzkie. Wzrost ten może być spowodowany lokalnymi czynnikami ekonomicznymi i demograficznymi. Wnioskując, rynek nieruchomości w Kętrzynie i powiecie kętrzyńskim rozwija się w wolniejszym tempie niż w innych częściach Polski. Analizując sytuację mieszkaniową miasta, warto porównać liczbę mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w ramach grupy porównawczej.

Rysunek 36. Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Na wykresie podane zostały etykiety danych dla jednostek o najwyższym (Kętrzyn) i najniższym (województwo warmińsko-mazurskie) wskaźniku liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców. Wskaźnik dla powiatu kętrzyńskiego jest zbliżony do wartości wskaźnika dla kraju (ok. 424), natomiast w województwie warmińsko-mazurskim jest niższy o ok. 15 mieszkań na 1000 mieszkańców.

Zgodnie z najnowszymi dostępnymi danymi na stronie GUS, w 2024 roku w Kętrzynie w mieszkaniowym zasobie gminnym znajdowało się 525 mieszkań komunalnych, na 485 lokali obowiązywały umowy o najem, w tym 63 stanowił najem socjalny.

Natomiast oczekujących na najem gospodarstw domowych w 2024 roku było 62 (w tym na lokale socjalne oczekiwało 6 gospodarstw), co oznacza spadek w stosunku do roku poprzedzającego (84).

Lokali niezamieszkałych w zasobie gminy w 2024 roku było 18, w tym 6 z powodu złego stanu technicznego, a 12 z powodu oczekiwania na zasiedlenie. W 2024 roku ogółem na terenie Kętrzyna było 11 ha gruntów, które pozostawały w zasobach z przeznaczeniem pod budownictwo mieszkaniowe (głównie jednorodzinne), jednak tereny uzbrojone zajmowały tylko 0,5 ha.

Pod względem analizowania zasobów mieszkaniowych istotne jest również zagadnienie udziału mieszkań wyposażonych w instalacje w porównaniu do ogółu mieszkań. Dane te zaprezentowano poniżej.

Tabela 39. Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań

obszar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
wodociąg											
Polska	96,7	96,7	96,7	96,8	96,8	96,9	96,9	97,7	97,7	97,7	97,8
województwo warmińsko- mazurskie	97,0	97,0	97,0	97,1	97,1	97,1	97,2	97,9	98,0	98,0	98,0
powiat kętrzyński	96,3	96,3	96,3	96,3	96,3	96,4	96,4	97,4	97,5	97,5	97,5
<u>miasto Kętrzyn</u>	<u>99,9</u>	<u>99,9</u>	<u>99,9</u>	<u>99,9</u>	<u>99,9</u>	<u>99,9</u>	<u>99,9</u>	<u>99,5</u>	<u>99,5</u>	<u>99,5</u>	<u>99,5</u>
ustęp splukiwany											
Polska	93,4	93,5	93,6	93,7	93,7	93,8	93,9	95,0	95,1	95,2	95,2
województwo warmińsko- mazurskie	94,3	94,3	94,4	94,5	94,5	94,6	94,7	95,4	95,4	95,5	95,5
powiat kętrzyński	91,3	91,3	91,4	91,4	91,4	91,5	91,5	92,4	92,4	92,4	92,4
<u>miasto Kętrzyn</u>	<u>99,0</u>	<u>99,1</u>	<u>99,1</u>	<u>99,1</u>	<u>99,1</u>	<u>99,1</u>	<u>99,1</u>	<u>98,8</u>	<u>98,8</u>	<u>98,8</u>	<u>98,8</u>
łazienka											
Polska	91,0	91,1	91,2	91,3	91,4	91,5	91,7	93,6	93,7	93,8	93,8
województwo warmińsko- mazurskie	91,7	91,7	91,8	91,9	92,0	92,1	92,2	93,8	93,9	94,0	94,0
powiat kętrzyński	88,3	88,4	88,4	88,5	88,5	88,6	88,6	90,0	90,1	90,1	90,1
<u>miasto Kętrzyn</u>	<u>97,0</u>	<u>97,1</u>	<u>97,1</u>	<u>97,1</u>	<u>97,1</u>	<u>97,1</u>	<u>97,1</u>	<u>97,7</u>	<u>97,7</u>	<u>97,7</u>	<u>97,7</u>
centralne ogrzewanie											
Polska	81,4	81,6	81,8	82,1	82,3	82,6	82,8	85,4	85,6	85,8	86,0
województwo warmińsko- mazurskie	82,5	82,7	82,9	83,1	83,3	83,5	83,7	86,7	86,8	87,0	87,1
powiat kętrzyński	77,9	78,0	78,2	78,2	78,3	78,4	78,4	82,9	82,9	83,0	83,0
<u>miasto Kętrzyn</u>	<u>87,9</u>	<u>88,0</u>	<u>88,1</u>	<u>88,1</u>	<u>88,2</u>	<u>88,3</u>	<u>88,3</u>	<u>90,3</u>	<u>90,4</u>	<u>90,4</u>	<u>90,4</u>
gaz sieciowy											
Polska	56,1	55,8	55,7	55,5	55,5	55,5	56,0	57,4	58,2	58,5	59,0
województwo warmińsko- mazurskie	47,0	46,9	46,7	46,5	46,5	46,3	45,6	47,1	47,7	47,4	47,8
powiat kętrzyński	52,3	52,6	52,4	52,5	52,5	52,5	52,7	53,2	54,1	54,3	55,2
<u>miasto Kętrzyn</u>	<u>93,5</u>	<u>93,1</u>	<u>92,9</u>	<u>92,8</u>	<u>92,8</u>	<u>92,6</u>	<u>94,3</u>	<u>92,4</u>	<u>93,7</u>	<u>93,7</u>	<u>95,0</u>

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS.

Analiza danych dotyczących wyposażenia mieszkań w instalacje w latach 2013-2023 pokazuje, że miasto Kętrzyn wyróżnia się bardzo wysokim poziomem dostępu do podstawowych instalacji. Dostępność wodociągu i ustępów splukiwanych w Kętrzynie jest bardzo wysoka, osiągając odpowiednio 99,5% i 98,8% już od 2020 roku, co znacznie przewyższa średnie wartości w Polsce i województwie warmińsko-mazurskim. Wskaźniki te świadczą o bardzo rozwiniętej infrastrukturze miejskiej i dostosowaniu do potrzeb mieszkańców. Jednak ze względu na pogarszający się stan sieci dochodzi do licznych awarii. Sieć wodociągowa uległa aż 55 awariom w 2020 r. i 50 awariom w 2023 r. Sieć kanalizacyjna uległa 7 awariom w 2021r., ale w ostatnich latach tylko 2 rocznie.

Z kolei dostępność centralnego ogrzewania w Kętrzynie, choć wyższa od średniej krajowej, osiągając 90,4% w 2022 roku, jest niższa w porównaniu do wskaźników wodociągu i ustępów splukiwanych. W Kętrzynie dostępność gazu sieciowego wynosi 93,7% w 2022 roku, co jest

znacząco wyższe niż średnia krajowa, wskazując na dobre pokrycie tego rodzaju instalacji w mieście. Podsumowując, miasto ma dobre wyposażenie w podstawowe instalacje, obszar centralnego ogrzewania i gazu sieciowego może wymagać dalszych usprawnień, aby jeszcze bardziej zbliżyć się do poziomu dostępu, który charakteryzuje inne instalacje.

Zgodnie ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania na terenie miasta zabudowa mieszkaniowa zajmuje około 310 ha, przy około 644 tys. m² powierzchni użytkowej mieszkań. Wynika z tego, że średnio w mieście na 1 ha zabudowy mieszkaniowej przypada 4,8 tys. m² powierzchni użytkowej mieszkań. Ogólnie sytuacja mieszkaniowa w Kętrzynie jest dobra i ulega dalszej poprawie, jest to jednak stosunkowo powolny proces.

6. Analiza potrzeb organizacji społecznych oraz ich zdolności do realizacji usług społecznych

Analizę oparto o wyniki badań potrzeb organizacji społecznych Miasta Kętrzyn. Badania zrealizowano na próbie 41 organizacji społecznych w październiku-listopadzie 2025 roku. Celem badań było określenie potrzeb organizacji społecznych oraz ich zdolności do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

W wynikach badań przeanalizowano odpowiedzi dla całej badanej populacji oraz dla organizacji młodych (do 5 lat działalności).

6.1. Informacje o badanych podmiotach

Badania zrealizowano na próbie 41 organizacji społecznych w październiku-listopadzie 2025 roku. Większość podmiotów (70%) biorących udział w badaniu to stowarzyszenia i fundacje. Okres ich działania jest zróżnicowany, jednakże prawie połowa ankietowanych wskazała na 3-5 lat. Organizacje te działają w głównej mierze na obszarze miasta Kętrzyn, część także na terytorium powiatu kętrzyńskiego (33%).

Tabela 40. Forma prawna podmiotu

Odpowiedź	%
stowarzyszenie / fundacja	70%
spółdzielnia socjalna	0%
warsztat terapii zajęciowej (WTZ)	0%
zakład aktywności zawodowej (ZAZ)	3%
centrum integracji społecznej (CIS)	13%
klub integracji społecznej (KIS)	0%
spółdzielnia inwalidów / niewidomych	7%
grupa nieformalna	7%
inna forma, jaka?	0%

Źródło: badania własne.

Tabela 41. Okres działania organizacji

Odpowiedź	%
0–2 lata	26%
3-5 lat	48%
6-10 lat	7%
powyżej 10	19%

Źródło: badania własne.

Tabela 42. Główny obszar działania organizacji i miejsce siedziby

Obszar działania	%
miasto Kętrzyn	80%
powiat kętrzyński	33%
województwo warmińsko-mazurskie	10%
obszar ponadregionalny / krajowy	0%
Główna siedziba	%
miasto Kętrzyn	87%
powiat kętrzyński	10%
województwo warmińsko-mazurskie	3%
obszar ponadregionalny / krajowy	0%

Źródło: badania własne.

Na przestrzeni roku połowa wszystkich organizacji wspomaga od 21 do 50 osób. Większe skale odbiorców obejmują jedynie organizacje działające dłużej niż 5 lat.

Tabela 43. Pytanie 30: Ilu odbiorców wsparcia (osób) obejmujecie Państwo działaniami średnio w roku?

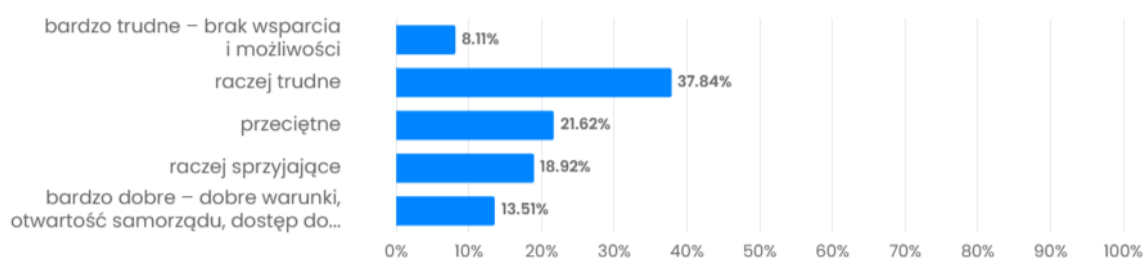
Odpowiedź	% wszystkich organizacji	% organizacji działających do lat 5
0–20	23,33%	35,00%
21–50	50,00%	60,00%
51–100	10,00%	5,00%
101–200	10,00%	0,00%
powyżej 200	6,67%	0,00%

Źródło: badania własne.

6.2. Ogólne warunki działania organizacji pozarządowych w Kętrzynie

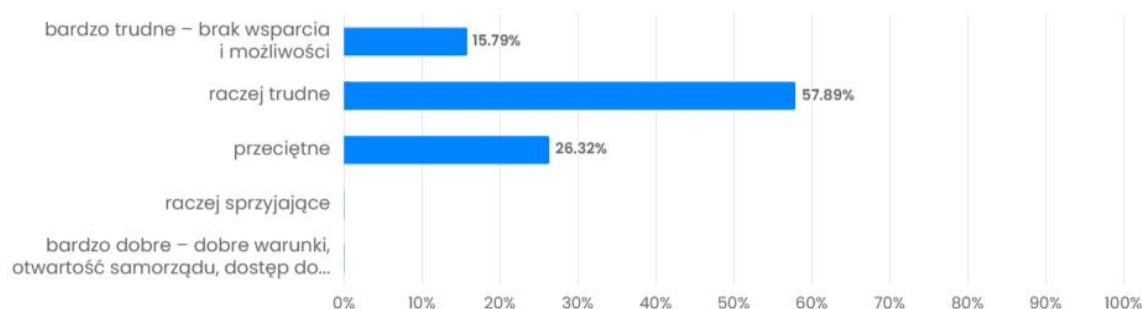
W pierwszej kolejności przeanalizowano ogólne warunki działania organizacji społecznych. Większa część ankietowanych stwierdziła że warunki te są „raczej trudne” (38%) albo „bardzo trudne” (8%). Różnica ta nie jest jednak tak duża w grupie wszystkich badanych odpowiedzi (19% - „raczej sprzyjające”, 14% - „bardzo dobre”). Sytuacja młodych organizacji, działających od 5 lat lub mniej, wygląda już znacznie gorzej. Wszyscy ankietowani z tej grupy określili warunki jako przeciętne (26%) bądź „raczej trudne” (58%) i „bardzo trudne” (16%).

Rysunek 37. Pytanie 1: Jak oceniają Państwo ogólne warunki do działania organizacji pozarządowych w Kętrzynie?

Źródło: badania własne.

Rysunek 38. Pytanie 1: Jak oceniają Państwo ogólne warunki do działania organizacji pozarządowych w Kętrzynie? – odpowiedzi organizacji działających od maksymalnie 5 lat.

Źródło: badania własne.

Następnie ankietowanych zapytano o ogólny wpływ działalności organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej na lokalną społeczność Kętrzyna. Został on określony jako umiarkowany (43% wśród wszystkich organizacji i 37% wśród młodych) bądź duży (30% wśród wszystkich organizacji i 42% wśród młodych).

Tabela 44. Pytanie 2: Jak oceniają Państwo wpływ działalności ogółu organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej na lokalną społeczność Kętrzyna?

Odpowiedź	% wszystkich organizacji	% organizacji działających do lat 5
umiarkowany – część organizacji jest aktywna, ale skala działań jest ograniczona	43,24%	36,84%
raczej duży – sektor NGO ma widoczny wpływ na lokalne problemy społeczne	29,73%	42,11%
niewielki – działalność organizacji istnieje, ale jest mało widoczna dla mieszkańców	13,51%	10,53%
marginalny – organizacje działają bardzo słabo	8,11%	10,53%
bardzo duży – organizacje realnie poprawiają jakość życia mieszkańców i uzupełniają	5,41%	0,00%

Źródło: badania własne.

Kolejne pytanie dotyczyło wpływu konkretnie działalności organizacji ankietowanych na lokalną społeczność. W przypadku wszystkich organizacji większość oceniła wpływ jako „marginalny” lub „niewielki” (razem 68%), a część (razem 24%) jako „raczej duży” lub „bardzo duży”. W przypadku organizacji działających przez maksymalnie 5 lat wszystkie podmioty oceniły wpływ jako „niewielki” (63%) lub „marginalny” (37%).

Tabela 45. Pytanie 3: Jak oceniają Państwo wpływ działalności Waszej organizacji na lokalną społeczność Kętrzyna?

Odpowiedź	% wszystkich organizacji	% organizacji działających do lat 5
marginalny – formalnie istniejemy, ale prawie nic nie robimy	21,62%	36,84%
niewielki – realizujemy działania ma niewielką skalę, mamy ograniczone zasoby	45,95%	63,16%
trudno powiedzieć	8,11%	0,00%
raczej duży – mamy zauważalny wpływ na lokalne problemy społeczne	13,51%	0,00%
bardzo duży – nasze działania realnie poprawiają jakość życia mieszkańców	10,81%	0,00%

Źródło: badania własne.

6.3. Potrzeby organizacyjne i rozwojowe

W następnej części ankiety przeanalizowano potrzeby organizacyjne i rozwojowe organizacji społecznych.

W pierwszej kolejności zapytano o obszary najbardziej potrzebujące wsparcia. Można było zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi. Przeważająca część odpowiedzi dotyczyła stabilnego finansowania bieżącej działalności organizacji. Ponadto wskazano promocję działań i dotarcie do mieszkańców (zwłaszcza wśród organizacji młodych – 50%) oraz pozyskiwanie środków (pisanie wniosków, sponsorzy, inne).

Wyrażono także zapotrzebowanie (od 30 do 17% odpowiedzi w obu analizowanych grupach) na wsparcie w obszarach:

- dostępu do lokalu / infrastruktury (biuro, sala, magazyn),
- współpracy z samorządem (kontakt, partnerstwo),
- zatrudnienia i utrzymania specjalistów,
- księgowości / obsługi administracyjnej / RODO / sprawozdawczości,
- rozwoju kompetencji liderów i członków organizacji.

Tabela 46. Pytanie 4: W jakich obszarach Państwa organizacja najbardziej potrzebuje wsparcia, aby się rozwijać i realizować cele statutowe?

Odpowiedź	% wszystkich organizacji	% organizacji działających do lat 5
stabilne finansowanie bieżącej działalności (nie tylko projektowej)	46,34%	50,00%
promocja działań i dotarcie do mieszkańców	39,02%	50,00%
pozyskiwanie środków (pisanie wniosków, sponsorzy, inne)	34,15%	30,00%
dostęp do lokalu / infrastruktury (biuro, sala, magazyn)	29,27%	25,00%
współpraca z samorządem (kontakt, partnerstwo)	29,27%	30,00%
zatrudnienie i utrzymanie specjalistów	24,39%	30,00%
księgowość / obsługa administracyjna / RODO / sprawozdawczość	21,95%	20,00%
rozwój kompetencji liderów i członków organizacji	17,07%	20,00%
dostęp do sprzętu / oprogramowania / technologii	4,88%	0,00%

Źródło: badania własne.

Kolejne pytanie dotyczyło oczekiwanych form wsparcia rozwojowego. Można było zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi. Przeważającą część odpowiedzi w obu grupach stanowiły mini-granty / dotacje rozwojowe (na sprzęt, lokal, standardy). Poza tym wśród często zaznaczanych form (40-20% w obu badanych grupach) znalazły się:

- sieciowanie i współpraca z innymi organizacjami oraz instytucjami publicznymi,
- doradztwo indywidualne (prawne, księgowe, kadrowe, projektowe),
- szkolenia tematyczne (np. asystentura rodziny, opieka środowiskowa, wsparcie zdrowia psychicznego),
- wsparcie promocji działań organizacji przez miasto.

Tabela 47. Pytanie 5: Jakie formy wsparcia rozwojowego byłyby dla Państwa najbardziej skuteczne?

Odpowiedź	% wszystkich organizacji	% organizacji działających do lat 5
mini-granty / dotacje rozwojowe (na sprzęt, lokal, standardy)	65,85%	70,00%
sieciowanie i współpraca z innymi organizacjami oraz instytucjami publicznymi	39,02%	40,00%
doradztwo indywidualne (prawne, księgowe, kadrowe, projektowe)	36,59%	20,00%
szkolenia tematyczne (np. asystentura rodziny, opieka środowiskowa, wsparcie zdrowia psychicznego)	24,39%	30,00%
wsparcie promocji działań organizacji przez miasto	19,51%	30,00%
szkolenia z zarządzania organizacją / fundraisingu / księgowości	14,63%	15,00%
dostęp do lokali miejskich na preferencyjnych warunkach	14,63%	5,00%
dłuższe umowy z JST (2–3-letnie zlecenia usług społecznych)	12,20%	15,00%
mentoring / coaching liderów NGO / PES	9,76%	10,00%
inne, jakie: _____	2,44%	0,00%

Źródło: badania własne.

Następnie zapytano o bariery najbardziej utrudniające rozwój organizacji. Można było zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi. Ponownie największym problemem okazały się być kwestie finansowe – większość ankietowanych wskazała brak stabilnego finansowania / płynności finansowej. Następnie od 30 do 20% odpowiedzi dotyczyło:

- braku zaplecza lokalowego / infrastruktury,
- biurokracji konkursów i rozliczeń,
- małej rozpoznawalności organizacji wśród mieszkańców / decydentów.

Tabela 48. Pytanie 6: Jakie bariery najbardziej utrudniają rozwój Państwa organizacji?

Odpowiedź	% wszystkich organizacji	% organizacji działających do lat 5
brak stabilnego finansowania / płynności finansowej	58,54%	70,00%
brak zaplecza lokalowego / infrastruktury	39,02%	35,00%
biurokracja konkursów i rozliczeń	34,15%	40,00%
mała rozpoznawalność organizacji wśród mieszkańców / decydentów	24,39%	30,00%
brak informacji o możliwościach wsparcia ze strony samorządu / województwa	19,51%	15,00%
wypalenie / przeciążenie liderów i wolontariuszy	19,51%	15,00%
brak młodych osób w organizacji (sukcesja)	19,51%	10,00%
słaba współpraca międzysektorowa (trudny kontakt z instytucjami)	17,07%	20,00%
trudność w znalezieniu / utrzymaniu specjalistów (psycholog, pracownik socjalny, terapeuta, doradca zawodowy itp.)	7,32%	15,00%
inne: _____	2,44%	0,00%

Źródło: badania własne.

W celu pogłębienia tematu brakującego finansowania zapytano o jego rodzaj. Można było zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi. Większość badanych wskazała środki na działalność bieżącą oraz na wkład własny do projektów. Inne rodzaje finansowania (środki na zatrudnienie specjalistów, rozwój infrastruktury oraz rozwój nowych usług / innowacje społeczne) także wykazują się zainteresowaniem wśród organizacji społecznych niezależnie od okresu działalności (od 32 do 20%).

Tabela 49. Pytanie 7: Jakiego rodzaju finansowania najbardziej Państwu brakuje, a jest wg Państwa kluczowe dla Waszej organizacji?

Odpowiedź	% wszystkich organizacji	% organizacji działających do lat 5
środki na działalność bieżącą (czynsz, media, księgowość)	65,85%	75,00%
środki na wkład własny do projektów	58,54%	75,00%
środki na zatrudnienie specjalistów	31,71%	25,00%
środki na rozwój infrastruktury (remont, wyposażenie, sprzęt)	31,71%	30,00%
środki na rozwój nowych usług / innowacje społeczne	24,39%	20,00%
inne: _____	4,88%	0,00%

Zródło: badania własne.

W celu poszerzenia kwestii wsparcia organizacji zadano opcjonalne pytanie otwarte – „Jakie wsparcie ze strony miasta / powiatu / województwa zwiększyłoby trwałość Państwa organizacji?”. Większość odpowiedzi dotyczyła środków finansowych, w tym szkoleń dla kadry czy zatrudniania specjalistów.

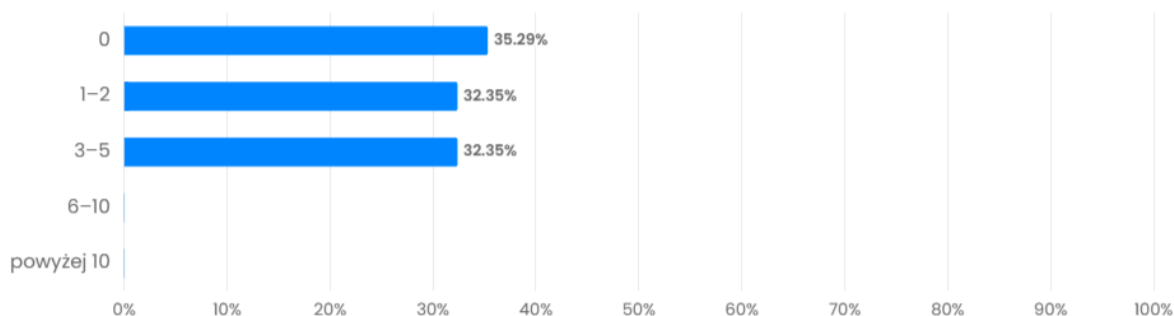
Kolejne pytanie otwarte dotyczyło obszarów, w których organizacja chciałaby się rozwijać, ale brakuje zasobów lub kompetencji. Otrzymane odpowiedzi wskazywały na różne rodzaje obszarów. Poniżej przedstawione zostały zredagowane cytaty z wybranych odpowiedzi:

- „Szkolenia i warsztaty podwyższania kompetencji lidera”,
- „Organizacja chciałaby rozwijać ofertę socjoterapeutyczną poprzez wprowadzenie nowych form wsparcia – m.in. treningów umiejętności społecznych, warsztatów dla rodziców oraz terapii grupowej. Brakuje nam jednak zasobów kadrowych (psychologów, terapeutów) oraz środków na szkolenie i rozwój kompetencji obecnego zespołu. Chcielibyśmy także podnieść nasze umiejętności w zakresie pozyskiwania funduszy i realizacji projektów partnerskich, aby zwiększyć trwałość i zasięg działań świetlicy.”,
- „Dbanie o kondycję zdrowotną - wyjazdy na turnusy rehabilitacyjne, ćwiczenia gimnastyczne, zajęcia na basenie pływackim, nauka tańca.”

6.4. Zasoby operacyjne / organizacyjne

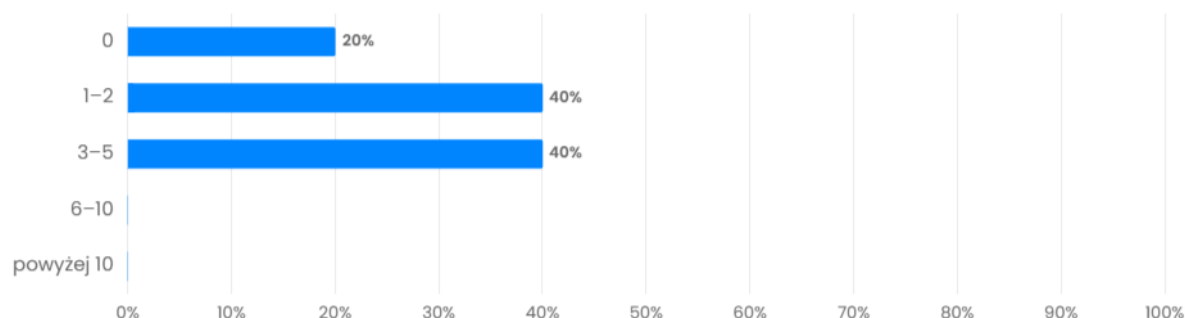
Następna część ankiety dotyczyła zasobów operacyjnych i organizacyjnych. Wszystkie organizacje biorące udział w badaniu zadeklarowały ilość pracowników w liczbie od 0 do 5, wyniki rozkładają się równo w grupach 0, 1-2 i 3-5.

Rysunek 39. Pytanie 10: Ilu pracowników (umowy stałe / etat) obecnie Państwo zatrudniają?

Źródło: badania własne.

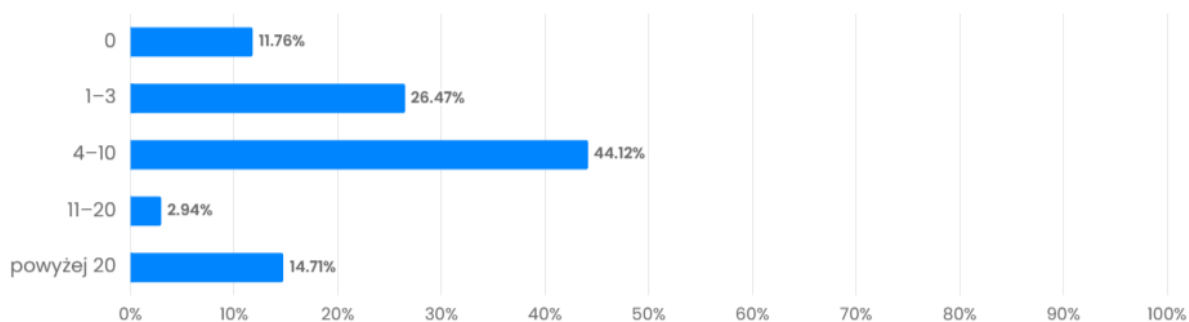
Rysunek 40. Pytanie 8: Ilu pracowników (umowy stałe / etat) obecnie Państwo zatrudniają? – odpowiedzi organizacji działających od maksymalnie 5 lat.

Źródło: badania własne.

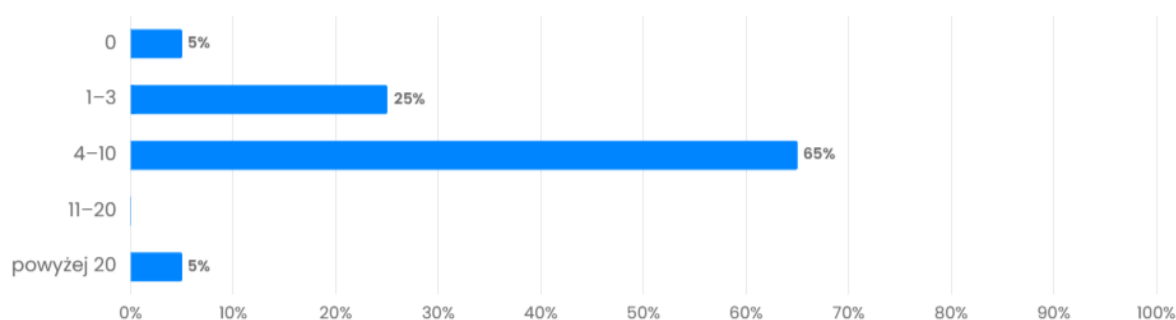
Następnie zapytano o liczbę wolontariuszy i osób wpierających nieodpłatnie działania organizacji w skali miesiąca. Przeważająca część odpowiedzi w obu analizowanych grupach wyniosła od 1 do 10 (w sumie 71% wszystkich odpowiedzi i 90% wśród organizacji młodych). W przypadku ogółu organizacje niecałe 15% ankietowanych wskazało „powyżej 20”, co stanowi wyższą liczbę w porównaniu do organizacji działających do 5 lat (5%).

Rysunek 41. Pytanie 11: Ilu wolontariuszy / osób działających nieodpłatnie wspiera Państwa działania średnio miesięcznie?

Źródło: badania własne.

Rysunek 42. Pytanie 11: Ilu wolontariuszy / osób działających nieodpłatnie wspiera Państwa działania średnio miesięcznie? – odpowiedzi organizacji działających od maksymalnie 5 lat.

Źródło: badania własne.

Następnie zapytano o kwalifikacje kadry i osób współpracujących z organizacjami społecznymi. Liczba odpowiedzi nie została ograniczona. Generalnie wszystkie możliwe opcje zostały wskazane przez 35-18% ankietowanych. Na pierwszym miejscu znajduje się pozycja „psycholog / psychoterapeuta”. Wśród innych odpowiedzi (opcja otwarta) znalazły się różnorodne odpowiedzi, kilka razy wskazano pedagogów.

Tabela 50. Pytanie 12: Jakie kwalifikacje posiada kadra / osoby współpracujące?

Odpowiedź	% wszystkich organizacji	% organizacji działających do lat 5
psycholog / psychoterapeuta	35,29%	35,00%
pracownik socjalny	23,53%	30,00%
doradca zawodowy / trener pracy / pośrednik pracy	23,53%	20,00%
prawnik / doradca prawny	23,53%	20,00%
terapeuta zajęciowy / instruktor WTZ	20,59%	20,00%
opiekun osoby starszej / niepełnosprawnej / opiekunka środowiskowa	20,59%	20,00%
pielęgniarka / ratownik medyczny / rehabilitant	20,59%	25,00%
animator społeczności lokalnej / streetworker	20,59%	20,00%
asystent rodziny	17,65%	20,00%
inne (jakie?):	17,65%	0,00%

Źródło: badania własne.

Kolejne pytanie dotyczyło możliwości lokalowych organizacji. Połowa wszystkich badanych i 75% młodych organizacji wskazała brak stałej przestrzeni do prowadzenia działań. Około ¼ korzysta z udostępnianych pomieszczeń (np. szkoła, dom kultury).

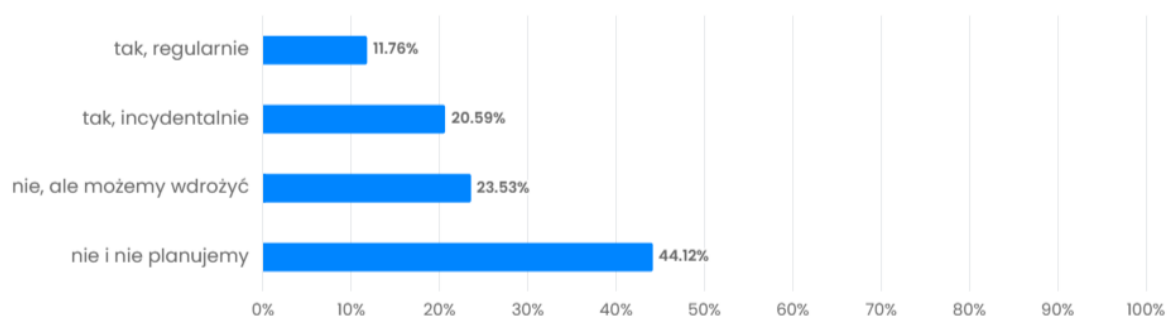
Tabela 51. Pytanie 13: Czy dysponują Państwo stałą bazą lokalową, w której można prowadzić działania z mieszkańcami (spotkania, zajęcia, konsultacje)?

Odpowiedź	% wszystkich organizacji	% organizacji działających do lat 5
nie dysponujemy stałą przestrzenią	50,00%	75,00%
korzystamy z udostępnianych pomieszczeń (np. szkoła, dom kultury)	26,47%	20,00%
tak, lokal dostępny architektonicznie (parter / winda / toaleta dostosowana)	17,65%	5,00%
tak, ale dostępność architektoniczna jest ograniczona	17,65%	5,00%
dysponujemy niewielką przestrzenią	11,76%	15,00%

Źródło: badania własne.

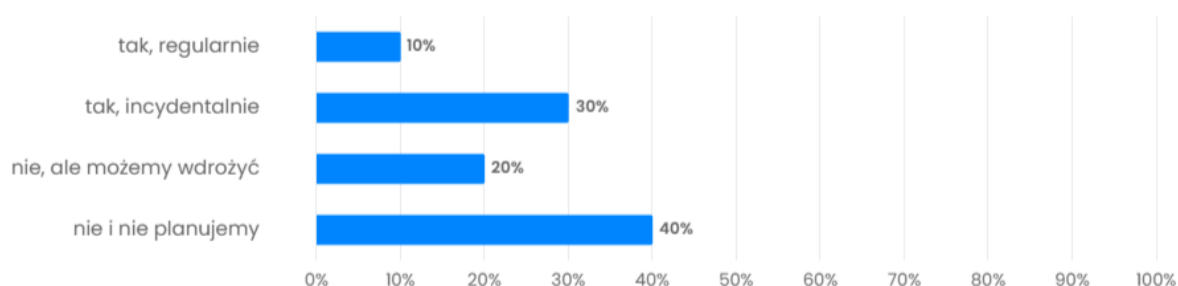
Następnie ankietowanych zapytano o doświadczenie w świadczeniu usług w środowisku domowym odbiorcy, częstotliwość takich działań i ewentualne plany. W obu badanych grupach około 40% wskazało brak takiego doświadczenia i brak tego typu planów na przyszłość. Około 20% zadeklarowało możliwość wdrożenia takich działań. Pozostali wskazali doświadczenie w takich działaniach (częściej incydentalne niż regularne, zwłaszcza wśród organizacji działających krótko).

Rysunek 43. Pytanie 14: Czy mają Państwo doświadczenie w świadczeniu usług w środowisku domowym odbiorcy (np. opieka domowa, asystencja osobista, wizyty interwencyjne)?

Źródło: badania własne.

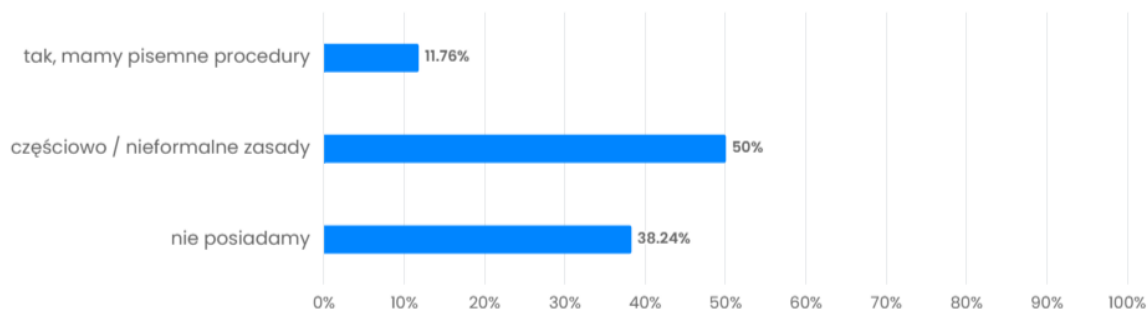
Rysunek 44. Pytanie 14: Czy mają Państwo doświadczenie w świadczeniu usług w środowisku domowym odbiorcy (np. opieka domowa, asystencja osobista, wizyty interwencyjne)? – odpowiedzi organizacji działających od maksymalnie 5 lat.

Źródło: badania własne.

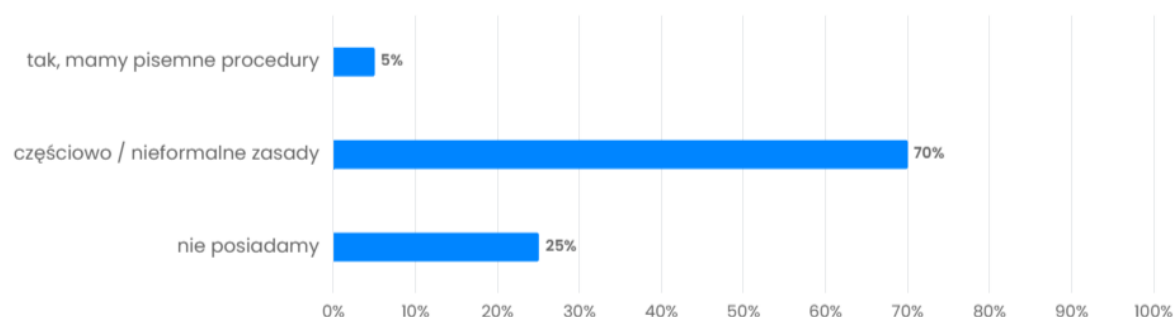
Kolejne pytanie dotyczyło tego, czy organizacje posiadają opisane procedury/standardy pracy z osobami w kryzysie (przemoc domowa, kryzys psychiczny, bezdomność). Organizacje posiadające takowe procedury są w znacznej mniejszości (12% ogółu i 5% młodych organizacji). Pozostali nie posiadają takich standardów lub są one częściowe / nieformalne.

Rysunek 45. Pytanie 15: Czy posiadają Państwo opisane procedury/standardy pracy z osobami w kryzysie (przemoc domowa, kryzys psychiczny, bezdomność)?

Źródło: badania własne.

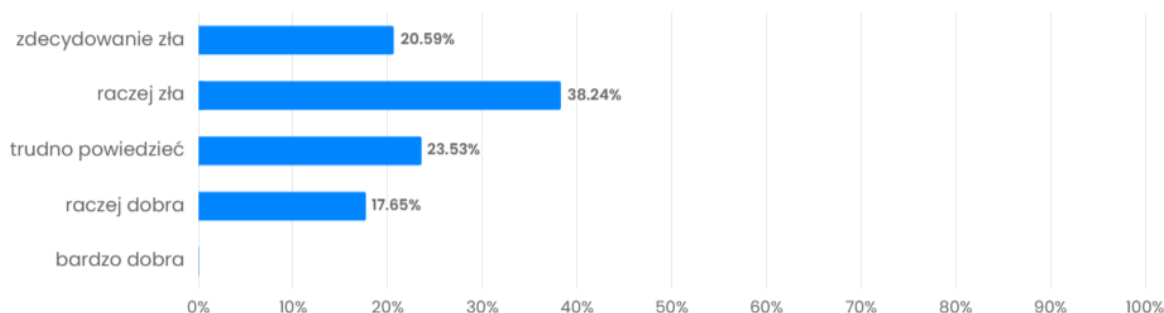
Rysunek 46. Pytanie 15: Czy posiadają Państwo opisane procedury/standardy pracy z osobami w kryzysie (przemoc domowa, kryzys psychiczny, bezdomność)? – odpowiedzi organizacji działających od maksymalnie 5 lat.

Źródło: badania własne.

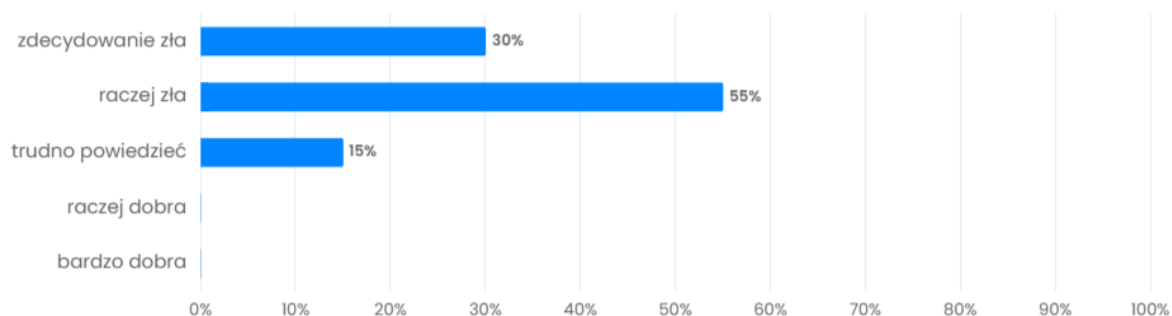
Następne pytanie dotyczyło stabilności finansowej na przyszły rok. Jedynie 18% wszystkich organizacji wskazało odpowiedź „raczej dobra”, w grupie organizacji działających do 5 lat taka opcja w ogóle się nie pojawiła. Przeważająca większość organizacji ocenia stabilność finansową na złym lub zdecydowanie złym poziomie (razem 59% wszystkich organizacji i 85% organizacji młodych).

Rysunek 47. Pytanie 16: Jak oceniają Państwo stabilność finansową organizacji na najbliższe 12 miesięcy?

Źródło: badania własne.

Rysunek 48. Pytanie 16: Jak oceniają Państwo stabilność finansową organizacji na najbliższe 12 miesięcy? – odpowiedzi organizacji działających od maksymalnie 5 lat.

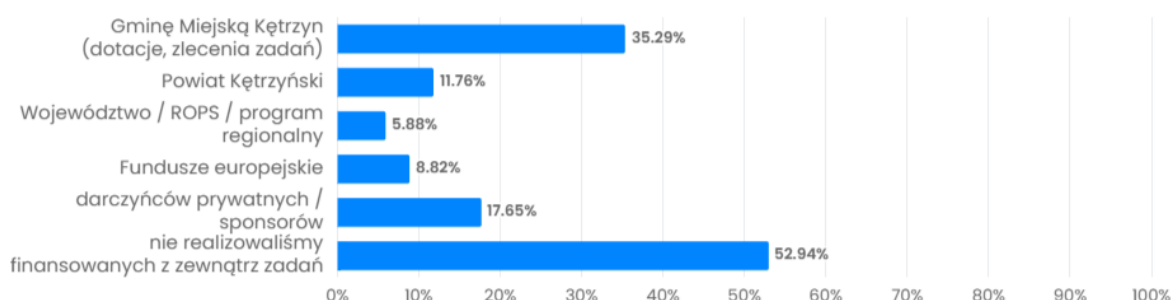

Źródło: badania własne.

6.5. Współpraca z samorządem

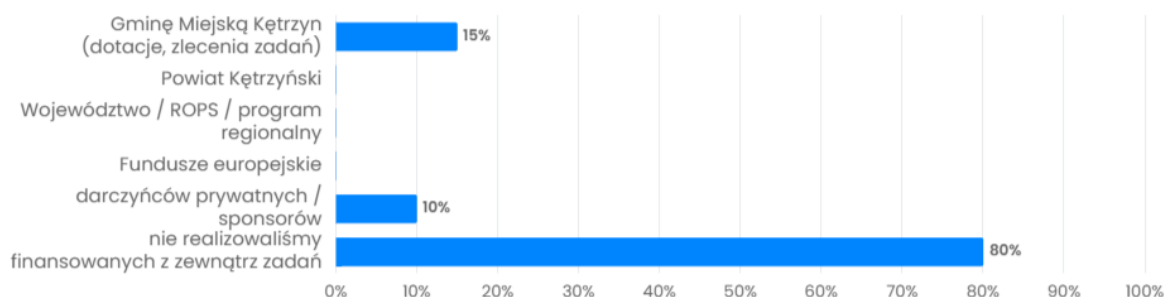
Czwarta część badania dotyczyła współpracy z samorządem. Ankietowanych zapytano czy w ostatnich 2 latach realizowali zadania lub projekty finansowane z zewnątrz. Liczba odpowiedzi nie została ograniczona. Połowa ogółu organizacji i 80% organizacji działających krótko nie realizowała takich działań. Wśród pozostałych odpowiedzi przeważały działania finansowane przez Gminę Miejską Kętrzyn, w następnej kolejności przez darczyńców prywatnych lub sponsorów.

Rysunek 49. Pytanie 17: Czy w ostatnich 2 latach realizowali Państwo zadania/projekty finansowane przez:

Źródło: badania własne.

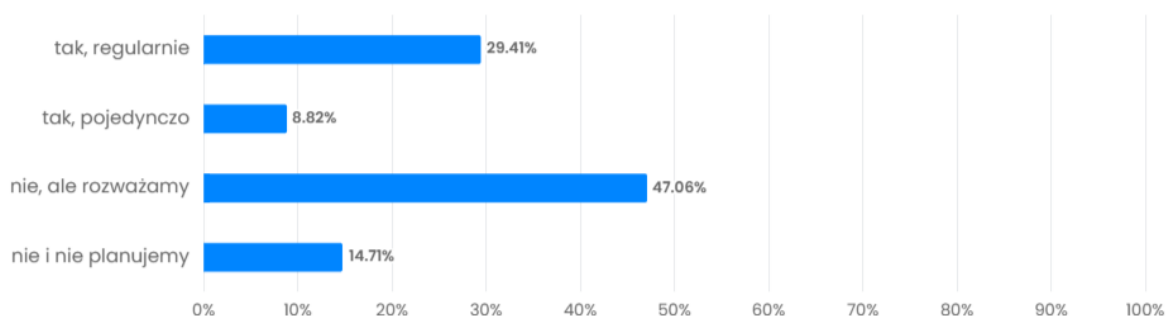
Rysunek 50. Pytanie 17: Czy w ostatnich 2 latach realizowali Państwo zadania/projekty finansowane przez: (odpowiedzi organizacji działających od maksymalnie 5 lat)

Źródło: badania własne.

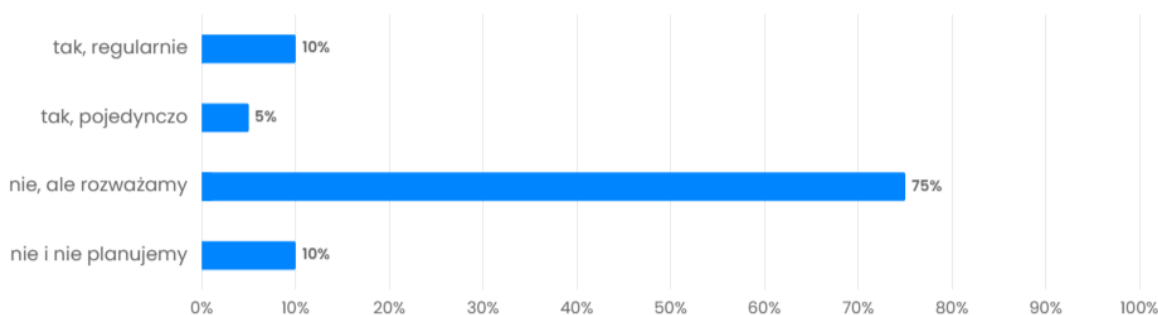
Następnie zapytano badanych o udział w konkursach / zapytaniach ofertowych ogłaszanych przez miasto, MOPS, szkoły, powiat, itp. Najczęściej wskazywano jedynie chęć wzięcia udziału w takich działaniach (47% ogółu i 75% organizacji działających do lat 5). W przeciwieństwie do organizacji młodych (10%) część ankietowanych wskazała regularne uczestnictwo (29%).

Rysunek 51. Pytanie 18: Czy startowali Państwo w konkursach / zapytaniach ofertowych ogłaszanych przez miasto, MOPS, szkoły, powiat, itp.?

Źródło: badania własne.

Rysunek 52. Pytanie 18: Czy startowali Państwo w konkursach / zapytaniach ofertowych ogłaszanych przez miasto, MOPS, szkoły, powiat, itp.? – odpowiedzi organizacji działających od maksymalnie 5 lat.

Źródło: badania własne.

W nawiązaniu do poprzedniego pytania – kolejne dotyczy przeszkód w startowaniu w takich konkursach czy zapytaniach ofertowych. Liczba odpowiedzi nie została ograniczona. Najczęściej wskazywano zbyt skomplikowane procedury / biurokrację oraz brak osób do pisanie ofert i rozliczeń. Od 35 do 20% ankietowanych wskazało:

- brak stabilnego finansowania (ryzyko zatrudniania ludzi tylko na chwilę),
- wymagania formalne (doświadczenie, kadra) były zbyt wysokie,
- brak informacji o konkursach / bardzo krótkie terminy.

Tabela 52. Pytanie 19: Jeśli NIE startowali Państwo lub startujecie rzadko – co było główną przeszkodą?

Odpowiedź	% wszystkich organizacji	% organizacji działających do lat 5
zbyt skomplikowane procedury / biurokracja	44,12%	65,00%
brak osób do pisanie ofert i rozliczeń	41,18%	50,00%
brak stabilnego finansowania (ryzyko zatrudniania ludzi tylko na chwilę)	26,47%	30,00%
wymagania formalne (doświadczenie, kadra) były zbyt wysokie	23,53%	35,00%
brak informacji o konkursach / bardzo krótkie terminy	20,59%	30,00%
nie dotyczy	20,59%	5,00%
inne, jakie:	5,88%	0,00%

Źródło: badania własne.

Kolejne pytanie dotyczyło potrzeb miasta Kętrzyn w zakresie wzmocnienia oferty usług społecznych. Liczba odpowiedzi nie została ograniczona. Często wskazywano potrzeby z obszaru wsparcia rodzin: wsparcie rodzin z małymi dziećmi / rodziców samotnych (44% wszystkich ankietowanych), przeciwdziałanie przemocy w rodzinie (24% wszystkich ankietowanych). Część odpowiedzi dotyczyła wsparcia seniorów, zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży oraz osób z niepełnosprawnościami (kolejno 41%, 38% i 29% wszystkich ankietowanych). Pozostałe często wskazywane odpowiedzi to: jakość życia na osiedlach (bezpieczeństwo, sąsiedztwo, czystość, wspólna przestrzeń) – 41% i integracja społeczna i obywatelska (wolontariat, samoorganizacja sąsiedzka) – 29%. Odpowiedzi organizacji działających do lat 5 były zbliżone do ogółu.

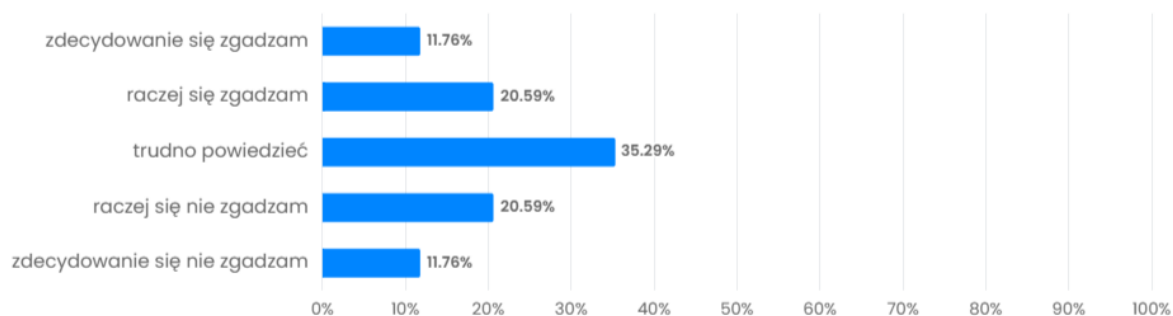
Tabela 53. . Pytanie 20: W jakich obszarach miasto Kętrzyn Pana/Pani zdaniem najbardziej potrzebuje wzmocnienia oferty usług społecznych?

Odpowiedź	% wszystkich organizacji	% organizacji działających do lat 5
wsparcie rodzin z małymi dziećmi / rodziców samotnych	44,12%	45,00%
opieka i wsparcie środowiskowe dla seniorów / osób niesamodzielnych	41,18%	35,00%
jakość życia na osiedlach (bezpieczeństwo, sąsiedztwo, czystość, wspólna przestrzeń)	41,18%	45,00%
zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży	38,24%	40,00%
wsparcie osób z niepełnosprawnościami (asystencja, transport, mieszkanie wspomagane)	29,41%	35,00%
integracja społeczna i obywatelska (wolontariat, samoorganizacja sąsiedzka)	29,41%	20,00%
przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	23,53%	25,00%
aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych	14,71%	20,00%
zapobieganie bezdomności / mieszkalność wspierane	5,88%	5,00%
inne, jakie:	2,94%	0,00%

Źródło: badania własne.

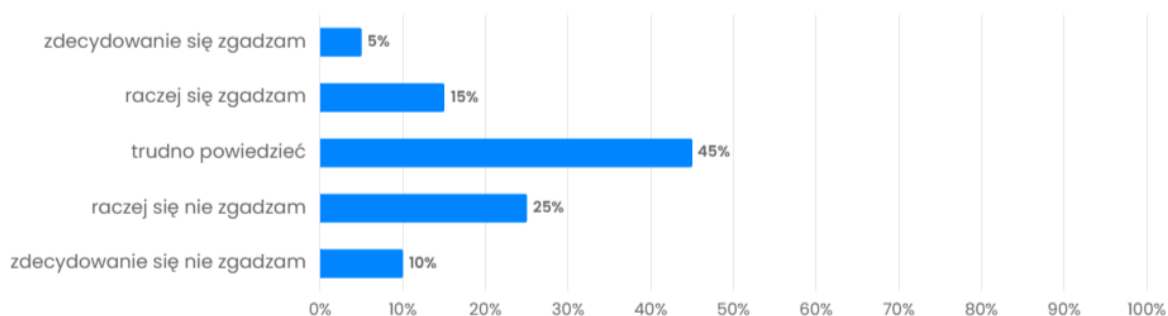
Następnie zadano pytanie czy jeśli miasto / MOPS ogłosiłby konkurs lub zlecenie na usługę społeczną w obszarze specjalizacji danej organizacji, byłaby ona w stanie ją profesjonalnie zrealizować. Najczęściej wskazywano odpowiedź „trudno powiedzieć”. Pozostałe odpowiedzi rozkładają się równo, a jedyną zaobserwowaną zależnością jest fakt, że wśród organizacji działających relatywnie krótko nieznaczaco większa część wskazywała „raczej się nie zgadzam”.

Rysunek 53. Pytanie 21: Na ile zgadza się Pani/Pan ze stwierdzeniem: „Jeśli miasto / MOPS ogłosi konkurs lub zlecenie na usługę społeczną w naszym obszarze specjalizacji, jesteśmy w stanie ją profesjonalnie zrealizować.”

Źródło: badania własne.

Rysunek 54. Pytanie 21: Na ile zgadza się Pani/Pan ze stwierdzeniem: „Jeśli miasto / MOPS ogłosi konkurs lub zlecenie na usługę społeczną w naszym obszarze specjalizacji, jesteśmy w stanie ją profesjonalnie zrealizować.” – odpowiedzi organizacji działających od maksymalnie 5 lat.

Źródło: badania własne.

6.6. Obszary usług społecznych

W kolejnym etapie ankiety zwrócono uwagę na obszary usług społecznych – w zakresie realizacji działań i możliwości ich realizacji.

Badanych zapytano o realizację danych rodzajów usług publicznych w ostatnich 2 latach. Wśród najczęściej wskazywanych opcji znalazły się:

- kultura (54% ogółu organizacji i 47% działających do 5 lat),
- pobudzanie aktywności obywatelskiej (50% ogółu organizacji i 47% działających do 5 lat).

Inne często wskazywane odpowiedzi (od 39 do 26% w obu analizowanych grupach) dotyczyły:

- wspierania rodziny,
- pomocy społecznej,
- promocji i ochrony zdrowia,
- wspierania osób niepełnosprawnych,
- kultury fizycznej i turystyki.

Najrzadziej wybierano obszary dotyczące przeciwdziałania bezrobociu, mieszkalnictwa, polityki prorodzinnej, ochrony środowiska i edukacji publicznej.

Tabela 54. Pytanie 22: Czy realizowali Państwo w okresie ostatnich 2 lat działania w zakresie następujących usług społecznych (proszę zaznaczyć).

Odpowiedź	% wszystkich organizacji		% organizacji działających do lat 5	
	tak	nie	tak	nie
polityki prorodzinnej	11%	89%	16%	84%
wspierania rodziny	36%	64%	26%	74%
systemu pieczy zastępczej	7%	93%	5%	95%
pomocy społecznej	39%	61%	37%	63%
promocji i ochrony zdrowia	36%	64%	32%	68%
wspierania osób niepełnosprawnych	39%	61%	32%	68%
edukacji publicznej	14%	86%	11%	89%
przeciwdziałania bezrobociu	7%	93%	5%	95%
kultury	54%	46%	47%	53%
kultury fizycznej i turystyki	39%	61%	26%	74%
pobudzania aktywności obywatelskiej	50%	50%	47%	53%
mieszkalnictwa	11%	89%	16%	84%
ochrony środowiska	14%	86%	5%	95%
reintegracji zawodowej i społecznej	18%	82%	11%	89%

Źródło: badania własne.

Następnie ankietowanych zapytano analogicznie o te same obszary usług pod innym względem – czy byłoby w stanie je świadczyć w przyszłości, jeśli zapewniono by im stosowne finansowanie. Porównując analizowane grupy wydzielone ze względu na czas działania nie odnotowano istotnych różnic. Najczęściej wskazywano obszary dotyczące: kultury (zsumowane odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak” wśród ogółu organizacji – 64%, a wśród organizacji działających do lat 5 – 58%) oraz kultury fizycznej i turystyki (wśród ogółu organizacji – 61%, a wśród organizacji działających do lat 5 – 52%). Ponadto odnotowano wysoką ilość odpowiedzi w obszarze pobudzania aktywności obywatelskiej (50% zsumowanych pozytywnych wskazań wśród ogółu organizacji i 52% wśród młodych organizacji).

Inne często wskazywane obszary dotyczyły zdrowia oraz rodziny:

- wspieranie osób niepełnosprawnych (54% pozytywnych odpowiedzi, wśród ogółu organizacji i 52% wśród młodych organizacji),
- wspieranie rodziny (43% pozytywnych odpowiedzi, wśród ogółu organizacji i 37% wśród młodych organizacji),
- promocja i ochrona zdrowia (43% pozytywnych odpowiedzi, wśród ogółu organizacji i 31% wśród młodych organizacji).

Tabela 55. Pytanie 23: Czy są Państwo gotowi świadczyć takie usługi na zlecenie Gminy Miejskiej Kętrzyn / MOPS, w przyszłości, jeśli byłoby stosowne finansowanie (proszę zaznaczyć), z zakresu:

Odpowiedź	zdecydowanie tak	raczej tak	trudno powiedzieć	raczej nie	zdecydowanie nie
polityki prorodzinnej	14%	18%	14%	11%	43%
wspierania rodziny	29%	14%	18%	4%	36%
systemu pieczy zastępczej	0%	14%	18%	11%	57%
pomocy społecznej	21%	18%	25%	4%	32%
promocji i ochrony zdrowia	14%	29%	14%	11%	32%
wspierania osób niepełnosprawnych	25%	29%	21%	0%	25%
edukacji publicznej	14%	11%	25%	11%	39%
przeciwdziałania bezrobociu	4%	11%	25%	4%	57%
kultury	32%	32%	18%	0%	18%
kultury fizycznej i turystyki	29%	32%	11%	0%	29%
pobudzania aktywności obywatelskiej	39%	11%	21%	7%	21%
mieszkalnictwa	0%	0%	32%	4%	64%
ochrony środowiska	11%	18%	18%	4%	50%
reintegracji zawodowej i społecznej	14%	7%	18%	7%	54%

Źródło: badania własne.

Tabela 56. Pytanie 23: Czy są Państwo gotowi świadczyć takie usługi na zlecenie Gminy Miejskiej Kętrzyn / MOPS, w przyszłości, jeśli byłoby stosowne finansowanie (proszę zaznaczyć), z zakresu: (odpowiedzi organizacji działających od maksymalnie 5 lat).

Odpowiedź	zdecydowanie tak	raczej tak	trudno powiedzieć	raczej nie	zdecydowanie nie
polityki prorodzinnej	16%	16%	11%	5%	53%
wspierania rodziny	26%	11%	16%	5%	42%
systemu pieczy zastępczej	0%	16%	16%	5%	63%
pomocy społecznej	21%	16%	21%	5%	37%
promocji i ochrony zdrowia	5%	26%	11%	16%	42%
wspierania osób niepełnosprawnych	26%	26%	16%	0%	32%
edukacji publicznej	11%	11%	16%	11%	53%
przeciwdziałania bezrobociu	0%	16%	16%	5%	63%
kultury	32%	26%	16%	0%	26%
kultury fizycznej i turystyki	26%	26%	11%	0%	37%
pobudzania aktywności obywatelskiej	47%	5%	16%	0%	32%
mieszkalnictwa	0%	0%	26%	5%	68%
ochrony środowiska	11%	11%	11%	0%	68%
reintegracji zawodowej i społecznej	11%	0%	16%	5%	68%

Źródło: badania własne.

6.7. Wnioski

Badania 41 organizacji społecznych Kętrzyna, zestawione z wnioskami z diagnozy społecznej miasta (2025), pozwalają na całościową ocenę ich aktualnych potrzeb, potencjału oraz zdolności do realizacji usług społecznych. Wyniki wskazują jednoznacznie, że sektor organizacji społecznych posiada duży, niewykorzystany potencjał, jednak jego realna zdolność świadczenia usług społecznych jest ograniczona barierami organizacyjnymi, kadrowymi i finansowymi.

1. Ogólna kondycja sektora NGO – potencjał zderzony z trudnościami

Większość organizacji ocenia warunki działania w Kętrzynie jako trudne lub przeciętne. Szczególnie widoczne jest to wśród organizacji młodych, które niemal w całości deklarują problemy z rozwojem instytucjonalnym, pozyskiwaniem środków i widocznością działań. To przekłada się na niską zdolność świadczenia usług wymagających stabilności, powtarzalności i stałej obsady kadrowej.

Jednocześnie ponad 70% organizacji to fundacje, stowarzyszenia, które w świetle ustawy o ekonomii społecznej są zaliczane do sektora PES. W diagnozie podkreślono, że to właśnie PES-y są naturalnym partnerem JST w procesie deinstytucjonalizacji oraz rozwijania usług w środowisku lokalnym. Badania potwierdzają, że NGO mają świadomość swojej roli, ale brakuje im zasobów do pełnego jej realizowania.

2. Skala działania NGO i ich wpływ na społeczność

Choć większość organizacji deklaruje umiarkowany wpływ sektora NGO na lokalną społeczność (ponad 40%), to jednocześnie ocena wpływu własnej organizacji jest wyraźnie niższa – dominują wskazania na działania o niewielkim lub marginalnym znaczeniu. To sygnalizuje dwa zjawiska:

- niedociążenie lub rozproszenie potencjału organizacji (brak koncentracji działania, mała liczba odbiorców),
- brak zaplecza pozwalającego na rozwój usług o charakterze stałym i powszechnym.

Wyniki badań potwierdzają ustalenia diagnozy statystycznej miasta: kapitał społeczny Kętrzyna jest niski, a poziom zaangażowania obywatelskiego – słabszy niż średnia wojewódzka. NGO odgrywają rolę ważną, ale są zbyt małe, by funkcjonować jako stabilni usługodawcy.

Mimo to 60% organizacji dociera rocznie do 21–50 osób, a część – głównie podmioty starsze – obsługuje grupy znacznie liczniejsze. Oznacza to, że część sektora posiada już realny, namacalny potencjał usługowy, który przy odpowiednim wsparciu może szybko się zwiększyć.

3. Kluczowe potrzeby organizacji społecznych

Z badań wynika wyraźnie, że organizacje najbardziej potrzebują:

- Stabilnego finansowania bieżącej działalności – wskazanie najczęstsze; brak środków operacyjnych uniemożliwia rozwój i profesjonalizację.
- Wsparcia w promocji i docieraniu do mieszkańców – szczególnie istotne dla młodych NGO.

- Pomocy w pozyskiwaniu środków, pisaniu wniosków i planowaniu projektów.
- Zwiększenia współpracy z samorządem, zarówno na poziomie planowania działań, jak i finansowania usług.
- Dostępu do infrastruktury lokalowej – część podmiotów nie dysponuje miejscem do prowadzenia nawet podstawowych zajęć.
- Wsparcia kadrowego – stażystów, wolontariuszy, specjalistów.

Z punktu widzenia tworzenia CUS, potrzeby te oznaczają, że miasto musi wzmocnić NGO jako potencjalnych operatorów usług społecznych, zanim zacznie im je zlecać w większym zakresie.

4. Zdolność NGO do realizacji usług społecznych

W kontekście 14 obszarów usług społecznych, sektor NGO dysponuje największym potencjałem w obszarach:

- kultury, sportu i turystyki,
- aktywizacji społecznej i obywatelskiej,
- wsparcia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami (organizacje wyspecjalizowane),
- przeciwdziałania bezrobociu i reintegracji (CIS, spółdzielnie),
- profilaktyki zdrowia i uzależnień,
- pracy z dziećmi i młodzieżą.

Jednocześnie analiza diagnozy społecznej miasta pokazuje, że w najbliższych latach największe zapotrzebowanie będzie dotyczyło:

- usług opiekuńczych i środowiskowych dla seniorów,
- wsparcia psychologicznego dzieci i młodzieży,
- usług asystenckich (dzieci, OzN),
- działań w obszarze przeciwdziałania przemocy,
- profilaktyki zdrowia psychicznego,
- reintegracji zawodowej,
- wsparcia rodzin.

W tych właśnie obszarach część NGO sygnalizuje chęć i możliwość rozwoju, ale obecnie nie ma odpowiednich warunków organizacyjnych, kadrowych i finansowych, by w pełni realizować takie usługi.

5. Bariery ograniczające rozwój usług społecznych przez NGO

Zarówno badania, jak i diagnoza strategiczna Kętrzyna wskazują na powtarzające się bariery, takie jak:

- niedostateczna profesjonalizacja organizacji, wynikająca z braku środków na zatrudnienie kadry;
- nieregularny dostęp do finansowania – środki projektowe dostępne są okresowo, co uniemożliwia budowę stabilnych usług;
- brak systemowego wsparcia infrastrukturalnego;
- niski poziom współpracy między NGO – brak porozumień, konsorcjów, wspólnych projektów;

- niedostateczna informacja o możliwościach wsparcia ze strony instytucji publicznych;
- ograniczone umiejętności w zakresie zamówień publicznych, co utrudnia zlecanie im usług.

Diagnoza miasta potwierdza, że nawet najbardziej aktywne organizacje funkcjonują „na granicy przetrwania”, a w warunkach braku stabilnych etatów i zaplecza niemożliwa jest realizacja wielu usług wymagających ciągłości.

6. Potencjał, który można szybko uruchomić

Jednocześnie wyniki badań identyfikują obszary o najszybszym czasie wdrożenia usług przez NGO, jeżeli uzyskają wsparcie:

- prowadzenie zajęć animacyjnych, sportowych i kulturalnych,
- działania edukacyjne,
- prowadzenie klubów młodzieżowych,
- wsparcie środowiskowe dla osób starszych i samotnych,
- działania integracyjne i międzypokoleniowe,
- usługi aktywizacyjne i reintegracyjne (CIS, KIS),
- dystrybucja i organizacja wsparcia pomocowego (żywność, paczki, usługi sąsiedzkie).

To obszary, w których NGO już dziś funkcjonują i mogą być naturalnym przedłużeniem usług CUS.

7. Wnioski strategiczne

Łącząc wyniki badań NGO z diagnozą miejską, można wyprowadzić kilka kluczowych wniosków:

- NGO są niezbędnym elementem lokalnego systemu usług społecznych, ale obecnie nie w pełni wykorzystanym.
- CUS (lub MOPS) powinien pełnić rolę koordynatora, animatora i partnera, a nie jedynie zlecniodawcy usług.
- Rozwój usług w Kętrzynie wymaga równoległego wzmacniania organizacji społecznych – bez tego nie powstanie sieć dostawców usług.
- Największy potencjał rozwoju usług przez NGO występuje w obszarach profilaktyki, aktywizacji i wsparcia środowiskowego.
- Wyzwania demograficzne miasta (29,4% seniorów, starzenie populacji) będą znacząco zwiększały zapotrzebowanie na usługi środowiskowe, a organizacje mogą odegrać w nich kluczową rolę.
- NGO nie są gotowe do realizacji usług wymagających wysokiej specjalizacji lub 24/7 (np. usług opiekuńczych), ale mogą pełnić funkcje uzupełniające, wspomagające i animacyjne.
- Partnerstwa międzysektorowe, w tym współpraca NGO–samorząd–MOPS, są obecnie zbyt słabe i wymagają systemowego wzmocnienia.

7. Wnioski strategiczne, cele i kierunki działań

7.1. Analiza strategiczna

Strategiczna diagnoza sytuacji społecznej Kętrzyna pokazuje, że miasto jest w ważnym momencie: z jednej strony z dość rozwiniętą infrastrukturą usług publicznych i rosnącą aktywnością obywatelską, z drugiej – z narastającymi wyzwaniami demograficznymi, zdrowotnymi, mieszkaniowymi i dochodowymi. W tym kontekście kluczowe jest nie tylko utrzymanie dotychczasowego systemu wsparcia, ale jego przebudowa w kierunku usług środowiskowych, lepszej koordynacji i aktywniejszego włączenia organizacji społecznych w realizację usług społecznych.

Miasto starzeje się, rośnie liczba osób w wieku emerytalnym i z niepełnosprawnościami, a wraz z tym – popyt na usługi opiekuńcze, zdrowotne, sąsiedzkie i aktywizujące. Jednocześnie część seniorów pozostaje bierna społecznie, doświadcza osamotnienia i ograniczeń zdrowotnych. System wsparcia – choć istnieje i obejmuje m.in. ofertę MOPS, DPS, instytucji kultury i sportu – jest wciąż zbyt mało „dochodzący” do mieszkańca i fragmentaryczny. To bezpośrednio uzasadnia Cel strategiczny 1 (Kętrzyn przyjazny seniorom i osobom z niepełnosprawnościami) – rozwój usług opiekuńczych i asystenckich w środowisku, dziennych form wsparcia, odciążenia opiekunów, mobilnych form pomocy oraz likwidacji barier architektonicznych.

Mimo stosunkowo dobrej dostępności edukacji (stabilna sieć szkół, wysoki odsetek dzieci w wychowaniu przedszkolnym) w diagnozie wyraźnie zaznaczają się problemy rodzin z dziećmi: ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność wychowawcza, uzależnienia, a także rosnące obciążenie psychiczne młodzieży. Dane MOPS pokazują utrzymujący się wysoki poziom korzystania z pomocy społecznej z powodów ekonomicznych, zdrowotnych i wychowawczych. System wsparcia rodziny i dziecka, mimo kluczowej roli MOPS jest rozproszony między instytucjami (MOPS, szkoły, organizacje społeczne, parafie), a narzędzia takie jak asystentura rodziny, praca środowiskowa czy placówki wsparcia dziennego wymagają wzmocnienia. Z tego wynika Cel strategiczny 2 dotyczący wzmocnienia rodziny, dzieci i młodzieży – poprzez rozwój usług profilaktycznych, środowiskowych, wsparcia rodzicielstwa i ochrony dzieci przed przemocą i zaniedbaniem.

Coraz wyraźniej rysuje się problem zdrowia psychicznego – zarówno dorosłych (w tym osób długotrwale bezrobotnych, opiekunów osób niesamodzielnych), jak i młodzieży. W diagnozie wskazywane są trudności w dostępie do specjalistów, kolejki w systemie ochrony zdrowia, a jednocześnie wysokie rozpowszechnienie problemów takich jak uzależnienia, kryzysy rodzinne, przemoc. Obecna oferta wsparcia psychologicznego i terapeutycznego jest rozproszona i niewystarczająca, a instytucje pierwszego kontaktu (MOPS, szkoły, POZ) nie dysponują pełnym zapleczem narzędzi i kompetencji do szybkiego reagowania. Odpowiedzią na to jest Cel strategiczny 3 – rozwój punktowych i mobilnych form wsparcia zdrowia psychicznego oraz lepsza koordynacja z systemem ochrony zdrowia (POZ, AOS), tak aby pomoc była dostępna blisko miejsca zamieszkania, a ścieżka wsparcia czytelna dla mieszkańca.

W obszarze mieszkaniowym miasto zmagą się zarówno z ograniczonym zasobem mieszkań komunalnych, jak i z obecnością grupy osób w kryzysie bezdomności (ok. 20 osób, część w schroniskach), a także gospodarstw domowych zagrożonych utratą mieszkania z powodów zadłużenia i niestabilnych dochodów. System wsparcia mieszkaniowego jest podporządkowany bieżącym potrzebom (przydział lokali, interwencje kryzysowe), brakuje natomiast spójnej ścieżki „od ulicy do mieszkania” – ze streetworkingiem, ogrzewalnią/hostelem interwencyjnym

i mieszkaniami treningowymi/wspomaganyymi. Ta luka znajduje swoje odzwierciedlenie w Celu strategicznym 4 – rozwój usług mieszkaniowych i przeciwdziałanie bezdomności, z naciskiem na działania prewencyjne (system wczesnego ostrzegania, mediacje czynszowe) oraz kontynuację wsparcia mieszkań treningowych i wspomaganych dla osób w kryzysie mieszkaniowym.

Sytuacja na rynku pracy i w zakresie dochodów mieszkańców pozostaje jednym z głównych czynników ryzyka społecznego. Dochody na mieszkańca i poziom przedsiębiorczości są niższe niż średnia krajowa, a wskaźniki bezrobocia – wyższe. Jednocześnie wciąż znaczna część podopiecznych pomocy społecznej korzysta ze świadczeń z powodu bezrobocia, zadłużenia i niskiej aktywności zawodowej. Działający w mieście Klub Integracji Społecznej daje dobre podstawy do rozwoju reintegracji społeczno-zawodowej, ale wymaga lepszego powiązania z urzędem pracy, pracodawcami oraz podmiotami ekonomii społecznej. Stąd Cel strategiczny 5 – wzrost dochodów, praca i aktywność – oparty na wzmacnianiu KIS, programach dla dłużników i długotrwale bezrobotnych, rozwoju kompetencji cyfrowych oraz łączeniu systemu świadczeń socjalnych z aktywizacją (kontrakty socjalne, praca społecznie użyteczna, staże, zatrudnienie subsydiowane).

Kluczowym elementem diagnozy – i odrębnym wymogiem ustawowym – jest analiza sektora organizacji społecznych oraz ich zdolności do realizacji usług społecznych w rozumieniu art. 2 ustawy o CUS. Badaniem objęto 41 organizacji działających na terenie miasta, z których większość to fundacje i stowarzyszenia. Sektor jest liczny – ok. 4,7 organizacji na 1000 mieszkańców, co plasuje Kętrzyn powyżej średniej powiatowej, przy rosnącej dynamice rejestracji nowych podmiotów w ostatnich latach. Jednocześnie organizacje same oceniają warunki działania jako trudne lub przeciętne, a swój realny wpływ na społeczność – w większości jako niewielki lub marginalny; najwyżej oceniany jest łączny wpływ sektora NGO, ale skala konkretnych działań poszczególnych organizacji jest wciąż ograniczona.

Badania potrzeb organizacyjnych pokazują wyraźnie, że główną barierą rozwoju NGO jest niestabilne finansowanie (dominuje projektowe, krótkookresowe), brak środków na koszty bieżące (lokal, księgowość, administracja) oraz ograniczone możliwości pozyskiwania funduszy. Organizacje wskazują również na potrzebę wsparcia w zakresie promocji i dotarcia do mieszkańców, utrzymania i zatrudnienia specjalistów, rozwoju kompetencji liderów, księgowości i obsługi formalnoprawnej oraz współpracy z samorządem. Wśród pożądanych form wsparcia zdecydowanie dominują mini-granty i dotacje rozwojowe (na sprzęt, lokal, standardy działania), a także sieciowanie, doradztwo indywidualne i szkolenia tematyczne (w tym z zakresu nowoczesnych usług społecznych: asystentura rodziny, opieka środowiskowa, wsparcie zdrowia psychicznego). Źle oceniana jest natomiast dostępność dłuższych, dwu- i trzyletnich zleceń z JST, co utrudnia budowę trwałej oferty usługowej.

Analiza zasobów operacyjnych organizacji pokazuje, że tylko część z nich dysponuje stałą kadrą (etatowi pracownicy, specjaliści), większość opiera się na wolontariacie i pracy społecznej liderów. Skala działania jest najczęściej ograniczona – połowa organizacji obejmuje rocznie 21–50 osób, a większe zasięgi (powyżej 100 odbiorców rocznie) są domeną podmiotów działających dłużej niż 5 lat. Oznacza to, że potencjał sektora jest realny, ale silnie rozproszony i wrażliwy na zmiany finansowania. W praktyce utrudnia to wejście NGO w rolę stabilnych, profesjonalnych dostawców bardziej wymagających usług społecznych, które wymagają standardów, ciągłości, specjalistycznych kompetencji i długofalowego planowania.

Wprost zapytane o zdolność do świadczenia usług w poszczególnych obszarach z ustawy o CUS, organizacje najwyżej oceniają swój potencjał w obszarach: kultury, kultury fizycznej i

turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej oraz – w mniejszym, ale istotnym stopniu – wspierania rodziny i osób z niepełnosprawnościami. W tych dziedzinach przeważają odpowiedzi „zdecydowanie tak” lub „raczej tak”. Znacznie słabiej wygląda deklarowana gotowość do świadczenia usług w obszarach mieszkalnictwa, ochrony środowiska, reintegracji zawodowej i społecznej, przeciwdziałania bezrobociu, systemu pieczy zastępczej czy specjalistycznej pomocy społecznej – tu dominuje odpowiedź „raczej nie” lub „zdecydowanie nie”. W efekcie obecny profil usługowy NGO koncentruje się przede wszystkim na animacji, kulturze, sporcie, działaniach integracyjnych oraz miękkim wsparciu społecznym, a znacznie rzadziej – na usługach wymagających wysokiej specjalizacji czy odpowiedzialności za długofalowy proces wsparcia.

Badanie współpracy z samorządem pokazuje, że relacje między JST a organizacjami są z reguły poprawne, ale w dużej mierze ograniczają się do konkursów dotacyjnych na zadania miękkie, jednoroczne oraz incydentalnych projektów. Rzadkością są stałe partnerstwa, wspólne planowanie usług społecznych, udział NGO w monitorowaniu strategii czy współtworzeniu lokalnych programów (np. planów deinstytucjonalizacji usług społecznych). Jednocześnie organizacje jasno sygnalizują, że chciałyby pełnić większą rolę w systemie usług – o ile otrzymają wsparcie w budowaniu potencjału i stabilne warunki współpracy.

Zestawiając diagnozę problemów społecznych miasta z wynikami badań sektora NGO, można sformułować kilka kluczowych wyzwań na poziomie strategicznym:

- konieczność rozwijania usług społecznych w środowisku lokalnym, zwłaszcza dla osób starszych, z niepełnosprawnościami, osób w kryzysie zdrowia psychicznego oraz rodzin w trudnej sytuacji – z odejściem od myślenia „świadczeniami” na rzecz kompleksowych ścieżek wsparcia;
- integracja polityki mieszkaniowej, aktywizacji zawodowej i pomocy społecznej – tak, aby nie utrzymywać zależności od świadczeń, ale wspierać wychodzenie z kryzysu (praca + mieszkanie + wsparcie społeczne);
- wykorzystanie potencjału organizacji społecznych w obszarach, w których już dziś są najsilniejsze (kultura, sport, aktywność obywatelska, integracja społeczna), przy jednoczesnym inwestowaniu w budowę ich kompetencji w obszarach bardziej „twardych” usług (opieka środowiskowa, asystentura, reintegracja zawodowa);
- przejście od modelu rozproszonego systemu wsparcia do modelu koordynowanego – z jednym punktem wejścia, spójną informacją o ofercie i planowaniem usług w cyklu wieloletnim.

Odpowiedzią na te wyzwania jest przyjęta w Strategii struktura sześciu celów strategicznych, które tworzą spójny, wzajemnie powiązany system:

1. **Kętrzyn przyjazny seniorom i osobom z niepełnosprawnościami** – rozwój lokalnych usług opiekuńczych, sąsiedzkich, dziennych form wsparcia i aktywizacji.
2. **Silna rodzina, dzieci i młodzież** – wzmocnienie systemu wsparcia rodziny i ochrony dzieci, rozwój profilaktyki, asystentury i usług środowiskowych.
3. **Zdrowie psychiczne blisko domu** – punktowe i mobilne wsparcie, współpraca z ochroną zdrowia, edukacja i wczesna interwencja.

4. **Mieszkalnictwo i przeciwdziałanie bezdomności** – „od ulicy do mieszkania” – działania profilaktyczne, streetworking, ogrzewalnia/hostel interwencyjny, mieszkania treningowe i wspomagane.
5. **Dochody, praca i aktywność** – integracja systemu świadczeń z aktywizacją, wzmacnianie KIS i PES, rozwój kompetencji i przedsiębiorczości.
6. **Centrum Usług Społecznych, partnerstwa z NGO i profesjonalizacja kadr** – jako kręgosłup całego systemu: „jedno okienko” dla mieszkańca, Roczny Plan Usług Społecznych, systemowe włączanie organizacji społecznych w realizację usług, stabilne zlecanie usług NGO oraz inwestycja w kompetencje i dobrostan pracowników instytucji pomocy społecznej.

Analiza strategiczna prowadzi zatem do wniosku, że miasto ma rozwiniętą infrastrukturę, doświadczenie w realizacji projektów i rosnący sektor organizacji społecznych. Warunkiem skutecznej odpowiedzi na zdiagnozowane problemy jest jednak przejście od logiki doraźnych, rozproszonych działań do spójnego, wielosektorowego systemu usług społecznych, opartego na CUS, wzmocnionym sektorze NGO i sześciu jasno zdefiniowanych celach strategicznych. To one wyznaczają kierunek transformacji – od pomocy „reaktywnej” do proaktywnego, środowiskowego wsparcia mieszkańców Kętrzyna.

7.2. Cele i kierunki działań

Przyjęto następującą strukturę celów i kierunków działań: **cele** → **kierunki działań** → **działania** w celu połączenia trzech poziomów myślenia: strategiczny, programowy i „do zrobienia” – w jednym, spójnym schemacie.

Cele strategiczne – odpowiadają na pytanie „*co chcemy osiągnąć w perspektywie 10 lat?*”. Są związane z głównymi wyzwaniami z diagnozy (starzenie się ludności, kondycja rodzin, zdrowie psychiczne, mieszkalnictwo, aktywizacja, rola NGO). To poziom „wizji” i kierunku zmian – stabilny w czasie, powiązany z dokumentami krajowymi i regionalnymi oraz z wymogami ustawy o pomocy społecznej / usługach społecznych.

Kierunki działań – odpowiadają na pytanie „*w jaki sposób będziemy realizować ten cel?*”. To logiczne podobszary w ramach celu (np. przy seniorach: usługi opiekuńcze, aktywność, mieszkalnictwo wspomagane), które porządkują interwencję tematycznie.

Działania (interwencje/projekty) – odpowiadają na pytanie „*co konkretnie zrobimy, kto, gdzie, dla kogo?*”. To poziom operacyjny: programy, usługi, projekty, które można wpisać do planów finansowych, wniosków o środki zewnętrzne, rocznych planów pracy CUS/MOPS itd. Ten poziom jest najbardziej elastyczny – można go aktualizować, nie ruszając całej strategii.

Cel strategiczny 1. Kętrzyn przyjazny seniorom i osobom z niepełnosprawnościami

Kierunek 1.1. Usługi opiekuńcze i wytnieniowe w środowisku

Uruchomienie/rozszerzenie całotygodniowych usług opiekuńczych w domu (w tym „godziny szczytu” popołudniowo-weekendowe).

Teleopieka z czujnikami bezpieczeństwa i „przyciskiem życia” dla seniorów.

Realizacja programu Opieka Wytnieniowa

Usługi sąsiedzkie (mikrozlecenia) + mikrogranty dla wspólnot/NGO na „złotą rączkę” i drobne modyfikacje mieszkań (progi, poręcze).

Mobilny zespół pielęgnacyjno-rehabilitacyjny „dom–blisko” (fizjo/rehab. 60+), we współpracy z POZ (zlecenia na rehabilitację, usługi specjalistyczne)

Kierunek 1.2. Aktywność, transport i dostępność 60+

Rozszerzenie oferty KCSS (większa przepustowość, profilaktyka zdrowotna, kluby zainteresowań, wolontariat senioralny).

Mikrotransport „do zdrowia i urzędów” (minibus/door-to-door)

Cykl „Senior ONline” – szkolenia cyfrowe i bezpieczeństwo w internecie (oszustwa, e-recepty).

Rozwój mieszkań wspomaganych/treningowych dla seniorów.

Kierunek 1.3. Niezależne życie: asystencja, mieszkalnictwo wspomagane, praca

Realizacja Program Asystenta Osobistego OzN (AOON).

Rozszerzenie mieszkań wspomaganych (w tym treningowych) dla osób z niepełnosprawnościami i zaburzeniami psychicznymi (rotacyjność + wyjścia do najmu na rynku).

Program opieki wytnieniowej dla rodzin/opiekunów OzN.

Punkt informacji i nawigacji po systemie (orzekanie, świadczenia, dostępne usługi) – „jedno okienko” w MOPS.

Cel strategiczny 2. Silna rodzina, bezpieczne dzieci i młodzież – wsparcie, profilaktyka, przeciwdziałanie przemocy (także online)

Kierunek 2.1. Wsparcie dziecka i rodziny

Zwiększenie liczby asystentów rodziny i psychologów (dyżury osiedlowe/szkolne + szybkie ścieżki wsparcia).

Asystenci międzykulturowi.

Rozszerzenie Placówek Wsparcia Dziennego.

Program dla samotnych matek: mieszkania treningowe/interwencyjne + poradnictwo prawno-zawodowe + opieka nad dzieckiem.

„Powrót do rodziny” – intensywna praca z rodziną biologiczną i wsparcie pieczy zastępczej (rodziny pomocowe, mentoring).

Utrzymanie i rozwój dożywiania oraz pomocy rzeczowej (żywność/odzież) – powiązane z aktywizacją rodziców.

Kierunek 2.2. Uzależnienia i przemoc (w domu, w grupie rówieśniczej, w internecie) – profilaktyka + interwencja

Punkt Konsultacyjny (terapia uzależnień, współuzależnienia, przemoc) – szybkie wejście do terapii; kampanie dla rodziców.

Program „Szkoła bez przemocy” – mediacje rówieśnicze, edukacja o cyberprzemocy, patrole/prewencja we współpracy z Policją.

Streetworking młodzieżowy (newralgiczne podwórka/OSIEDLA), animacja sportu i kultury.

Ścieżki wsparcia dłużników alimentacyjnych – łączenie egzekucji z aktywizacją (KIS + PUP + CIS poradnictwo prawne).

Cel strategiczny 3. Zdrowie psychiczne w środowisku

Kierunek 3.1. Punktowe i mobilne wsparcie zdrowia psychicznego (dzieci, młodzież, dorośli)

Punkt Konsultacyjny (psycholog/psychoterapeuta/terapeuta uzależnień, mediator).

Zespół interwencji (kryzysy, wizyty domowe, wsparcie po hospitalizacji).

Grupy wsparcia dla opiekunów OzN i rodziców nastolatków (edukacja).

Cykl profilaktyczny w szkołach (stres, depresja, uzależnienia cyfrowe) + szybkie ścieżki konsultacji we współpracy ze szkołami i Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Kierunek 3.2. Koordynacja z systemem ochrony zdrowia

Współpraca z POZ/AOS (skierowania „od ręki”).

Szkolenia dla kadr pierwszego kontaktu (pracownicy socjalni) – rozpoznawanie kryzysów.

Mapowanie zasobów i kampania „gdzie po pomoc” (ulotki, strona, social media).

Monitoring obciążenia usług i regularne korekty oferty.

Cel strategiczny 4. Mieszkalnictwo i przeciwdziałanie bezdomności – „od ulicy do mieszkania”

Kierunek 4.1. Zapobieganie utracie mieszkania i rozwój zasobu

System wczesnego ostrzegania nt. zaległości czynszowych + mediacje i plan spłaty (zamiast eksmisji) – współpraca z KTBS, Wspólnotami i Spółdzielnią Mieszkaniową.

Zwiększenie puli mieszkań treningowych (m.in. dla samotnych matek).

Kierunek 4.2. Ścieżka „od ulicy do mieszkania”

Całoroczny streetworking (mapa miejsc, asysta do usług, redukcja szkód).

Sezonowa ogrzewalnia (grudzień–marzec) lub krótkoterminowy hostel interwencyjny (do 30 dni) – standardy, trzeźwość/bezpieczeństwo.

Ścieżki poradnictwa dla osób wychodzących z zakładów karnych/szpitali (plan mieszkaniowy + praca).

Cel strategiczny 5. Dochody, praca i aktywność

Kierunek 5.1. Aktywizacja zawodowa i rozwój przedsiębiorczości

Wzmocnienie KIS: reintegracja + kursy zawodowe z gwarancją stażu; wspólne nabory z PUP.

Program dla dłużników alimentacyjnych i długotrwale bezrobotnych: praca społecznie użyteczna → staż → zatrudnienie subsydiowane.

Mapowanie deficytów kadrowych w zakresie pomocy społecznej i dopasowanie szkoleń

Kierunek 5.2. Integracja świadczeń i pracy socjalnej z „aktywacją”

Kontrakty socjalne łączone z aktywizacją.

Poradnictwo budżetowe i przeciwdłużeniowe (media, czynsze) – łączenie z mediacjami mieszkaniowymi.

Cyfrowe kompetencje dla dorosłych (e-urzędy, e-bank, profil zaufany).

Cel strategiczny 6. Centrum Usług Społecznych, partnerstwa z NGO i profesjonalizacja kadr

Kierunek 6.1. Utworzenie/rozwój CUS i „jednego okienka”

CUS – model i uchwała: przygotowanie koncepcji CUS (zakres usług, struktura, budżet) i przeprowadzenie procedur utworzenia/przekształcenia.

Punkt Pierwszego Kontakt (PPK): wspólna recepcja/e-formularz zgłoszeń; analiza potrzeb i szybkie umawianie do specjalistów.

Indywidualny Plan Usług Społecznych (IPUS): obowiązkowy dla klientów wieloproblemowych; case manager prowadzi sprawę między instytucjami.

Roczny Plan Usług Społecznych: badanie potrzeb mieszkańców, priorytety, budżet i harmonogram usług (adopcja do budżetu miasta).

Kierunek 6.2. Partnerstwa i zlecenie usług NGO/PES (kontraktowanie efektów)

Zlecenie, streetworku, poradnictwa, teleopieki, asystentury OzN – stabilność finansowania i kadr.

Operatorzy osiedlowi: NGO jako lokalni operatorzy animacji/klubów sąsiedzkich w dzielnicach o najwyższych potrzebach.

Fundusz Innowacji Społecznych: mikrogranty na pilotaże (np. „bon na usługę społeczną”, mediacje mieszkaniowe, wsparcie cyfrowe seniorów).

Sieć wolontariatu kompetencyjnego: wolontariusze-specjaliści (prawnicy, psychologowie, mediatorzy, IT) rekrutowani z firm/uczelni.

Partnerstwa tematyczne: stałe fora (rodzina, bezdomność, zdrowie psychiczne, OzN) – wspólne procedury i szybkie ścieżki przekierowań.

Kierunek 6.3. Rozwój kadr MOPS/CUS (kompetencje, superwizja, dobrostan)

Profil kompetencji i ścieżki rozwoju: matryca ról (pracownik socjalny, asystent rodziny, streetworker, asystent mieszkaniowy) + plan szkoleń rocznych.

Superwizja i interwizje: miesięczne superwizje przypadków (przemoc, uzależnienia, kwartalne interwizje zespołowe).

Wzmocnienie Zespołu Interdyscyplinarnego (koordynacja spraw NK, superwizje, szkolenia).

Program antywypaleniowy: szkolenia z odporności psychicznej, konsultacje psychologiczne dla kadr.

Cyfryzacja pracy socjalnej: sprzęt mobilny, e-podpis, szablony IPUS, kolejkovanie i raportowanie „z terenu”.

Praktyki i staże: stała współpraca z uczelniami (pedagogika, praca socjalna, psychologia), program staży.

8. Prognoza zmian

Prognoza została opracowana w oparciu o dane statystyczne z diagnozy sytuacji miasta, analizy trendów w latach 2013–2024 oraz kierunki wynikające z dokumentów krajowych i regionalnych, w szczególności Strategii rozwoju usług społecznych (z perspektywą do 2035 r.) oraz Warmińsko-Mazurskiego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji. Obejmuje ona okres obowiązywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Kętrzyn 2026–2035.

Przyjęto założenie scenariusza „bazowego plus”: podstawowe procesy demograficzne i społeczne będą kontynuować dotychczasowe kierunki, a polityki krajowe i regionalne będą stopniowo wzmacniać rozwój usług środowiskowych oraz deinstytucjonalizację. Skala i tempo zmian w Kętrzynie będą zależały jednak od aktywności samorządu i partnerów lokalnych, w tym organizacji społecznych i podmiotów ekonomii społecznej.

Zmiany demograficzne i migracyjne

Najsilniejszym i najbardziej przewidywalnym trendem pozostanie starzenie się ludności. Już dziś Kętrzyn ma wyższy niż średnia krajowa odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (ok. 29,4% przy niższym udziale osób w wieku przedprodukcyjnym), co jednoznacznie wskazuje na proces demograficznego starzenia się miasta. Kontynuacja dotychczasowych tendencji – spadku liczby mieszkańców i odpływu młodych – oznacza, że w perspektywie 2035 r.:

- liczba ludności miasta będzie nadal maleć (choć tempo spadku może się nieco zmniejszyć),
- udział osób 60+ oraz 65+ będzie rósł,
- spadnie udział ludności w wieku produkcyjnym, co ograniczy lokalną bazę podatkową i zasób opiekunów naturalnych.

Utrzymywać się będzie ujemne saldo migracji, zwłaszcza wśród młodych dorosłych i osób w wieku produkcyjnym, szukających pracy i edukacji w większych ośrodkach. Możliwe są okresowe fale migracji zewnętrznych (uchodźcy, migranci zarobkowi), co będzie wymagało gotowości systemu do wsparcia integracyjnego, międzykulturowego i językowego.

Skutki dla usług społecznych:

- rosnący popyt na usługi opiekuńcze, wytnieniowe, zdrowotne i rehabilitacyjne dla seniorów,
- zwiększona liczba osób samotnych i niesamodzielnych, wymagających wsparcia środowiskowego,
- presja na rozwój mieszkań wspomaganych i dostosowania mieszkań (likwidacja barier, „złota rączka”).

Prognoza demograficzna jednoznacznie wzmacnia wagę celu dotyczącego Kętrzyna przyjaznego seniorom i osobom z niepełnosprawnościami oraz konieczność przejścia od modelu instytucjonalnego do środowiskowego.

Sytuacja rodzin, dzieci i młodzieży

W świetle diagnozy prawdopodobne jest utrzymanie się wieloczynnikowych trudności rodzin: niestabilne zatrudnienie, niskie dochody, zadłużenie, napięcia wychowawcze i przemoc w

części rodzin. Korzystanie z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej choroby i bezradności w sprawach opiekuńczo–wychowawczych pozostanie na relatywnie wysokim poziomie, choć jego struktura może się stopniowo zmieniać (mniej klasycznego bezrobocia, więcej nisko płatnej pracy).

Dla dzieci i młodzieży przewidywane są:

- utrzymujące się problemy emocjonalne i zdrowia psychicznego, wzmacniane przez presję szkolną, sytuację ekonomiczną rodzin i obecność mediów społecznościowych,
- wzrost znaczenia zjawisk ryzyka: cyberprzemoc, uzależnienia behawioralne, izolacja, epizody depresyjne,
- dalsza polaryzacja szans edukacyjnych – część młodzieży korzysta z mobilności, ale inna część pozostaje w sytuacji gorszego dostępu do kapitału kulturowego i wsparcia.

Jeśli działania profilaktyczne, asystenckie i środowiskowe nie zostaną istotnie wzmocnione, można oczekiwać wzrostu liczby rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty, zwiększenia obciążeń pieczy zastępczej oraz większego udziału młodych w grupie klientów pomocy społecznej. W scenariuszu wdrożenia strategii (rozwój streetworkingu, wsparcia psychologicznego, programów dla rodziców) możliwe jest ograniczenie wzrostu tych zjawisk i skrócenie czasu pozostawania rodzin w kryzysie.

Rynek pracy, dochody i ryzyko wykluczenia

Rynek pracy w Kętrzynie będzie podlegał zmianom wynikającym zarówno z trendów ogólnopolskich, jak i lokalnej struktury gospodarki. Diagnoza wskazuje na umiarkowany wzrost liczby podmiotów gospodarczych, ale nadal niższy poziom przedsiębiorczości i wynagrodzeń niż w skali kraju oraz podwyższone ryzyko bezrobocia w porównaniu z bardziej rozwiniętymi ośrodkami.

W perspektywie 2035 r. można zakładać:

- utrzymanie się niewielkiego, ale stałego segmentu długotrwale bezrobotnych oraz rodzin żyjących z niskopłatnych, niestabilnych form zatrudnienia,
- wzrost znaczenia zatrudnienia w usługach (w tym usługach społecznych, opiekuńczych i zdrowotnych),
- dalszą cyfryzację wielu usług i zawodów, co będzie premiować osoby o wyższych kompetencjach cyfrowych, a zagrażać wykluczeniem osobom starszym i części osób z niskimi kwalifikacjami.

W rezultacie ryzyko ubóstwa dochodowego może się utrzymywać, szczególnie w gospodarstwach domowych osób starszych, samotnych rodziców oraz rodzin z osobami z niepełnosprawnościami. Dla strategii oznacza to konieczność wzmacniania działań z obszaru reintegracji społeczno–zawodowej, wspierania KIS i PES oraz łączenia systemu świadczeń socjalnych z aktywizacją (kontrakty socjalne, programy dla dłużników alimentacyjnych, zatrudnienie wspierane).

Zdrowie, w tym zdrowie psychiczne

Starzenie się populacji oraz rosnąca liczba osób z chorobami przewlekłymi i niesamodzielnością będzie generować zwiększający się popyt na usługi opiekuńcze, rehabilitacyjne i pielęgnacyjne, zarówno w systemie ochrony zdrowia, jak i w systemie pomocy

społecznej. W regionie już dziś podkreśla się konieczność rozwoju usług środowiskowych i wsparcia opiekunów nieformalnych.

Prognozuje się, że:

- będzie rósł odsetek osób wymagających długotrwałej opieki i stałego monitoringu stanu zdrowia (w tym teleopieki),
- wzrośnie liczba opiekunów rodzinnych przeciążonych obowiązkami i zagrożonych wypaleniem,
- utrzyma się wysokie zapotrzebowanie na wsparcie w kryzysach psychicznych, zarówno wśród dorosłych, jak i młodzieży – przy nadal ograniczonej dostępności świadczeń psychiatrycznych i psychologicznych w sektorze zdrowia.

W scenariuszu braku zmian może to prowadzić do pogłębiania się problemów, wzrostu hospitalizacji i narastania kosztów systemu ochrony zdrowia. W scenariuszu wdrażania strategii przewidywany jest rozwój środowiskowego wsparcia zdrowia psychicznego (punkty konsultacyjne, poradnictwo, współpraca z POZ, edukacja zdrowotna), co pozwoli części problemów wychwytywać wcześniej i ograniczać ich eskalację.

Mieszkalnictwo i bezdomność

W obszarze mieszkaniowym należy się spodziewać utrzymania niedostosowania części zasobu mieszkaniowego do potrzeb społecznych – szczególnie osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz rodzin o niskich dochodach. Diagnoza oraz Gminny Program Rewitalizacji wskazują na koncentrację problemów mieszkaniowych na wybranych osiedlach oraz wyzwania związane z technicznym stanem zasobów i zadłużeniem czynszowym.

Prognozuje się:

- utrzymanie liczby gospodarstw domowych zagrożonych utratą mieszkania z powodu zadłużenia,
- niewielką, ale stałą grupę osób doświadczających bezdomności (w tym tzw. bezdomność ukrytą),
- rosnące potrzeby w zakresie mieszkań chronionych, wspomaganych i treningowych dla osób wychodzących z DPS, pieczy zastępczej, bezdomności oraz rodzin w kryzysie.

Jeśli nie zostanie stworzony pełny „ciąg wsparcia od ulicy do mieszkania” – ze streetworkingiem, ogrzewalnią/hostelem interwencyjnym, mieszkaniem socjalnym - ryzyko utrwalenia bezdomności i dziedziczenia problemów mieszkaniowych pozostanie wysokie. Wdrażanie instrumentów mieszkaniowych może ten trend ograniczyć.

Kapitał społeczny i organizacje pozarządowe

Diagnoza sektora organizacji społecznych w Kętrzynie pokazuje rosnącą liczbę NGO i obecność podmiotów ekonomii społecznej, ale jednocześnie ograniczone warunki do stabilnego rozwoju – niestabilne źródła finansowania, słaba baza lokalowa, zależność od krótkich projektów, niewystarczające zatrudnienie stałej kadry.

W perspektywie 2035 r. można przewidywać:

- dalszy wzrost liczby organizacji, szczególnie w obszarach kultury, sportu, edukacji nieformalnej i integracji społecznej,
- częściowe „wypalenie” części najmniejszych podmiotów, które nie uzyskają stabilnego finansowania,
- stopniowy rozwój podmiotów ekonomii społecznej, w tym CIS/klubów i przedsiębiorstw społecznych, jeśli zostaną wprowadzone mechanizmy zlecania usług oraz stosowania klauzul społecznych.

Zdolność NGO/PES do świadczenia usług społecznych – w rozumieniu ustawy o CUS – będzie rosła nierównomiernie. Najszybciej rozwijać się mogą organizacje działające w obszarach:

- kultury, sportu i turystyki,
- aktywności obywatelskiej i animacji społeczności lokalnej,
- wsparcia rodzin, dzieci i osób z niepełnosprawnościami (tam, gdzie już dziś prowadzone są działania).

Bez wsparcia rozwojowego (dotacje instytucjonalne, szkolenia, doradztwo, partnerstwa z JST) trudno oczekiwać, by organizacje wchodziły masowo w bardziej wymagające segmenty usług (opieka długoterminowa, mieszkalnictwo wspomagane, specjalistyczne usługi opiekuńcze). Zastosowanie rozwiązań zalecanych w dokumentach krajowych i regionalnych – np. zlecane usług w formule wieloletniej, rozwój CUS jako koordynatora usług, budowa lokalnych partnerstw publiczno-społecznych – może stopniowo zwiększać zarówno potencjał organizacji, jak i ich realny udział w realizacji usług społecznych.

Rozwój systemu usług społecznych i deinstytucjonalizacja

Na poziomie systemowym prognozuje się kontynuację kierunku deinstytucjonalizacji usług społecznych – od dużych placówek całodobowych i koncentracji świadczeń pieniężnych do sieci usług środowiskowych, zindywidualizowanych, dostępnych w miejscu zamieszkania. Jest to jednoznacznie wskazane w dokumentach krajowych i regionalnych, a także w Warmińsko-Mazurskim Planie Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji.

W praktyce dla Kętrzyna oznacza to, że w latach 2026–2035:

- będzie rosła oczekiwania co do koordynacji usług – rola CUS/MOPS jako „jednego okienka” stanie się normą,
- zwiększy się presja na rozwój usług opiekuńczych w domu, opieki wytechnieniowej, usług sąsiedzkich i wolontariatu,
- wzmocniona zostanie rola standardów usług, monitoringu i wskaźników rezultatu,
- będzie rosło znaczenie współpracy międzysektorowej (samorząd – zdrowie – edukacja – NGO – służby mundurowe).

Jeżeli miasto nie dostosuje struktury i sposobu działania systemu usług społecznych do tych kierunków, istnieje ryzyko, że część środków zewnętrznych (zwłaszcza europejskich) nie będzie mogła być efektywnie wykorzystana, a mieszkańcy będą korzystać z mniej dostępnych, droższych i mniej elastycznych form wsparcia (głównie instytucjonalnych).

Podsumowując, prognoza zmian potwierdza, że w horyzoncie 2026–2035 Kętrzyn będzie mierzył się z narastającym starzeniem ludności, utrzymującym się ryzykiem wykluczenia

ekonomicznego i mieszkaniowego, rosnącymi potrzebami w zakresie zdrowia psychicznego oraz koniecznością przekształcenia systemu usług społecznych w kierunku środowiskowym. Jednocześnie widoczny jest potencjał podmiotów ekonomii społecznej – organizacji pozarządowych, który przy odpowiednim wsparciu i stabilnych zasadach współpracy może zostać wykorzystany do budowy lokalnego ekosystemu usług społecznych odpowiadającego na te wyzwania. Dzięki temu realizacja przyjętych celów strategicznych ma realną szansę ograniczyć negatywne skutki obserwowanych trendów i wzmocnić odporność społeczną miasta.

9. Sposób realizacji i ramy finansowe

9.1. Podmiot wiodący i koordynacja

Wiodącym podmiotem odpowiedzialnym za realizację Strategii jest Gmina Miejska Kętrzyn, reprezentowana przez Burmistrza Miasta, przy czym funkcję operacyjnego koordynatora wdrażania pełni Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kętrzynie (MOPS), także w perspektywie możliwego uruchomienia Centrum Usług Społecznych.

Do zadań MOPS należeć będzie w szczególności:

- koordynacja prac nad wdrażaniem celów, kierunków i działań Strategii,
- przygotowywanie rocznych i wieloletnich planów operacyjnych wdrażania,
- zbieranie danych do wskaźników, monitoring i raportowanie,
- animowanie współpracy międzyinstytucjonalnej i partnerskiej z NGO,
- przygotowywanie propozycji aktualizacji Strategii i dokumentów wykonawczych.

Kluczowi interesariusze

Do najważniejszych interesariuszy wdrażania Strategii należą:

Jednostki organizacyjne gminy: MOPS (koordynator), placówki oświatowe (przedszkola, szkoły), Kętrzyńskie Centrum Kultury, jednostki sportu i rekreacji, Środowiskowy Dom Samopomocy w Kętrzynie, Centrum Opiekuńczo- Mieszkalne – *Kętrzyński Dom Wsparcia*, miejskie jednostki mieszkaniowe i komunalne.

Instytucje powiatowe i ponadlokalne: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Dom Pomocy Społecznej, podmioty lecznicze (POZ, AOS, szpital),

Sektor społeczny i ekonomii społecznej: organizacje pozarządowe działające w obszarze usług społecznych, podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społeczne, grupy nieformalne, rady rodziców, rady seniorów, młodzieżowe rady.

Inni partnerzy:

- parafie i wspólnoty wyznaniowe,
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe,
- lokalni przedsiębiorcy,
- mieszkańcy – odbiorcy usług i współtwórcy działań.

Każdy z interesariuszy pełni odrębną, uzupełniającą się rolę: od planowania, przez realizację usług, po udział w konsultacjach, monitoring i ewaluacji Strategii.

9.2. Zasady realizacji Strategii

Realizacja Strategii opiera się na następujących zasadach:

Podmiotowość i godność – w centrum działań znajduje się mieszkaniec, jego potrzeby i potencjał, a pomoc ma charakter wzmacniający, a nie zastępujący.

Pomocniczość i deinstytucjonalizacja – w pierwszej kolejności wspierane są rozwiązania środowiskowe (dom, sąsiedztwo, społeczność lokalna), przy minimalizacji pobytu w instytucjach całodobowych, jeśli nie jest to niezbędne.

Partnerstwo i współpraca międzysektorowa – gmina, instytucje publiczne, NGO, PES, biznes i mieszkańcy współpracują przy planowaniu, realizacji i monitoringu działań, dzieląc się odpowiedzialnością i zasobami.

Partycypacja społeczna – mieszkańcy, w tym osoby korzystające z usług, włączani są w procesy konsultacji, współprojektowania usług, oceny ich jakości i efektów.

Dostępność i równość szans – działania uwzględniają potrzeby osób z niepełnosprawnościami, seniorów, rodzin w kryzysie, dzieci i młodzieży, migrantów, zapewniając możliwie równy dostęp do usług.

Efektywność i racjonalność – środki publiczne i zewnętrzne są wykorzystywane w sposób celowy, przemyślany, z orientacją na trwały efekt (rezultaty społeczne), a nie wyłącznie na realizację pojedynczych projektów.

Uczenie się i oparcie na danych – działania są projektowane i modyfikowane w oparciu o diagnozę, monitoring, doświadczenia praktyczne i ewaluacje oraz dobre praktyki z innych samorządów.

Narzędzia wdrażania

Realizacja Strategii odbywać się będzie poprzez:

Roczne plany wdrażania Strategii, przygotowywane przez MOPS we współpracy z partnerami, zawierające listę konkretnych działań/projektów, odpowiedzialnych jednostek, wskaźniki oraz harmonogram.

Programy sektorowe i lokalne polityki (np. programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, programy na rzecz osób z niepełnosprawnościami, programy wspierania rodziny), powiązane z celami Strategii.

Zlecanie zadań publicznym organizacjom pozarządowym, w tym możliwie w formułach wieloletnich, zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Projekty finansowane ze środków zewnętrznych (fundusze europejskie, krajowe, regionalne), które będą narzędziem wdrażania kluczowych działań inwestycyjnych i usługowych.

Standardy usług społecznych, wypracowane i przyjmowane stopniowo w obszarach kluczowych (np. usługi opiekuńcze, mieszkalnictwo wspomagane, wsparcie zdrowia psychicznego).

9.3. Monitoring, sprawozdawczość i ewaluacja

Monitoring

Monitoring zapisów Strategii ma na celu ocenę stopnia realizacji działań założonych w Strategii w danym momencie czasu, weryfikację zgodności osiągniętych celów z założeniami, a także korygowanie działań, w sytuacji gdy nie przynoszą one zamierzonych efektów lub w sytuacji wystąpienia zmian uniemożliwiających lub utrudniających ich realizację. Monitoring będzie pozwalał także na wcześniejszą diagnozę barier mogących mieć wpływ na realizację działań.

Monitoring realizacji zapisów Strategii będzie prowadzony w trybie corocznym.

MOPS, jako koordynator Strategii, prowadzi bieżący monitoring realizacji w oparciu o system wskaźników. Raz w roku przygotowywane będzie sprawozdanie z realizacji Strategii, przedstawiane Burmistrzowi i Radzie Miejskiej oraz publikowane w formie dostępnej dla mieszkańców.

Podstawowy monitoring realizacji Strategii będzie odbywał się na poziomie operacyjnym, każdego roku, poprzez opis stanu realizacji zaplanowanych działań dla każdego z kierunków działań i celów, z podaniem następujących informacji:

- co zostało wykonane,
- jakie są/były bariery związane z realizacją danego działania.

Ewaluacja

Ewaluacja będzie prowadzona na etapie mid-term i ex-post. Ewaluacja dotyczy realizacji Strategii oraz oceny jej wpływu na wszelkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego.

Ewaluację mid-term należy zrealizować w 2030 roku. Ewaluacja ma za zadanie stwierdzić czy Strategia spełnia oczekiwania i realizuje założone wskaźniki rezultatu.

Ewaluację ex-post należy zrealizować w 2035 roku. Ten rodzaj ewaluacji ma za zadanie stwierdzić czy Strategia spełniła oczekiwania i zrealizowano założone wskaźniki rezultatu. Może być także elementem przygotowania nowej Strategii na lata 2035+. W ramach ewaluacji ex-post zaleca się przeprowadzenie analiz i badań w formie zbliżonej do badań wykonanych na etapie przygotowania Strategii, chyba że istotnie zmieniają się uwarunkowania funkcjonowania miasta.

Burmistrz na potrzeby ewaluacji mid-term i ex-post powoła Zespół Ewaluacyjny, w skład którego wejdą reprezentanci Urzędu Miasta, MOPS i wybranych jednostek organizacyjnych oraz reprezentanci lokalnych interesariuszy: organizacji pozarządowych, biznesu, lokalni liderzy społeczni.

Aktualizacja dokumentu będzie dokonywana w przypadku, gdy taka potrzeba zostanie określona, na podstawie monitorowania, ewaluacji lub oczekiwań grup interesariuszy.

Tabela 57. Lista wskaźników

L.p.	Wskaźnik	Opis, źródło, uzasadnienie
1	Liczba mieszkańców miasta Kętrzyn	Definicja: liczba ludności zameldowanej / wg faktycznego miejsca zamieszkania. Źródło: BDL GUS. Uzasadnienie wskaźnika: ogólne tło – spadek liczby mieszkańców wpływa na popyt na usługi społeczne, szkoły, infrastrukturę.
2	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem	Definicja: % osób 65+ w populacji. Źródło: BDL GUS. Uzasadnienie wskaźnika: pokazuje skalę starzenia się miasta i rosnące obciążenie systemu usług opiekuńczych, zdrowotnych, mieszkaniowych.
3	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	Definicja: urodzenia żywe minus zgony na 1000 mieszkańców. Źródło: BDL GUS. Uzasadnienie wskaźnika: syntetyczny wskaźnik kondycji demograficznej; mocno powiązany z przyszłym popytem na usługi edukacyjne i opiekuńcze.
4	Saldo migracji na 1000 mieszkańców (ogółem)	Definicja: różnica między zameldowaniami i wymeldowaniami na 1000 mieszkańców. Źródło: BDL GUS, Monitor Rozwoju Lokalnego. Uzasadnienie wskaźnika: pokazuje atrakcyjność miasta; odpływ młodych dorosłych bezpośrednio przekłada się na rynek pracy i strukturę wieku.
5	Saldo migracji osób w wieku 15–39 lat na 1000 mieszkańców	Definicja: jak wyżej, ale w kluczowym wieku edukacyjno-zawodowym. Uzasadnienie wskaźnika: wrażliwy wskaźnik „ucieczki potencjału” – bardzo ważny dla długofalowej żywotności miasta.
6	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym	Definicja: liczba bezrobotnych / liczba osób w wieku produkcyjnym. Źródło: PUP (statystyka powiatowa), BDL GUS. Uzasadnienie wskaźnika: podstawowy barometr sytuacji na rynku pracy, szczególnie ważny w miastach OSI.
7	Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	Definicja: osoby bez pracy 12 miesięcy+ / wszyscy bezrobotni. Źródło: PUP. Uzasadnienie wskaźnika: im wyższy, tym większe ryzyko trwałego wykluczenia i potrzeby intensywniejszych usług reintegracyjnych.

L.p.	Wskaźnik	Opis, źródło, uzasadnienie
8	Liczba rodzin / osób objętych pomocą społeczną na 1000 mieszkańców	Definicja: liczba rodzin lub osób, którym przyznano świadczenia pieniężne lub niepieniężne / 1000 mieszkańców. Źródło: sprawozdawczość MOPS (np. SRPS, sprawozdania roczne). Uzasadnienie wskaźnika: ogólny wskaźnik skali problemów bytowych i społecznych.
9	Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności lub długotrwałej choroby	Definicja: liczba osób/rodzin, gdzie głównym powodem przyznania świadczenia jest niepełnosprawność/choroba / wszyscy świadczeniobiorcy. Źródło: MOPS. Uzasadnienie wskaźnika: pokazuje obciążenie systemu przez potrzeby zdrowotne i opiekuńcze.
10	Liczba miejsc w usługach środowiskowych na 1000 osób w danej grupie (można liczyć jako sumę kilku podwskaźników)	Definicja (przykładowo): — miejsca w klubach seniora / 1000 osób 60+ — miejsca w ŚDS / 1000 osób z niepełnosprawnościami — miejsca w PWD / 1000 dzieci 7–17 lat. Źródło: jednostki miejskie, MOPS, organizacje prowadzące placówki. Uzasadnienie wskaźnika: odnosi rozwój usług deinstytucjonalnych do rzeczywistej populacji potrzebujących.
11	Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	Definicja: liczba dzieci w przedszkolach / liczba dzieci w wieku 3–5 lat. Źródło: System Informacji Oświatowej, BDL GUS. Uzasadnienie wskaźnika: kluczowy wskaźnik równości szans edukacyjnych i możliwości godzenia pracy z opieką.
12	Wyniki egzaminu ósmoklasisty – średni wynik procentowy z języka polskiego i matematyki	Definicja: średni wynik szkół w mieście vs powiat/województwo/kraj. Źródło: CKE / OKE, System Informacji Oświatowej. Uzasadnienie wskaźnika: „twardy” wskaźnik jakości edukacji i kapitału ludzkiego.
13	13. Liczba czynów stwierdzonych przez policję na 1000 mieszkańców (z możliwością wyodrębnienia przemocy domowej)	Definicja: przestępstwa ogółem / 1000 mieszkańców; ew. liczba „Niebieskich Kart” / 1000 mieszkańców. Źródło: SEWiK / policja / MOPS. Uzasadnienie wskaźnika: obraz bezpieczeństwa społecznego, punkt odniesienia dla działań profilaktycznych i interwencyjnych.

L.p.	Wskaźnik	Opis, źródło, uzasadnienie
14	14. Liczba organizacji pozarządowych aktywnie działających w obszarze usług społecznych na 10 tys. mieszkańców	Definicja: NGO, które w danym roku prowadziły działalność lub realizowały zadania publiczne / 10 tys. mieszkańców. Źródło: rejestry miejskie, sprawozdania z współpracy z NGO, ewidencje OWES. Uzasadnienie wskaźnika: wskaźnik kapitału społecznego i potencjału do zlecania usług społecznych.
15	15. Frekwencja w wyborach samorządowych / parlamentarnych	Definicja: udział głosujących w ogóle uprawnionych. Źródło: PKW (dane miejscowe). Uzasadnienie wskaźnika: prosta, ale mocna miara partycypacji obywatelskiej i zaufania do instytucji.
16	16. Średnie wydatki gminy na pomoc społeczną, rodzinę i pozostałe zadania z zakresu polityki społecznej na 1 mieszkańca	Definicja: wydatki / liczba mieszkańców. Źródło: sprawozdania budżetowe, BDL GUS. Uzasadnienie wskaźnika: pokazuje skalę zaangażowania finansowego samorządu (i efektywną „pojemność” systemu).
17	17. Odsetek mieszkańców oceniających jakość życia w Kętrzynie jako dobrą lub bardzo dobrą	Definicja: %, na podstawie badań ankietowych (np. co 2–3 lata). Źródło: lokalne badania społeczne prowadzone przez miasto / MOPS. Uzasadnienie wskaźnika: miękki, ale bardzo istotny wskaźnik pokazujący, jak mieszkańcy subiektywnie odczuwają efekty polityki społecznej.

Źródło: opracowanie własne.

System monitoringu i ewaluacji Strategii opiera się na regularnym śledzeniu zmian wybranych wskaźników rozwoju społecznego oraz ich interpretacji na tle jednostek porównawczych. Podstawą jest obserwacja zarówno dynamiki wewnętrznej (zmiany w czasie w Kętrzynie), jak i pozycji miasta względem otoczenia.

Monitoring i ewaluacja prowadzone są w oparciu o zestaw wskaźników ilościowych, pozyskiwanych w szczególności z: Banku Danych Lokalnych GUS, powiatowego urzędu pracy, sprawozdawczości MOPS, systemów oświatowych, danych budżetowych miasta oraz okresowych badań społecznych.

Analiza wskaźników ma charakter relatywny: w każdym roku oceny wartości uzyskane dla Kętrzyna porównywane powinny być z odpowiednimi wartościami dla:

- powiatu kętrzyńskiego,
- grupy miast o zbliżonej wielkości i charakterystyce funkcjonalnej,
- województwa warmińsko-mazurskiego,
- kraju.

Dane ilościowe uzupełniane są badaniami jakościowymi, obejmującymi w szczególności: konsultacje z kluczowymi interesariuszami, wywiady grupowe, panele eksperckie oraz badania ankietowe mieszkańców.

Ewaluacja mid-term

Ewaluacja śródkresowa prowadzona jest w połowie okresu obowiązywania Strategii. Obejmuje ona analizę trendów wskaźników za kilka ostatnich lat oraz zmiany pozycji Kętrzyna na tle jednostek porównawczych.

W wyniku ewaluacji śródkresowej identyfikowane są obszary:

- wyraźnej poprawy pozycji miasta,
- stabilizacji (utrzymywania się wyników zbliżonych do otoczenia),
- narastających deficytów (pogarszania pozycji na tle otoczenia).

Komponent ilościowy uzupełniany jest badaniami jakościowymi, w szczególności:

- konsultacjami z przedstawicielami jednostek miejskich, organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej, instytucji rynku pracy, edukacji i ochrony zdrowia,
- oceną funkcjonowania wybranych usług społecznych z perspektywy ich odbiorców.

Wnioski z ewaluacji mid-term mogą stanowić podstawę aktualizacji planu realizacji Strategii, w tym modyfikacji priorytetów lub narzędzi interwencji.

Ewaluacja końcowa

Ewaluacja końcowa prowadzona jest po zakończeniu okresu obowiązywania Strategii. Obejmuje porównanie pozycji Kętrzyna w kluczowych wskaźnikach na początku i na końcu okresu realizacji dokumentu.

Ocenie podlega w szczególności:

- kierunek i skala zmian wskaźników w Kętrzynie,
- zmiana pozycji miasta na tle powiatu, miast podobnych, województwa i kraju,
- spójność obserwowanych zmian z założonymi kierunkami działań w Strategii.

W ramach części jakościowej formułowana jest ocena skuteczności i adekwatności przyjętych rozwiązań, z perspektywy kluczowych interesariuszy oraz odbiorców usług społecznych.

Wyniki ewaluacji końcowej stanowią podstawę do przygotowania kolejnej edycji Strategii oraz innych dokumentów planistycznych miasta.

Uzasadnienie przyjętego podejścia ewaluacyjnego

W ostatnich latach obserwuje się znaczącą dynamikę zmian uwarunkowań społeczno-gospodarczych, wpływających bezpośrednio na sytuację mieszkańców oraz funkcjonowanie systemu usług społecznych. Dotyczy to m.in.:

- częstych zmian w systemie świadczeń socjalnych i rodzinnych, skutkujących zmianą struktury klientów pomocy społecznej oraz poziomów dochodów gospodarstw domowych,
- występowania zjawisk o charakterze kryzysowym (pandemia, kryzysy migracyjne, wojna w Ukrainie, wysoka inflacja), oddziałujących na rynek pracy, zdrowie, bezpieczeństwo socjalne i migracje ludności,

- ewolucji rozwiązań prawnych i finansowych dotyczących zadań jednostek samorządu terytorialnego oraz źródeł ich finansowania.

W tak ukształtowanym otoczeniu formułowanie sztywnych wartości docelowych dla wskaźników (np. obniżenie udziału klientów pomocy społecznej do określonego poziomu w konkretnym roku) obarczone jest wysokim ryzykiem utraty aktualności i realności. Zmiana zasad kwalifikowania świadczeń, redefinicja zadań samorządu czy ogólnokrajowy kryzys społeczno-gospodarczy mogą w krótkim czasie istotnie zmienić kierunek i skalę zmian wskaźników, niezależnie od działań podejmowanych przez miasto.

Silne powiązanie logiki realizacji Strategii z osiągnięciem z góry zadanych wartości liczbowych może prowadzić do:

- koncentracji na działaniach przynoszących szybki efekt statystyczny, kosztem procesów wymagających czasu, lecz istotnych z punktu widzenia trwałej zmiany społecznej,
- unikania interwencji, które krótkookresowo mogą powodować wzrost wartości niektórych wskaźników (np. wzrost liczby ujawnionych przypadków przemocy w związku z intensyfikacją działań profilaktycznych i poprawą identyfikacji zjawiska), przy jednoczesnej poprawie bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców.

Przyjęcie podejścia relatywnego – opartego na porównaniu sytuacji Kętrzyna z otoczeniem – sprzyja koncentracji na rzeczywistej poprawie funkcjonowania systemu usług społecznych, a nie wyłącznie na „wyniku statystycznym”.

Zastosowanie porównań w ujęciu przestrzennym i czasowym pozwala uzyskać szereg korzyści.

Rzetelną ocenę pozycji miasta.

Zamiast odnosić się do arbitralnie określonej wartości docelowej, ocenia się, czy Kętrzyn poprawia swoją pozycję względem jednostek porównawczych, utrzymuje ją, czy ją traci. Umożliwia to identyfikację obszarów, w których miasto rozwija się szybciej, wolniej lub w tempie zbliżonym do otoczenia.

Większą odporność na zmiany systemowe.

W sytuacji, gdy określone zjawisko (np. spadek dzietności, wzrost bezrobocia, wzrost udziału osób starszych) ma charakter ogólnokrajowy, porównanie pozwala na ocenę, czy Kętrzyn doświadcza tych tendencji w stopniu większym czy mniejszym niż inne jednostki. Tym samym wpływ czynników niezależnych od miasta jest częściowo neutralizowany na etapie interpretacji wyników.

Lepszą identyfikację dobrych praktyk

Analiza pozycji Kętrzyna na tle miast o podobnym profilu ułatwia identyfikowanie samorządów osiągających lepsze rezultaty w wybranych obszarach (np. deinstytucjonalizacja usług społecznych, aktywizacja zawodowa, rozwój usług środowiskowych). Stanowi to punkt wyjścia dla transferu rozwiązań i uczenia się od innych jednostek.

Przejrzystość i komunikatywność

Wyniki przedstawiane w formie porównań relatywnych (np. „miasto poprawiło swoją pozycję z dolnego do środkowego przedziału wśród miast podobnych pod względem dostępności usług dla seniorów”) są czytelne dla mieszkańców, radnych oraz partnerów społecznych i gospodarczych. Ułatwia to budowanie zrozumienia dla przyjętej polityki oraz poparcia dla jej kontynuacji.

Spójność z logiką deinstytucjonalizacji i zarządzania strategicznego

Przyjęte podejście jest zgodne z tendencjami w krajowej polityce społecznej, w szczególności z:

- naciskiem na deinstytucjonalizację usług społecznych i rozwój usług środowiskowych, gdzie kluczowe jest obserwowanie kierunku i dynamiki zmian,
- wymogiem elastycznego reagowania na zmieniające się potrzeby mieszkańców i uwarunkowania zewnętrzne,
- rosnącą rolą porównań między jednostkami samorządu terytorialnego jako narzędzia oceny efektywności polityk publicznych.

Podejście relatywne, łączące analizę wskaźników z oceną jakościową, pozwala na zachowanie równowagi między wymiarem ilościowym (mieralne efekty działań) i jakościowym (zmiana sposobu funkcjonowania systemu, dostępność i adekwatność usług z perspektywy mieszkańców). Dzięki temu system monitoringu i ewaluacji pozostaje zarówno użytecznym narzędziem zarządzania strategicznego, jak i elastycznym mechanizmem reagowania na dynamicznie zmieniające się otoczenie.

9.4. Finansowanie

W Strategii określono cele strategiczne oraz kierunki działań do 2035 roku. W celu realizacji zamierzeń niezbędne jest zabezpieczenie i pozyskanie stosownych środków finansowych. Podstawowym źródłem finansowania będzie budżet gminy. Jednak efektywność prowadzenia polityki rozwoju wymaga wykorzystania źródeł zewnętrznych.

Planowane do wykorzystania środki dotyczą następujących różnych źródeł finansowania:

- środki własne gminy,
- środki innych samorządów, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych,
- środki europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego/Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności,
- inne unijne fundusze, programy, inicjatywy np. norweski mechanizm finansowy, mechanizm finansowy EOG, programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej, FENIKS, inne,
- Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności,
- środki funduszy celowych, np. Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, PFRON-u, innych,
- granty z Banku Ochrony Środowiska i Banku Gospodarstwa Krajowego,
- środki pochodzące z budżetu państwa,

- środki jednostek organizacyjnych gminy,
- środki sektora prywatnego, w tym w ramach formuły partnerstwa publiczno-prywatnego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne zwrotne instrumenty finansowe,
- inne.

Przy planowaniu finansów zakłada się stopniowe przesuwanie ciężaru z kosztów instytucjonalnych na rozwój usług środowiskowych, zgodnie z logiką deinstytucjonalizacji.

10. Zgodność Strategii z dokumentami wyższego rzędu

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Kętrzyn na lata 2026–2035 jest spójna z głównymi krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi, które wyznaczają kierunki rozwoju usług społecznych oraz procesu deinstytucjonalizacji.

Dokumenty krajowe

Strategia wpisuje się w założenia „Strategii rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)”, która definiuje deinstytucjonalizację jako długotrwały proces przechodzenia od usług całodobowych do usług środowiskowych, realizowanych jak najbliżej miejsca zamieszkania osoby potrzebującej. Cele i kierunki działań kętrzyńskiej Strategii – rozwój usług opiekuńczych i wytnienionych w domu, mieszkań wspomaganych i treningowych, wsparcia zdrowia psychicznego w środowisku, placówek wsparcia dziennego oraz „ciągu wsparcia od ulicy do mieszkania” – bezpośrednio realizują te priorytety.

Projekt jest zgodny z Ogólnopolskimi wytycznymi tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych, które wskazują m.in.:

- priorytet rozwoju usług w społeczności lokalnej przed usługami stacjonarnymi,
- rozwój mieszkań wspomaganych i treningowych,
- otwarcie instytucji stacjonarnych na świadczenie usług w środowisku,
- budowę partnerstw publiczno-społecznych i wykorzystanie potencjału podmiotów ekonomii społecznej.

Wszystkie te elementy są fundamentem przyjętej struktury celów – od wsparcia seniorów i osób z niepełnosprawnościami, przez mieszkalnictwo wspomagane, po włączanie NGO w realizację usług społecznych i wzmocnienie kadr MOPS.

Strategia realizuje również wymogi ustawowe dotyczące treści strategii rozwiązywania problemów społecznych (diagnoza, prognoza, cele, kierunki, system realizacji, wskaźniki) oraz wskazany w wytycznych postulat oparcia lokalnych planów na rzetelnej diagnozie potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej oraz na analizie zdolności organizacji społecznych do świadczenia usług społecznych.

Dokumenty regionalne – wojewódzkie

Strategia jest spójna z Warmińsko-Mazurskim Planem Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023–2025, który definiuje regionalne cele: rozwój usług społecznych i zdrowotnych w środowisku lokalnym, powiązanie źródeł finansowania (w tym funduszy europejskich) z celami usługowymi oraz koordynację działań różnych departamentów i partnerów.

W szczególności Strategia Kętrzyna realizuje priorytety planu wojewódzkiego dotyczące:

- rozwoju opieki długoterminowej świadczonej w miejscu zamieszkania (usługi opiekuńcze, rehabilitacyjne, pielęgniarstwo, wsparcie opiekunów),
- rozwoju usług dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego, w tym szkoleń i superwizji dla kadr pracujących w środowisku,

- rozwoju usług dla osób w kryzysie bezdomności: streetworking, placówki interwencyjne, mieszkania wspomagane, specjalistyczne poradnictwo, wzmacnianie kompetencji kadr,
- zlecania części usług społecznych podmiotom ekonomii społecznej i oparcia projektów na partnerstwie publiczno-społecznym.

Wpisuje się także w logikę monitoringu określoną w Planie – m.in. poprzez rozwój mieszkań wspomaganych, tworzenie miejsca koordynacji usług społecznych (MOPS/CUS) oraz wzmocnienie systemu wsparcia dziecka i rodziny.

Strategia uwzględnia również wnioski i rekomendacje Planów i wytycznych dotyczących zwiększenia dostępności usług w obszarze bezdomności, uzależnień, pieczy zastępczej oraz integracji cudzoziemców.

Strategia rozwoju województwa i programy branżowe

W Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2030 Kętrzyn jest wskazany jako miasto OSI „miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze”, wymagające zintegrowanej interwencji w sferze społecznej, gospodarczej i infrastrukturalnej.

Cele kętrzyńskiej Strategii – ograniczanie skutków depopulacji, wzmacnianie kapitału społecznego, poprawa jakości usług społecznych, przeciwdziałanie wykluczeniu i bezrobociu, rozwój ekonomii społecznej – są bezpośrednią odpowiedzią na te priorytety. Wzmacnianie lokalnych usług społecznych i potencjału PES wpisuje się w wojewódzki postulat inwestycji w zasoby ludzkie i integrację społeczną jako warunek rozwoju obszarów problemowych.

Strategia jest także zgodna z regionalnymi programami dotyczącymi ekonomii społecznej i PES, które podkreślają: potrzebę zlecania usług społecznych podmiotom ekonomii społecznej, budowę partnerstw publiczno-społecznych oraz rozwój PES w obszarze usług opiekuńczych, integracyjnych i reintegracyjnych. Kętrzyn realizuje te kierunki poprzez włączenie organizacji społecznych do systemu usług społecznych jako stałych partnerów (nie tylko beneficjentów konkursów dotacyjnych), rozwój ich zdolności organizacyjnych oraz przewidywanie zlecania im części zadań.

Podsumowanie

Strategia Kętrzyna rozwija lokalne odpowiedzi na problemy zdiagnozowane w mieście w ramach tej samej logiki, którą wyznaczają dokumenty krajowe i regionalne: priorytet środowiskowych usług społecznych, deinstytucjonalizacja, silniejsza rola CUS/MOPS jako koordynatora, włączenie PES, budowa mieszkań wspomaganych i rozwój usług dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego, bezdomności oraz dla rodzin z dziećmi. Dzięki temu gmina zyskuje nie tylko spójny kierunek polityki społecznej, ale i solidną podstawę do ubiegania się o środki krajowe i europejskie przeznaczane na rozwój usług społecznych i deinstytucjonalizację.

Spis tabel i rysunków

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie powiatu kętrzyńskiego w województwie warmińsko-mazurskim (A) i miasta Kętrzyn w powiecie kętrzyńskim (B)	6
Rysunek 2. Saldo migracji na 1000 ludności	8
Rysunek 3. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	9
Rysunek 4. Liczba mieszkańców w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców	10
Rysunek 5. Ludność w wieku 70 i powyżej na 1000 mieszkańców	10
Rysunek 6. Saldo migracji osób w wieku 15-39 lat na 1000 mieszkańców	11
Rysunek 7. Współczynnik skolaryzacji brutto dla poziomu szkoły podstawowej.....	12
Rysunek 8. Wyniki egzaminu 8-klasisty w 2025 r. [%].....	12
Rysunek 9. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w stosunku do liczby dzieci w wieku 3-6 lat.	14
Rysunek 10. Liczba uczniów i absolwentów szkół podstawowych.....	14
Rysunek 11. Liczba uczniów i absolwentów liceów ogólnokształcących	15
Rysunek 12. Liczba uczniów i absolwentów techników.....	16
Rysunek 13. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	22
Rysunek 14. Udział osób, będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej [%].....	23
Rysunek 15. Liczba uczestników imprez kulturalnych w Kętrzynie	23
Rysunek 16. Odwiedzający filharmonie, muzea, wystawy i koncerty na 1000 mieszkańców	24
Rysunek 17. Liczba członków klubów sportowych na 1000 mieszkańców	27
Rysunek 18. Organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	30
Rysunek 19. Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 000 mieszk.....	30
Rysunek 20. Wydatki z budżetu JST na dotacje dla OPP na 1000 mieszk.....	31
Rysunek 21. Liczba lekarzy i dentyistów na 1000 mieszkańców (dane powiatowe, dane dla miasta tożsame z powiatem).....	32
Rysunek 22. Liczba porad lekarskich w przychodniach podległych samorządowi terytorialnemu na 1000 mieszkańców	33
Rysunek 23. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	34
Rysunek 24. Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców	35
Rysunek 25. Zasięg ubóstwa głębokiego (%)	36
Rysunek 26. Pożary przypadające na 1000 ludności	36
Rysunek 27. Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia	37
Rysunek 28. Liczba wypadków przy pracy na 1000 zatrudnionych (dane powiatowe do 2022 r.)	37
Rysunek 29. Zdarzenia drogowe w Kętrzynie z uwzględnieniem zmarłych, ciężko rannych i lekko rannych	38
Rysunek 30. Zagrożenia według Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa (fragmenty miasta)	40

Rysunek 31. Liczba wydanych decyzji administracyjnych w ramach systemu pomocy społecznej.	42
Rysunek 32. Najczęstsze powody trudnej sytuacji rodzin korzystających z pomocy MOPS w latach 2018 – 2023	43
Rysunek 33. Liczba decyzji administracyjnych wydanych w ramach systemu świadczeń rodzinnych.....	44
Rysunek 34. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na 1000 mieszkańców.....	53
Rysunek 35. Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych	57
Rysunek 36. Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców.	59
Rysunek 37. Pytanie 1: Jak oceniają Państwo ogólne warunki do działania organizacji pozarządowych w Kętrzynie?	63
Rysunek 38. Pytanie 1: Jak oceniają Państwo ogólne warunki do działania organizacji pozarządowych w Kętrzynie? – odpowiedzi organizacji działających od maksymalnie 5 lat. 63	
Rysunek 39. Pytanie 10: Ilu pracowników (umowy stałe / etat) obecnie Państwo zatrudniają?	68
Rysunek 40. Pytanie 8: Ilu pracowników (umowy stałe / etat) obecnie Państwo zatrudniają? – odpowiedzi organizacji działających od maksymalnie 5 lat.	68
Rysunek 41. Pytanie 11: Ilu wolontariuszy / osób działających nieodpłatnie wspiera Państwa działania średnio miesięcznie?	68
Rysunek 42. Pytanie 11: Ilu wolontariuszy / osób działających nieodpłatnie wspiera Państwa działania średnio miesięcznie? – odpowiedzi organizacji działających od maksymalnie 5 lat.	69
Rysunek 43. Pytanie 14: Czy mają Państwo doświadczenie w świadczeniu usług w środowisku domowym odbiorcy (np. opieka domowa, asystencja osobista, wizyty interwencyjne)?	70
Rysunek 44. Pytanie 14: Czy mają Państwo doświadczenie w świadczeniu usług w środowisku domowym odbiorcy (np. opieka domowa, asystencja osobista, wizyty interwencyjne)? – odpowiedzi organizacji działających od maksymalnie 5 lat.	70
Rysunek 45. Pytanie 15: Czy posiadają Państwo opisane procedury/standardy pracy z osobami w kryzysie (przemoc domowa, kryzys psychiczny, bezdomność)?	71
Rysunek 46. Pytanie 15: Czy posiadają Państwo opisane procedury/standardy pracy z osobami w kryzysie (przemoc domowa, kryzys psychiczny, bezdomność)? – odpowiedzi organizacji działających od maksymalnie 5 lat.	71
Rysunek 47. Pytanie 16: Jak oceniają Państwo stabilność finansową organizacji na najbliższe 12 miesięcy?	71
Rysunek 48. Pytanie 16: Jak oceniają Państwo stabilność finansową organizacji na najbliższe 12 miesięcy? – odpowiedzi organizacji działających od maksymalnie 5 lat.	72
Rysunek 49. Pytanie 17: Czy w ostatnich 2 latach realizowali Państwo zadania/projekty finansowane przez:	72
Rysunek 50. Pytanie 17: Czy w ostatnich 2 latach realizowali Państwo zadania/projekty finansowane przez: (odpowiedzi organizacji działających od maksymalnie 5 lat).....	72
Rysunek 51. Pytanie 18: Czy startowali Państwo w konkursach / zapytaniach ofertowych ogłaszanych przez miasto, MOPS, szkoły, powiat, itp.?	73

Rysunek 52. Pytanie 18: Czy startowali Państwo w konkursach / zapytaniach ofertowych ogłaszanych przez miasto, MOPS, szkoły, powiat, itp.? – odpowiedzi organizacji działających od maksymalnie 5 lat.....	73
Rysunek 53. Pytanie 21: Na ile zgadza się Pani/Pan ze stwierdzeniem: „Jeśli miasto / MOPS ogłosi konkurs lub zlecenie na usługę społeczną w naszym obszarze specjalizacji, jesteśmy w stanie ją profesjonalnie zrealizować.”	75
Rysunek 54. Pytanie 21: Na ile zgadza się Pani/Pan ze stwierdzeniem: „Jeśli miasto / MOPS ogłosi konkurs lub zlecenie na usługę społeczną w naszym obszarze specjalizacji, jesteśmy w stanie ją profesjonalnie zrealizować.” – odpowiedzi organizacji działających od maksymalnie 5 lat.	75

Spis Tabel

Tabela 1. Ludność według płci	7
Tabela 2. Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem.....	8
Tabela 3. Szkoły podstawowe	14
Tabela 4. Licea ogólnokształcące.....	15
Tabela 5. Technika	16
Tabela 6. Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty	16
Tabela 7. Zasoby biblioteczne, centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.....	21
Tabela 8. Imprezy organizowane przez domy kultury w Kętrzynie w 2023 roku	24
Tabela 9. Kultura fizyczna i sport	27
Tabela 10. Liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych.....	28
Tabela 11. Wykaz organizacji pozarządowych na terenie miasta.....	29
Tabela 12. Świadczenia na rzecz rodziny	34
Tabela 13. Wskaźniki dotyczące przestępczości.....	38
Tabela 14. Wydatki Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej [mln]	41
Tabela 15. Mieszkańcy objęci z różnych form świadczeń pieniężnych i niepieniężnych pomocą społeczną w ramach zadań własnych i zleconych	41
Tabela 16. Porównanie powodów trudnej sytuacji rodzin korzystających z pomocy MOPS w latach 2018-2023	42
Tabela 17. Typy rodzin objętych pomocą społeczną	43
Tabela 18. Porównanie wypłaty zasiłków celowych za lata 2020 - 2023.....	44
Tabela 19. Liczba osób przebywających w DPS	44
Tabela 20. Liczba zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami.....	45
Tabela 21. Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami wypłacone wyłącznie na podstawie art. 5 ust.3 ustawy.....	45
Tabela 22. Świadczenia wypłacane mieszkańcom.....	45
Tabela 23. Uprawnieni do korzystania z „Karty Dużej Rodziny” z terenu Gminy Miejskiej Kętrzyn	45
Tabela 24. Liczba gospodarstw domowych korzystających z wypłaty dodatku mieszkaniowego	46
Tabela 25. Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007	46
Tabela 26. Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	48
Tabela 27. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności.....	48
Tabela 28. Wykaz stanowisk archeologicznych w Kętrzynie	49
Tabela 29. Wykaz pomników przyrody na terenie miasta Kętrzyna	50
Tabela 30. Podmioty gospodarcze sekcji I w roku 2023.....	51
Tabela 31. Obiekty noclegowe ogółem w latach 2013- 2023	51
Tabela 32. Wskaźniki turystycznych obiektów noclegowych	52
Tabela 33. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w latach 2013 – 2024	52
Tabela 34. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym [%].....	53
Tabela 35. Udział zarejestrowanych bezrobotnych ogółem na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym.....	54

Tabela 36. Użytkowanie gruntów	55
Tabela 37. Emisja zanieczyszczeń gazowych w powiecie kętrzyńskim w latach 2014-2023 [t/rok].....	56
Tabela 38. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]	58
Tabela 39. Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań	60
Tabela 40. Forma prawna podmiotu	61
Tabela 41. Okres działania organizacji	62
Tabela 42. Główny obszar działania organizacji i miejsce siedziby	62
Tabela 43. Pytanie 30: Ilu odbiorców wsparcia (osób) obejmujecie Państwo działaniami średnio w roku?	62
Tabela 44. Pytanie 2: Jak oceniają Państwo wpływ działalności ogółu organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej na lokalną społeczność Kętrzyna?	64
Tabela 45. Pytanie 3: Jak oceniają Państwo wpływ działalności Waszej organizacji na lokalną społeczność Kętrzyna?	64
Tabela 46. Pytanie 4: W jakich obszarach Państwa organizacja najbardziej potrzebuje wsparcia, aby się rozwijać i realizować cele statutowe?	65
Tabela 47. Pytanie 5: Jakie formy wsparcia rozwojowego byłyby dla Państwa najbardziej skuteczne?	66
Tabela 48. Pytanie 6: Jakie bariery najbardziej utrudniają rozwój Państwa organizacji?	66
Tabela 49. Pytanie 7: Jakiego rodzaju finansowania najbardziej Państwu brakuje, a jest wg Państwa kluczowe dla Waszej organizacji?	67
Tabela 50. Pytanie 12: Jakie kwalifikacje posiada kadra / osoby współpracujące?.....	69
Tabela 51. Pytanie 13: Czy dysponują Państwo stałą bazą lokalową, w której można prowadzić działania z mieszkańcami (spotkania, zajęcia, konsultacje)?	70
Tabela 52. Pytanie 19: Jeśli NIE startowali Państwo lub startujecie rzadko – co było główną przeszkodą?	74
Tabela 53. . Pytanie 20: W jakich obszarach miasto Kętrzyn Pana/Pani zdaniem najbardziej potrzebuje wzmocnienia oferty usług społecznych?	74
Tabela 54. Pytanie 22: Czy realizowali Państwo w okresie ostatnich 2 lat działania w zakresie następujących usług społecznych (proszę zaznaczyć).	76
Tabela 55. Pytanie 23: Czy są Państwo gotowi świadczyć takie usługi na zlecenie Gminy Miejskiej Kętrzyn / MOPS, w przyszłości, jeśli byłoby stosowne finansowanie (proszę zaznaczyć), z zakresu:	77
Tabela 56. Pytanie 23: Czy są Państwo gotowi świadczyć takie usługi na zlecenie Gminy Miejskiej Kętrzyn / MOPS, w przyszłości, jeśli byłoby stosowne finansowanie (proszę zaznaczyć), z zakresu: (odpowiedzi organizacji działających od maksymalnie 5 lat).....	77
Tabela 57. Lista wskaźników	97